

NON SÔNG

THE UNION OF VIETNAMESE STUDENT ASSOCIATIONS OF SOUTHERN CALIFORNIA - TỔNG HỘI SINH VIÊN VIỆT NAM MIỀN NAM CALIFORNIA
VOLUME 9 - ISSUE 86 - JUNE AND JULY

Truyện Ngắn

Đoạn Cuối Một Chuyện Tình page 14

The Love Net page 50

**Làm Quen Với
Cộng Tác Viên Non Sông**
page 31

Phóng Sự Đặc Biệt
**Xung Đột Căng Thẳng
Giữa Thầy Trò Việt Nam**
Tại Đại Học Cal State Fullerton
page 32

feeling blue?

come see two hundred laughing faces...

**Hãy đến với trại hè
Về Với Non Sông lần thứ tám
với chủ đề LỬA THIÊN BỪNG SÁNG**

TỪ THỨ SÁU ĐẾN CHỦ NHẬT – 25, 26, 27 THÁNG 7, 1997
O'NEILL REGIONAL PARK, ORANGE COUNTY, CALIFORNIA
LỆ PHÍ: \$35 MỖI NGƯỜI

VaiGraphics 714-435-5170

Mọi thắc mắc xin liên lạc về TỔNG HỘI SINH VIÊN NAM CALIFORNIA, 714-893-3139, email: thsvncali@aol.com
12771 Western Avenue, Suite H, Garden Grove, CA 92841. <http://www.thsv.org> or http://www.vnet.org/thsv_ncali

Quý độc giả cùng các bạn trẻ thân mến!

Cuối cùng thì Nàng Xuân kiều diễm của tiết trời cũng đã lặng lẽ ra đi cho cả không gian càng thêm oi bức với những băng khuâng, nuối tiếc. Và dưới cái nắng gay gắt, thời gian càng chậm bước như đang mang trên mình những nỗi buồn vương vương của cả thế gian trĩu nặng để bước qua ngưỡng cửa mùa hè — mùa chia tay của những ai còn đang cấp sách; mùa lưu luyến với những kỷ niệm buồn vui của tuổi học trò mà nó đã ăn sâu trong tiềm thức với những ai đã từng hơn một lần theo học ở những mái trường trên đất Mẹ thân yêu; hoặc của những trăn trở, băng khuâng từ các bạn trẻ sắp ra trường mong chắp cánh cho ước mơ bay cao, bay xa hơn mãi mãi.

Để nói lên những băng khuâng, lưu luyến, những nuối tiếc và trăn trở của những ai có ít nhiều kỷ niệm với mùa hè, nhất là đối với những sinh viên còn đang học, Non Đông (NĐ) số này sẽ lần lượt mời quý vị bước vào không gian hè với những chùm phượng đỏ như những cánh bướm lung linh khoe sắc thắm rỡ ràng trong nắng hạ, hoặc của những quyển lưu bút truyền tay nhau chép vội những dòng thơ mộc mạc của tuổi học trò, v.v... qua những bài tùy bút, thơ, văn, truyện ngắn... của một số cây bút mới bên cạnh những cây bút thân quen của Non Đông.

Thêm vào đó, để cho mùa hè với bớt đi phần khô khan khắc nghiệt của khí trời và có ý nghĩa hơn, TH&VVN Nam California tiếp tục tổ chức trại hè truyền thống “Về Với Non Đông VIII” với chủ đề “Lửa Thiêng Bùng Đáng” vào ba ngày thứ sáu, thứ bảy, chủ nhật (July 25-27, 1997) tại O'Neill Park, Orange County, California. Đây là cơ hội lý tưởng để các bạn sinh viên và các bạn trẻ có cơ hội gặp gỡ, kết thân, trao đổi kinh nghiệm trong học đường cũng như ngoài xã hội, và cùng nhau tìm hướng đi tốt đẹp cho tương lai.

Bên cạnh đó, Non Đông số này có phần phỏng vấn đặc biệt với một số nhân vật liên quan trực tiếp hay gián tiếp, hoặc những ý kiến khách quan về việc đáng tiếc xảy đến cho hội sinh viên Việt Nam (V&A) tại đại học Cal State Fullerton vào ngày 5/5/97 vừa qua. Bài viết này mang tính chất điển hình các sinh hoạt tại các V&A mà Tạp Chí NĐ muốn liên lạc chọn lọc, giới thiệu đến bạn đọc.

Mặt khác, NĐ kêu gọi các bạn đóng góp những bài vở Anh ngữ: truyện, thơ, khoa học kỹ thuật, v.v... Phần Anh ngữ này, chúng tôi nghĩ sẽ đáp ứng được một số lượng đông đảo bạn đọc trẻ không rành tiếng Việt tuy yêu văn hóa Việt. Rất mong nhận được các đóng góp cho phần Anh ngữ của các bạn dành cho các số báo tới của chúng ta.

Mùa hè, mùa của những hoạt động thư giãn tinh thần sau những ngày tháng miệt mài đèn sách. Tạp Chí NĐ thân chúc các bạn một mùa hè thật vui với những hoạt động bổ ích. □

THÔNG BÁO

Tạp Chí Non Sông sẽ tổ chức Giải Viết Văn Lần Thứ Nhất vào trung tuần tháng tám năm 1997.

Mời quý bạn đọc đón theo dõi các thông báo và thể lệ về Giải Viết Văn này trên Tạp Chí Non Sông số tới, trên homepage của Non Sông, trên các phương tiện truyền thông, báo chí Việt ngữ, và các mạng điện tử Việt Nam trên toàn cầu.

NON SÔNG

m a g a z i n e

BAN ĐIỀU HÀNH ♦ ADMINISTRATION

Chủ Nhiệm ♦ Director

Dan Tâm tamdan@aol.com

Đồng Chủ Nhiệm ♦ Co-Director

Phạm Nhã Anh nhapham@csulb.edu

Thư Ký ♦ Secretary

Thái Ngọc Ngân nganthat@aol.com

Thủ Quỹ ♦ Treasurer

Nguyễn Hồng Nhi benhi@net999.com

BAN BIÊN TẬP ♦ EDITORIAL

Chủ Bút ♦ Editor-in-Chief

Nguyễn Kiều Lê nguyenne@juno.com

Biên Tập Viên ♦ Editors

Nguyễn Sơn Vũ, Nguyễn Trọng Thức
Nguyễn Quang Trường
Phạm Nhã Anh 714-406-7115
Võ Thành Đạt datvo@juno.com

Thư Tín ♦ Correspondent

Trúc Phương

KỸ THUẬT ♦ ART AND PRODUCTION

Art Director

Vũ Hoàng Lân lanhvu@csulb.edu

Minh Họa ♦ Illustrators

Nguyễn Trường, Vũ Hoàng Lân
Etcetera, TVI, Vũ thị Mỹ

Trình Bày Bìa ♦ Cover Design

Vũ Hoàng Lân at ValGraphics (714-439-5170)

Kỹ Thuật Trên Lưới ♦ Webmaster

Nguyễn Quân
Nguyễn Trung Hiếu hieun@uci.edu

Nhiếp Ảnh ♦ Photographers

Peter Steinhauer, Pete Jones
Hồ Đăng, Nguyễn Quân, JT

PHÁT HÀNH ♦ DISTRIBUTION

Nguyễn Lê Bảo lbaonguyen@aol.com
Ô. Tâm, Ô. Nhiếp, Ô. Tuấn

ADVERTISING AND MARKETING (714-893-3139)

Phạm Trung
Linh Nhi 714-378-9757
Việt Tâm 714-286-2059

Tạp chí được thực hiện trên bộ chữ Việt VNI

714-891-7858 www.vnisoft.com

Non Sông Magazine

Tel: 714-893-3139 Fax: 714-894-9549
Email: nonsong@aol.com
www.nonsong.org or www.vnet.org/nonsong

MỤC LỤC

Quan Điểm

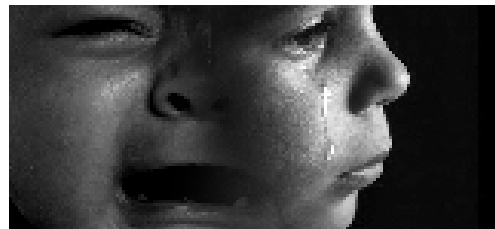
10 Tìm Một Hướng Đi

Phóng Sự Đặc Biệt

28 Xung Đột Căng Thẳng Giữa
Thầy Trò Việt Nam Tại Đại Học Fullerton

Phỏng Vấn

6 Một Giờ Với Ban Tổ Chức Trại Hè Về Với Non Sông

Đời Sống

38 Sự Ngược Đãi Trẻ Em

Nét Đẹp Rông Tiên

9 Nhận Diện Một Làng Quê

Từ Lớp Học Đến Cuộc Sống

26 Lòng Tự Trọng Của Bạn Có Cao Hay Không?

Tìm Hiểu Về Âm Nhạc

20 Wolfgang Amadeus Mozart

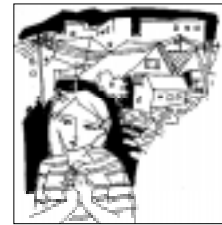
Truyện Ngắn

- 14 Đoạn Cuối Một Chuyện Tình
- 22 Đơn Dương Và Tôi Và Kỷ Niệm
- 32 Mảnh Vườn
- 40 Chuyện Ở Một Trạm Xe
- 42 The Love Net

Tùy Bút

- 36 Mùa Hè Đến Rồi Sao
- 37 Chút Bâng Khuâng

Thơ

- 13 Hận Đặng Dung
- 18 Cúi Mặt
- Lục Bát Tình Yêu
- 19 O Sweet Home!
- O Mother Rock Me!
- 34 Đời Nở Muôn Hoa Khi Anh Vào Hạ
- Dịu Dàng Một Nỗi Đau
- Nỗi Buồn Thấy Ở Trong Nhau
- 37 Chỉ Có Em, Thương Nhớ
- 39 Ở Một Góc Đường
- Hai Màu Trắng
- Ở Trường Trung Học Nguyễn Đình Chiểu

Nhạc

- 35 Dịu Dàng Một Nỗi Đau

Làm Quen Với Cộng Tác Viên Non Sông

- 27 Trương Phước và Nàng Thơ Non Sông

Nữ Công Gia Chánh

- 50 Oatmeal Cookies
- Household Hints: Usage of Salt

Đố Bạn

- 50 Đố Địa Lý

- 3 Thư Ngỏ
- 4 Mục Lục
- 51 Thư Tín

Một Giờ Với Ban Tổ Chức Trại Hè Về Với Non Sông

"Lửa Thiêng Bùng Sáng"

Việt Tâm

Từ trái sang phải: Paul, Dũng, Trâm, Hoa, và Tâm (phóng viên NS)

Hàng năm khi mùa hè đến, mọi người đổ xô tham gia những sinh hoạt ngoài trời. Các đoàn thể sinh hoạt tổ chức những sinh hoạt dã ngoại. Tổng Hội Sinh Viên Việt Nam miền Nam California (THSV) cũng có một sinh hoạt đặc thù: trại hè Về Với Non Sông (VVNS). Năm nay bước sang năm thứ 8, trại hè truyền thống này lại được THSV tổ chức một lần nữa.

Trong một bữa trưa chủ nhật nắng ấm bên ngoài trụ sở THSV, chúng tôi được dịp trò chuyện cùng đại diện ban tổ chức trại hè VVNS gồm anh Hoàng Paul – trại trưởng, chị Thái Trâm – thư ký, chị Võ Hoa Wendy – trưởng ban ẩm thực, và anh Võ Dũng Dennis – phụ trách dựng cổng trại. Cũng nên nói thêm một chút về những thành viên trong ban tổ chức này. Có biết về những người trẻ đang sinh hoạt thì mới có thể hiểu rõ

được tâm tư, nguyện vọng của thế hệ trẻ, và qua đó có thể nhìn ra được những hướng phát triển mới trong tương lai của cộng đồng người Việt chúng ta. Phần lớn những bạn trẻ này đã sang định cư tại Mỹ từ nhỏ nhưng có tấm lòng gắn thân sinh hoạt và phục vụ cộng đồng người Việt chúng ta. Một số bạn đang là sinh viên tại các trường đại học trong khi một số là cựu sinh viên và đang đi làm trong những công việc chuyên môn. Anh Paul, 22 tuổi, đang là thành viên của Thủy Quân Lục Chiến Hoa Kỳ năm thứ tư; chị Trâm, 21 tuổi, là sinh viên năm thứ ba ngành Y. Trong khi đó anh Dũng là một kiến trúc sư và chị Hoa là kế toán trưởng trong một công-ty. Những lời trò chuyện thân mật trong cuộc nói chuyện về việc tổ chức trại hè VVNS năm nay sẽ giúp cho quý độc giả hiểu thêm về một sinh hoạt của THSV, và qua đó quý độc giả sẽ hiểu thêm về lớp trẻ thế hệ tương lai của chúng ta.

NonSông (NS): Trại hè VVNS được tổ chức với mục đích gì?

Paul: Có 3 mục đích chính khi THSV tổ chức trại hè. Đó là:

1. Tạo cơ hội cho những sinh viên làm quen với nhau trong môi trường lành mạnh, để học hỏi lẫn nhau, và cùng chia sẻ những kinh nghiệm sống

2. Để hun đúc tinh thần dân tộc Việt nam và tinh thần sinh hoạt giới trẻ

3. Và là dịp để nghỉ ngơi giải trí với những bạn bè khác

Dũng: Đây cũng là một cơ hội gặp gỡ cho tất cả anh em sinh viên học sinh, nhất là anh em sinh viên học sinh Việt đã sống trong môi trường Mỹ nhiều. Khi đi những buổi trại này, mình có thể tiếp xúc với những người VN trẻ, mình nói được cái niềm vui và nỗi buồn của sinh viên và cả những kinh nghiệm. Đây cũng là một cơ hội để anh em trao đổi với nhau.

NS: Sự chuẩn bị của trại hè có tốn nhiều thời giờ hay công sức hay không?

Hoa: Trong những tháng qua nhiều bạn đã bận rộn chọn địa điểm tổ chức trại, in ấn các mẫu đơn dự trại, bản đồ, thành lập ban tổ chức trại hè. Trong giai đoạn này Paul là người mệt nhất vì phải gửi ra những đơn dự trại. Vào vài tuần cuối cùng thì sẽ có nhiều sự bận rộn hơn.

NS: Vậy là có nhiều giai đoạn của sự chuẩn bị?

Hoa: Đúng vậy.

NS: Ban tổ chức (BTC) đã chuẩn bị trong bao lâu?

Paul: Bắt đầu từ tháng 3, đến nay đã được 3 tháng. Ban tổ chức sẽ chuẩn bị tổng cộng 5 tháng trước ngày trại.

NS: Vậy trong giai đoạn chuẩn bị này BCT có bao nhiêu người? Và có cần thêm nhiều bạn đến giúp hay không?

Trâm: Hiện giờ BTC có khoảng 10 người.

Hoa: Đến ngày trại sẽ cần nhiều người giúp. Năm ngoái Hoa có lo về phần ẩm thực. Ban đầu ban ẩm thực có khoảng 4, 5 người nhưng khi ra đến trại thì cần rất nhiều người giúp hơn. Trong kỳ trại này nếu trại viên nào có thể giúp BTC một tay thì rất cảm ơn.

NS: Năm ngoái cần nhiều người giúp như vậy thì đã có khoảng bao nhiêu trại sinh tham dự?

Hoa: Hơn 200 trại sinh. Thứ Bảy là đông nhất, nhất là vào buổi tối thứ Bảy.

NS: Chủ đề của Trại hè năm nay?

Trâm: Năm nay trại hè có chủ đề là “Lửa Thiêng Bừng Sáng.”

NS: Ý nghĩa của chủ đề?

Paul: Tiếp nối năm trước là khởi đầu Nhóm Lửa Thiêng. Chúng ta là những người hy sinh vì chúng ta là tương lai của người Việt. Năm nay BTC muốn nhấn mạnh Lửa thiêng bừng sáng với ý nghĩa là chúng ta đã bắt đầu, chúng ta phải hành động nhiều hơn, phải cố gắng nhiều hơn, làm được việc nhiều hơn, cố gắng trong bất cứ việc gì cho các mục đích cho tương lai của cộng đồng người Mỹ gốc Việt. Và để bảo vệ và bảo đảm sự tiếp nối của những quyền lợi của chúng ta.

Trâm: Có nghĩa là năm rồi là mình muốn đem lại tinh thần sinh hoạt qua việc Nhóm Lửa Thiêng, và năm nay mình sẽ tiếp tục tiến triển mạnh hơn khi Lửa Thiêng Bừng Sáng.

NS: Nếu vậy thì khi đã tiến triển mạnh thì những năm tới sẽ ra sao? Lửa thiêng sẽ tiếp tục bừng sáng?

Trâm: Bừng sáng mãi mãi...

NS: Trại Hè với đông người tham dự có lẽ cần một nơi rộng rãi, vậy địa điểm tổ chức ở đâu và ngày giờ nào?

Hoa: Địa điểm cũng cùng năm ngoái tại O'Neill Regional Park gần Laguna Hills, Orange County, để gần với cộng đồng Việt Nam, và tiện cho mọi người

tham dự. Trại hè sẽ được tổ chức vào 3 ngày Thứ Sáu, Thứ Bảy và Chủ Nhật 25, 26, và 27 tháng 7.

Paul: Đất trại rất rộng rãi, an toàn, có phòng tắm sạch sẽ.

Hoa: Và có nhiều đồi núi để chơi các trò chơi lớn.

Dũng: Ở đó nếu anh em nào thích giải trí ngoài trời thì có nhiều chỗ để leo

tity), chỗ đứng trong cộng đồng, sự cách biệt về văn hóa (cultural gap) giữa người lớn và người trẻ.

Paul: Hội thảo bao gồm một nửa những câu hỏi đã đặt sẵn, một nửa để cho thảo luận tự do mọi vấn đề nếu sinh viên học sinh nghĩ rằng chúng ta cần đề cập đến.

Hoa: Chúng ta nêu ra vấn đề để trại

núi (hiking trail) và ngắm nhìn khung cảnh thiên nhiên.

Hoa: Nhưng BTC sẽ khuyến khích mọi người sinh hoạt chung.

NS: Vậy thì trong chương trình sinh hoạt chung sẽ có những gì?

Hoa: Có một trò chơi lớn ngày thứ bảy, đặc biệt nhất là buổi đốt lửa trại tối thứ bảy. Ngoài ra còn có những trò chơi thi đua, trò chơi vòng tròn.

Dũng: Phần này tạo cho các trại sinh một tinh thần thi đua đồng đội cao qua các cuộc thi đua có giải thưởng.

Hoa: Bên cạnh đó có hai cuộc hội thảo.

NS: Hội thảo xoay quanh những vấn đề gì?

Hoa: Về những vấn đề trong học đường đối với sinh viên VN hải ngoại, cách cư xử trong môi trường học, gia đình và xã hội. Năm ngoái hội thảo về việc xác định về vị thế của người trẻ (iden-

sinh thảo luận với nhau.

NS: Về mọi vấn đề?

Hoa: Đúng vậy.

NS: Thông thường có những câu hỏi hay đề tài nào được đưa ra?

Trâm: Năm nay chú trọng nhiều hơn về gia đình, xã hội và cộng đồng Việt Nam. Những năm trước có những câu hỏi như “Bạn nghĩ mình là người Mỹ hay người Việt?”, “Bạn có nên tham gia vào những công tác giúp đỡ cộng đồng không?”

Dũng: Hay là “Bạn sẽ đối xử ra sao với những sinh viên do Việt Cộng gửi qua du học?” hoặc “Việc phát triển hội sinh viên trong trường đại học có cần không và làm sao để phát triển?”

Hoa: “Bạn sẽ xử sự ra sao nếu công ty bạn đang làm đưa bạn về Việt Nam làm việc?”

Paul: Hay là “Bạn nghĩ gì về trách nhiệm của tuổi trẻ với tương lai của đất

nước.”

NS: Ai đứng ra chủ trì hội thảo?

Paul: Sẽ có một nhóm có khả năng và kinh nghiệm sinh hoạt lo phần hội thảo.

NS: Xin nói thêm về các trò chơi.

Hoa: Năm ngoái là năm đầu tiên Hoa được đi trại hè. Trước tiên BTC chia ra thành nhiều đội, mỗi đội khoảng 15 người, có rất nhiều trò chơi để thi đua, nhiều trò chơi vòng tròn ca hát. Nhiều người đi trại đã học được nhiều bài hát. Cả một cuối tuần đầy hứng thú với thật nhiều trò chơi. Phần hội thảo chỉ tốn khoảng 2 giờ mỗi ngày, phần còn lại là ăn uống và trò chơi.

NS: Những người tổ chức trò chơi có kinh nghiệm không?

Paul: Có. Ví dụ anh Hoàng Quốc Khánh, chủ tịch THSV, nhiều kinh nghiệm sinh hoạt trong thiếu nhi thánh thể, hướng đạo, hay anh Võ Thành Đạt, từng là trưởng quân trò nhiều năm cho các trại hè VVNS.

NS: Xin nói thêm về đêm lửa trại.

Hoa: Rất là đặc biệt. Năm ngoái ăn xong trời sập tối, các trại sinh xếp thành một vòng tròn thật lớn quanh lò lửa rồi cùng chạy quanh lò lửa. Những đội trưởng cầm đuốc chụm lại đốt lửa lên. Mọi người đứng thành vòng tròn hát bài Nhóm Lửa Thiêng, rồi thi đua văn nghệ. Rất là vui vì mỗi đội chỉ được một hai tiếng đồng hồ để tập văn nghệ thôi, hầu như đội nào cũng có những tiết mục rất là hay và đầy sáng tạo. Sau phần thi đua văn nghệ là phần ăn chè, tán dóc với nhau, rồi từng người đem đàn ra ca hát đến sáng. Rất là đặc biệt!

Paul: Ngoài những cái đã có từ những năm trước, năm này sẽ có thêm trò chơi thi đua. Đồng thời cũng có những cuộc hướng dẫn tập trung vào việc hướng dẫn hay dạy về cấp cứu (first aid), những kiến thức tồn tại căn bản (basic survival skills), những kỹ thuật trong hướng đạo, và... có cả những kinh nghiệm trong quân đội.

NS: Vấn đề ăn uống ra sao?

Hoa: BTC sẽ lo mọi phần ăn uống từ tối thứ sáu cho đến lúc nhỏ trại vào trưa chủ nhật. BTC sẽ lo cho tất cả từ 5-6 bữa ăn.

NS: Chỗ ở ra sao?

Hoa: Chỗ ở rất thoải mái, rộng và thoáng. Năm ngoái chỉ xài nửa chỗ cắm trại. Trại viên cần đem lều để ngủ vì ban tổ chức sẽ không lo phần lều ngủ. Phòng tắm ở đây sạch sẽ và miễn phí.

NS: Thành phần tham dự trại hè gồm những ai?

Trâm: Sinh viên từ các đại học và cả học sinh trung học.

Paul: Năm nay BTC cũng muốn số người tham dự có số học sinh trung học lên chút xíu. Những năm trước số đông là sinh viên đại học. Nếu mình muốn có những sự thay đổi trong cộng đồng thì cần phải chú ý đến lớp trẻ hơn nữa. Trung học là lứa tuổi rất có nhiều vấn đề. Năm nay BTC muốn có thể mời các em ấy tham dự trại hè.

NS: Các em nhỏ đi như vậy có bảo đảm hay không?

Paul: Tối thiểu 16 tuổi. Những em dưới 18 tuổi, phụ huynh phải ký giấy cho phép.

NS: Về phần sinh viên thì có giới hạn sinh viên của trường nào không?

Hoa: Chúng tôi chào đón tất cả sinh viên các trường. Những năm trước có các trường đại học ở xa đến tham dự như từ miền bắc California cũng có xuống mười mấy người. Chúng tôi sẽ chào đón mọi

người từ mọi nơi trên thế giới đến tham dự với chúng tôi. Càng đông càng vui.

NS: Muốn đăng ký liên lạc như thế nào?

Paul: Trong các báo tờ tạp chí Non Sông sẽ có mẫu đơn đính kèm. Hoặc có thể gọi về THSV tại số 714-893-3139 và để lại tên và địa chỉ. Trong vài ngày bạn sẽ nhận được đơn.

Hoa: Hoặc trên Internet ở Web site http://www.vnet.org/thsv_ncali cũng có đơn dự trại hè.

NS: Lệ phí tham dự?

Trâm: \$35 trước ngày 10 tháng 7 và sau 10 tháng 7 là \$40 để tiện cho BTC gửi giấy tờ.

NS: Phụ huynh đi theo con của mình được không?

Dũng: Đây là một cơ hội tốt.

Hoa: Nếu sinh hoạt chung với các em sẽ hiểu các em hơn.

NS: Xin cho vài lời nhắn từ Ban Tổ Chức đến các bạn trẻ?

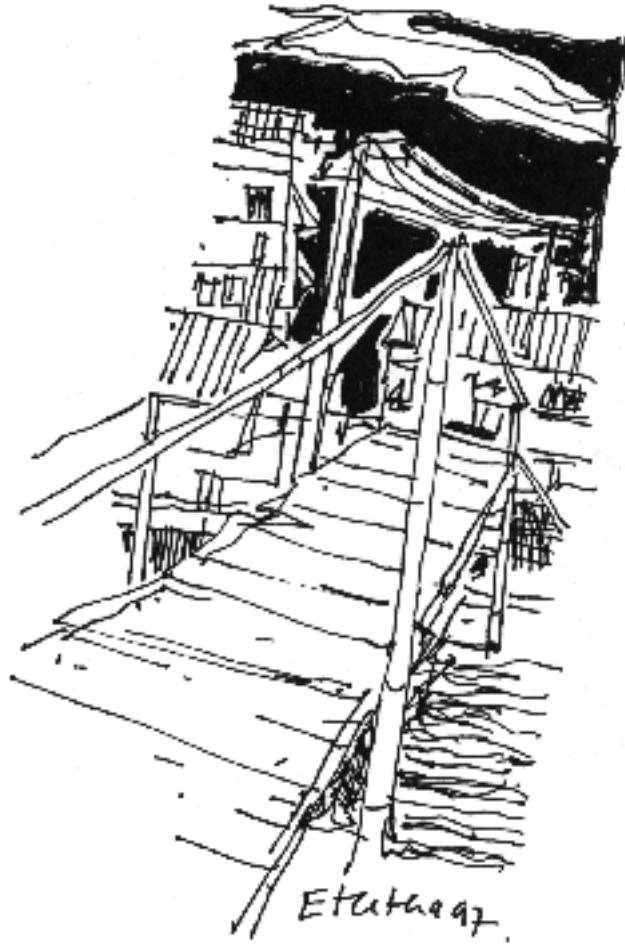
Paul: Chúng tôi mời gọi và chào đón các hội khác muốn tham gia và mong rằng các bạn trẻ sẽ tham gia thật đông với trại hè Về Với Non Sông lần này. □

(Buổi phỏng vấn được thực hiện vào chủ nhật hạ tuần tháng Năm. Một số câu trả lời tiếng Anh đã được chuyển ngữ sang tiếng Việt để thích hợp với độc giả mọi nơi.)

LTS: Trong mục đích tìm hiểu về và duy trì văn hóa Việt Nam, ban biên tập Non Sông giới thiệu đến các bạn đọc trang “Nét Đẹp Rồng-Tiên” qua những phong tục tập quán cũng như những nét mền yêu của quê hương chúng ta.

Nhận Diện Một Làng Quê

Tôi sinh ra ở làng tôi. Nhỏ, tôi đi học ở làng, và tôi ở làng cho đến lớn, cho đến một ngày tôi ra tỉnh rồi tôi ra Hà-Nội. Lâu lâu tôi lại về làng. Làng vẫn như xưa, vẫn như hồi tôi còn để chỏm, ngày ngày cấp sách tới ông đồ, ăn mỳ đạo Thánh dăm ba chữ. Làng tôi không thay đổi gì, từ hình thể đến dân làng. Có khác chăng đó là những thằng bạn thả diều, đánh bi của tôi từ thửa nhỏ đã lớn, những cái đi thằng cu, xưa kia đầu chốc, cỏi truông, đã thay hình đổi dạng thành những cô gái làng xinh đẹp đóm dáng, thành những cậu trai làng khoẻ mạnh cần cù thương yêu miếng đất mảnh vườn, xoắn xuýt với thửa ruộng mẩu ao... còn những cô gái làng xưa, nay đã có chồng, có cô lại con dất con dúi con bông con mang. Những người lớn thì đã bắt đầu già. Có người tóc điểm hoa râm, có người đã bắt đầu đeo kính. Còn các cụ già, nhiều cụ đã không còn nữa! Các cụ đã ăn xôi, nói theo danh từ hài hước quê mùa! Hỏi thăm các cụ, có người thản nhiên trả lời: Các cụ đi với ông Sáu Tấm! Ấy, cái khác của làng tôi chỉ có thế. Còn đâu vẫn vào đây.

Cổng Làng

Đầu làng vẫn chiếc cổng xây, hai bên hai rặng tre kéo dài, dài cho đến hết vòng làng. Trên cổng làng chiếc mái hơi cong cong, và dưới mái mấy chữ nhỏ đóng khung trong một hình chữ nhật hầu như gần mờ nhạt hết, nét mực đen trên nền vôi trắng cũng đã đổi màu vì phong sương với lớp rêu lơ mờ phủ. Hai bên

cổng, thành hình hai cột trụ, vẫn đôi câu đối tự bao giờ, chữ không còn hẵn rõ mực, nhưng vì đắp nổi lên nên trải qua mưa gió, rêu phủ lơ mờ, đôi câu đối vẫn rõ ràng với người tỉnh mắt.

Đường Làng

Con đường từ ngoài đi vào làng cũng vẫn chẳng khác xưa, đi từ đường cái lớn, ngồng ngoèo trên những bờ ruộng, xuyên qua cổng đầu làng, đi vào trong làng, rồi dần dần đi suốt làng cho tới cổng cuối làng. Cổng cuối làng cũng chẳng khác

gì cổng đầu làng, duy chỉ có khác ở nội dung những chữ đại tự ghi trên cổng cũng như hai câu đối hai bên thành cổng. Đến đây con đường lại chui qua cổng cuối làng để ra đồng ruộng, bỏ mặc hai rặng tre, hai bên cổng, cửa lũy tre làng ngơ ngác. Con đường đi dường luyến tiếc làng tôi uốn éo qua mấy bờ ao, mấy bờ ruộng cho tới mãi xa xa mới chịu ẩn mình dưới những ruộng mạ con gái xanh mơn mớn hai bên. Con đường làng này, không phải chỉ đi thẳng một mạch từ đầu làng tới cuối làng đâu. Vào trong làng nó đã tách ra làm năm bảy nhánh đi vào năm bảy

xóm, lượn qua những bờ ao vườn chuối để đi đến tận từng nhà. Có một nhánh, sau khi tách rời khỏi con đường chính, đi ngay vào chiếc giếng giữa làng. Có lẽ để thăm ngó các cô gái làng kín nước và để nghe các cô nói chuyện bông đùa với nhau, gán cho nhau những anh trai làng xem chừng có ý ngập ghé các cô! Tiếng cười các cô ròn rã, giọng nói các cô trong trẻo ngây thơ. □

Trích **Nếp Cũ Làng Xóm Việt Nam**
(Kỳ tới: Cây đa đầu làng)

TÌM MỘT HƯỚNG ĐI!

Nguyễn Sơn Vũ

Photo by Pete Jones

Ngày 29 tháng 4 năm 1997, đại sứ Hoa Kỳ đầu tiên tại Việt Nam, cựu dân biểu Pete Peterson, đã làm lễ tuyên thệ nhậm chức tại bộ ngoại giao Hoa Kỳ và đã lên đường tới Hà Nội ngày 9 tháng 5 năm 1997. Cũng cần nên nhắc lại là Hoa Kỳ và Việt Nam đã chính thức bình thường hóa quan hệ ngoại giao vào tháng 7 năm 1995.

Sự kiện này đã đánh dấu một bước tiến đáng kể trong tiến trình hợp tác giữa hai nước cựu thù, đồng thời cũng đặt tập thể sinh viên chúng ta trước một câu hỏi căn bản: Giới trẻ Việt Nam sẽ chọn hướng đi nào trước sự biến chuyển ngoại giao quan trọng này? Sau khi thảo luận với các bạn sinh viên thuộc Tổng Hội Sinh Viên Nam California, chúng ta đã lần lượt đưa ra một số nhận định sơ khởi sau đây:

I. Mục Đích Của Việc Thiết Lập Bang Giao Của Mỹ Với Việt Cộng (VC)

1. Về Phía Mỹ:

– Thứ nhất, người Mỹ muốn biến VN thành một thị trường tiêu thụ với số lượng nhân công người Việt rất rẻ so với các quốc gia khác. Ai cũng biết là Việt Nam hiện nay là nơi cung cấp nhân công rẻ nhất thế giới.

– Thứ hai, sau khi Liên Xô sụp đổ, Mỹ muốn trở lại Đông Á Thái Bình Dương trong tư thế của một cường quốc trong vùng để ngăn chặn ảnh hưởng của Trung Cộng trong tương lai sẽ tràn xuống phía Nam.

– Thứ ba, khi đã đặt chân ở Việt Nam rồi, Mỹ sẽ dùng các áp lực, chủ yếu là kinh tế để thúc đẩy sự cải cách và làm biến thể từ từ chế độ cộng sản. Đó là sách lược “Đổi thoại” chứ không “Đổi đầu” do Mỹ chủ xướng, còn Việt Cộng thì gọi là chiến lược “Diễn Biến Hòa Bình”! Thế Diễn Biến Hòa Bình là gì? Đây là chủ trương của phe Tây phương, đứng đầu là Mỹ, muốn giải thể các chế độ cộng sản một cách êm thấm không cần phải đổ máu, bằng cách mang những tiện nghi vật chất của các nước phương Tây du nhập vào Việt Nam, tạo cho người dân có lối sống dân chủ, tôn trọng tự do và nhất là được hưởng một đời sống vật chất sung túc. Để rồi từ lối sống này, người dân sẽ so sánh giữa hai nếp sống, một bên là nghèo đói kìm kẹp, một bên là tiện nghi, tự do do Mỹ mang tới, thế là người dân sẽ đâm chán ghét chế độ cộng sản mà nổi dậy lật đổ chế độ như chúng ta đã thấy xảy ra ở Liên Xô và

các nước Cộng Sản Đông Âu.

2. Về Phía Việt Cộng:

– Thứ nhất, họ biết rằng tất cả những tổ chức tài chánh lớn trên thế giới như Ngân Hàng Thế Giới, Quỹ Tiền Tệ Quốc Tế, Ngân Hàng Phát Triển Á Châu... đều do tiền của Mỹ đóng góp phần lớn. Do đó, có bang giao được với Mỹ, Việt Cộng mới xin được các cơ quan tài chánh này cho tiền để xây dựng các hạ tầng cơ sở rất cần thiết để phát triển kinh tế như: hệ thống giao thông, vận chuyển, thông tin viễn thông, cải tổ bộ máy hành chánh rườm rà, và hệ thống ngân hàng để có thể buôn bán làm ăn với các nước tư bản.

– Thứ hai, Việt cộng nghĩ rằng sau giai đoạn bang giao, Mỹ sẽ cấp cho Việt Nam quy chế Tối Huệ Quốc, tức là không phải chịu thuế nhập cảng cao, để có thể mang hàng hóa sang Mỹ bán lấy tiền cứu nguy tình trạng kinh tế đang kiệt quệ.

II. Những Vấn Đề Cần Phải Suy Nghĩ

Dù thích hay không thích, dù muốn hay không muốn, Mỹ cũng đã thiết lập quan hệ bang giao với Việt Cộng. Tình hình đã thay đổi nên phương hướng làm việc của tập thể sinh viên cũng phải thay đổi để thích ứng.

1. Chúng ta đang sống trên đất Mỹ và nhiều người trong chúng ta có quốc tịch Mỹ, có nghĩa là công dân Mỹ. Điều này đòi hỏi chúng ta phải tôn trọng luật pháp và chính sách quốc gia Hoa Kỳ. Luật pháp Hoa Kỳ không để cho bất cứ ai sinh sống tại Hoa Kỳ có những hành động nhằm lật đổ hay gây bất ổn cho những chính quyền đã được Hoa Kỳ thiết lập bang giao. Do đó, chúng ta đừng mất thời giờ và công sức để tham gia vào các tổ chức nào tự nhận là “Kháng Chiến,” “Phục Quốc” được thành lập công khai tại Hoa Kỳ! Đây chỉ là những tổ chức dỏm hay cò mồi chứ nếu thực sự có khả năng gây bất ổn cho Việt cộng là sẽ bị chính quyền Hoa Kỳ ra tay ngăn chặn ngay. Vì điều này vi phạm luật lệ Hoa Kỳ và nhất là đi ngược lại chính sách của Mỹ. Như đã nói ở phần trên, chính sách của Mỹ đối với Việt Nam hiện nay là “đối thoại” chứ không “đối đầu”.

2. Bối cảnh thế giới đã hoàn toàn thay đổi. Kẻ thù số một của Mỹ là Liên Xô đã sụp đổ, kéo theo sự sụp đổ toàn

diện của khối Cộng Sản Đông Âu. Các quốc gia này đang ngửa tay xin tiền của Mỹ và Tây phương nên tự nhiên cộng sản không còn là mối đe dọa cho quyền lợi của Mỹ nữa. Do đó Mỹ không coi cộng sản là kẻ thù mà trái lại muốn biến các nước cộng sản còn sót lại thành những công cụ phục vụ cho quyền lợi của Mỹ. Trong khi đó, người Việt chúng ta vẫn coi cộng sản là nguyên nhân chính gây bao tang tóc cho đất nước nên vẫn kiên trì chống Cộng. Thời buổi này chả còn ai tin vào chủ thuyết Mác Lê nữa. Ngay cả cộng sản cũng không còn tin vào nó nữa, vì thế chống Cộng đối với Mỹ không còn là điều quan yếu và ưu tiên như trước kia! Vậy phải làm thế nào chúng ta thuyết phục được thế giới ủng hộ cuộc chiến đấu chống Cộng của người Việt đây!

3. Chúng ta khát khao có được một nước Việt Nam độc lập, tự do, dân chủ. Mỹ chỉ cần biến Việt Nam thành một thị trường tiêu thụ để phục vụ quyền lợi kinh tế của họ! Quốc gia hay cộng sản Mỹ đâu có “ke” (care)! Miễn là tài phiệt Mỹ có lợi nhuận là OK thôi! Nên nhớ người Mỹ là cha đẻ của chủ nghĩa thực dụng, đại khái là cái gì có lợi mới làm, cái gì không có lợi thì không làm! Ở nước Mỹ có hai đảng lớn thay phiên nhau điều hành quốc gia, đó là đảng Dân Chủ và đảng Cộng Hòa. Hai đảng khác nhau nhưng chính sách chỉ có một: Quyền lợi nước Mỹ trên hết! Đó cũng là lý do tại sao Mỹ đã tái cấp quy chế Tối Huệ Quốc cho Trung Cộng vào ngày 20 tháng 5 năm 97 vừa rồi, mặc dù quan hệ ngoại giao giữa hai nước không mấy gì là thân thiện vì các vi phạm nhân quyền của Trung Cộng. Nhân quyền, dân chủ chỉ là chiêu bài để sử dụng gây áp lực khi cần đến mà thôi! Mới đây Bộ Trưởng Tài Chánh Robert Rubin đã đến thăm Việt Nam, sự kiện này phải được hiểu là ông Rubin không những đại diện cho chính quyền Mỹ mà còn là đại diện cho cả nhóm tài phiệt tư bản Mỹ nữa. Ai ở Mỹ lâu đều biết rõ sức mạnh của giới tài phiệt Mỹ khủng khiếp như thế nào. Còn cộng đồng người Việt tị nạn ở Mỹ có cái gì để mà đối đầu! Khó khăn lắm chứ chẳng dễ dàng đâu.

– Nêu lên những thực trạng cụ thể

kể trên để nói lên một điều là chúng ta phải thực tế, phải nhìn thẳng vào sự thật để mà tìm biện pháp đối phó, chứ đừng nói thánh nói tướng kiểu khơi khơi rỗng tuếch như: chúng ta phải đoàn kết, phải đòi hỏi Mỹ cái này cái kia, phải đòi Việt Cộng trao quyền lại cho nhân dân, v.v...! Chúng ta có thực lực gì ngoài mấy chữ “phải” suông mà ai cũng đã biết, đã nghe từ 22 năm qua!

III. Từ “Diễn Tiến Hòa Bình” Cho Đến “Hòa Hợp Hòa Giải”

Một thời gian gần đây đã có nhiều nhóm tới nói với tập thể sinh viên rằng đã đến lúc quên đi quá khứ, hãy nhìn về tương lai, nhất là tiếp tay với các đảng viên Việt Cộng ly khai để ngồi chung với nhau xây dựng lại đất nước trong tinh thần hòa hợp hòa giải! Họ còn bảo rằng đây cũng là chính sách của Mỹ nên không có tổ chức nào đi khác được đâu! Nghe luận điệu này rất êm tai nhưng loáng thoáng vẫn có cái gì không ổn làm chúng ta e ngại. Sau đây là những điểm đã làm chúng ta có thái độ dè dặt:

1. Các nhà văn nghệ sĩ tị nạn Việt Nam ở Mỹ hô hào “giao lưu văn hóa” yểm trợ cho các nhà văn Việt Cộng ở trong nước như Dương Thu Hương, Tiêu Dao Bảo Cự, Nguyễn Huy Thiệp... mà họ gọi là “cao trào văn chương phản kháng.” Trước hết, thời gian đó Cộng Sản Việt Nam noi gương Liên Xô đang trên đà đổi mới để sống còn vì kiệt quệ về kinh tế, gây bất mãn trong tầng lớp đảng viên và quần chúng. Cho nên ngày 6 và 7 tháng 10 năm 1987, Tổng bí thư Nguyễn Văn Linh mới họp khoảng 100 văn nghệ sĩ tại Hà Nội và tuyên bố cởi trói văn nghệ, khuyến khích nhà văn nhà báo phê bình, viết thẳng viết thật về những khuyết điểm của mọi tầng lớp cán bộ. Thế là cao trào “văn chương phản kháng” bùng lên! Chính nhờ chính quyền VC công khai cho phép nên các nhà văn mới dám viết truyện phê phán chế độ. Vậy mà dám gọi những cuốn sách đó là “văn chương phản kháng”. Nếu phản kháng thì phải tự phát chứ không thể chờ chính quyền VC cho phép!

– Đã thế một nhóm nhà văn tị nạn đã bỏ tiền ra thực hiện cuốn “Trăm hoa vẫn nở trên quê hương” để suy tôn các

nhà văn đổi mới trong nước. Vậy mà tờ “Quân Đội Nhân Dân” số ra ngày 18.5.91, dưới nhan đề: “Tinh bĩa đặt, phản động và sự lấp ghép vụng về của cái gọi là tuyên tập Cao trào văn nghệ phản kháng tại Việt Nam,” đã viết như sau: ... “Họ (những nhà văn tị nạn thực

một vài nhận xét như sau:

Đó là những cán bộ trung kiên của đảng CS, phê bình sửa sai Đảng chỉ để củng cố đảng vững mạnh thêm và giữ độc quyền cai trị - khó thể nói rằng đây là một sự rạn nứt của đảng cộng sản, vì đã có nhiều vụ sửa sai như thế mấy năm

trong nội bộ đảng với nhau mà thôi. Vì dưới mắt đảng Cộng Sản, những người Việt quốc gia lặn xả đòi “hòa hợp hòa giải” chỉ là bọn “cơ hội chủ nghĩa” không hơn không kém! Tất cả những luận điệu của các đảng viên ly khai này đều cùng một luận điệu của tờ “Quân Đội Nhân Dân” mà chúng ta đã trích dẫn ở trên: Người quốc gia đã chạy trốn sang Mỹ đừng hòng làm “bạn đồng hành đi tìm tự do dân chủ” với người cộng sản trong nước!!

3. “Diễn Biến Hòa Bình” sẽ làm tiêu tan chế độ cộng sản.

– Nhận định này không biết có quá lạc quan không? Dĩ nhiên nếu Diễn Biến Hòa Bình có thể giải thể chế độ cộng sản mà không cần đổ máu để mang lại ấm no cho người Việt thì còn gì mong ước hơn. Chỉ sợ là có được như thế không. Vì nếu người Quốc gia biết rõ sự tác hại của Diễn Biến Hòa Bình có thể làm sụp đổ chế độ cộng sản, thì chắc chắn VC cũng phải biết rõ và chuẩn bị những biện pháp để đối phó. Kinh nghiệm đã cho chúng ta thấy VC luôn chuẩn bị kỹ càng và chủ động thực hiện các kế hoạch do họ đề ra. Thí dụ cụ thể như du lịch Việt Nam, cởi mở kinh tế, giao lưu văn hóa, công tác từ thiện... Điển hình nhất là Bùi Thiện Ngộ, lúc còn là Bộ Trưởng Bộ Nội Vụ, tức là người cầm đầu ngành an ninh mật vụ của VC, đã trả lời phỏng vấn của báo Công An TPHCM (Thành Phố Hồ Chí Minh) tại kỳ họp thứ 5 của quốc hội khóa 9 như sau:

“... Toàn đảng, toàn dân, toàn quân và lực lượng công an nhân dân luôn luôn tỉnh táo, đoàn kết, cảnh giác giữ vững ổn định bên trong nội bộ của mình, tích cực thực hiện nhiệm vụ đấu tranh chống chiến lược “Diễn Biến Hòa Bình,” lật đổ các thế lực thù địch, coi đó là một yêu cầu trọng yếu cấp bách hiện nay...!”

– Đọc tới đây chắc nhiều người sẽ bảo bọn sinh viên trẻ này sao mà bi quan và đa nghi quá cỡ, thì chúng ta đành chịu thôi. Dân tộc Việt Nam của chúng ta đã bị lừa quá nhiều trong hàng chục năm rồi, gánh chịu quá nhiều đau khổ rồi, bây giờ chúng ta có nghi ngờ dè dặt cũng là điều dễ hiểu thôi — có gì mà phải quan tâm. Thà thận trọng một chút vẫn hơn là lại bị lừa gạt nữa!

hiện cuốn “Trăm Hoa Vãn Nở Trên Quê Hương”) thô lỗ nhận rằng: Chúng tôi vẫn thao thức đến vận mệnh của đất nước! Thật là lối bịch! Những kẻ đã từng làm bồi bút phục vụ chủ nghĩa thực dân mới của Mỹ ở miền Nam trước đây, rồi khi nhân dân phá bỏ chế độ thực dân năm 75, chạy trốn ra nước ngoài sống lưu vong, tiếp tục phản bội lợi ích dân tộc, tự nguyện nhận tiền, nhận vàng, nhận đô-la của các thế lực phản động quốc tế, tự nguyện làm công cuộc thực hiện mọi mưu đồ chính trị đen tối cho chúng. Thế mà nay lại tự nhận mình là “bạn đồng hành đi tìm tự do dân chủ” với người cầm bút trong nước, những người đã vào sinh ra tử với sự sống còn của dân tộc trong kháng chiến chống Pháp, chống Mỹ...!” Câu trả lời thật phũ phàng cho những người ôm mộng “giao lưu” với Việt Cộng!

2. Bắt tay với các đảng viên Việt Cộng ly khai.

– Nhìn lại vài năm qua, chúng ta có

nay rồi mà có thấy đảng thay đổi đường lối chút nào đâu!

– Hãy đọc thử bài “Quan điểm về cuộc sống” của Nguyễn Hộ. Chúng ta thấy một điểm nổi bật là không bao giờ có sự hiện diện của người Việt quốc gia trong tâm tư họ — các đảng viên ly khai này vẫn gọi miền Nam là “Ngụy quân Ngụy quyền” mặc dù Việt Nam Cộng Hòa qua cả hai thời kỳ Đệ nhất và Đệ nhị, chưa hề lạy lục Mỹ như đảng CS cầm quyền hôm nay! Họ vẫn đem cái quá khứ chống Mỹ ra khoe. Dưới mắt họ, miền Nam là thứ bỏ đi, người Quốc Gia miền Nam không đáng bàn tới, không bao giờ là một thực thể cần nhắc đến trong việc xây dựng đất nước.

– Từ Tiêu Dao Bảo Cự cho đến Nguyễn Hộ đều nói rằng họ đã lầm khi đi theo Cộng sản. Nhưng chả thấy ai có một lời tạ lỗi dù là một chữ với những người Việt Nam, nạn nhân trực tiếp đã chịu bao chết chóc do sự lầm lỗi của họ! Tóm lại, đây chỉ là sự chỉ trích sửa sai

IV. Xác Định Vị Thế Của Tổng Hội Sinh Viên Miền Nam California

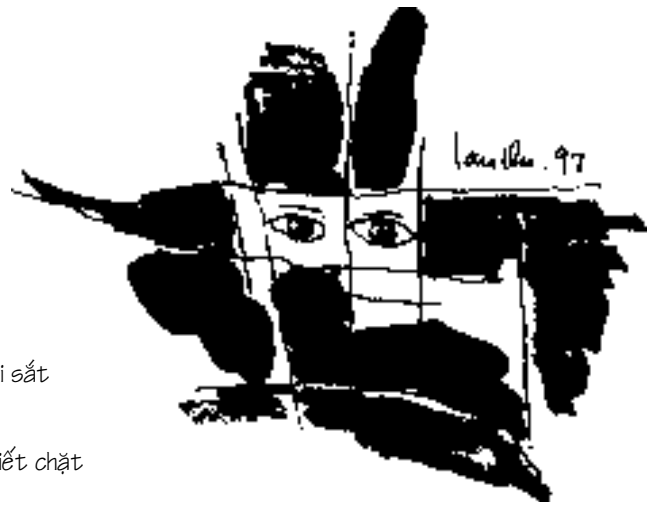
– Trước tình thế biến chuyển như hiện nay, không ai dám chắc Việt Nam sẽ thay đổi ra sao. Trong nước thì có người Cộng Sản Việt Nam “Độc Quyền Yêu Nước,” trong cộng đồng người Việt ở Mỹ thì có các “Cai Thủ Chống Cộng,” trong cộng đồng thế giới thì có Mỹ, Tàu, Tây, Nhật... hợp thành để áp đặt giải pháp “Cai Thủ Quốc Tế” lên vận mệnh đất nước Việt Nam. Chỉ đau xót cho người dân Việt lâm vào cảnh một cổ mà bị đeo hai ba tròng! Quyền dân tộc tự quyết, tức là quyền tự định đoạt vận mệnh của người Việt chắc còn là một con đường dài thăm thẳm, không biết khi nào mới đi tới được!

– Riêng tập thể sinh viên trước cơn lốc thời cuộc đang vùn vù xoay vần, chúng ta tốt hơn hết là tiếp tục quan sát, ghi nhận sự kiện để nghiên cứu cho tường tận, không nên hấp tấp kết luận rồi chạy theo các phe nhóm... xoi xoi! Đừng để nhiệt huyết của tuổi trẻ bị lợi dụng!

– Tuy nhiên, trong bất cứ hoàn cảnh nào, chúng ta biết chắc chắn, không do dự, là vị thế của tập thể sinh viên chúng ta sẽ đứng về phía những kẻ bị áp bức! Đó là những người dân Việt sống đời đen tối khốn cùng ở Việt Nam. Chúng ta đứng về phía những trẻ thơ sống chui rúc trong các xóm ổ chuột, cả đời không có cái áo lành lặn, chỉ có một ước mơ là được bữa cơm no đủ, được sống đời trẻ thơ thực sự với cái bánh cái kẹo ngọt đã phải bán trinh tiết để nuôi thân. Chúng ta đứng về phía những nông dân lam lũ bị bóc lột tàn tệ. Chúng ta đứng về phía những công nhân Việt đi lao động với đồng lương chết đói trong các xí nghiệp nước ngoài bị bọn chủ nhân ông ngoại quốc đánh đập sỉ nhục.

– Tập thể sinh viên chúng ta dứt khoát đứng về phía những người dân Việt thấp kém nghèo đói đã chịu đủ sự chà đạp nhục nhằn nhưng vẫn còn bị tước đoạt luôn cả nhân phẩm và quyền làm NGƯỜI!

– Hướng đi của tập thể sinh viên chúng ta không có gì là khó hiểu. Tất cả đều nhắm tới một khát vọng duy nhất: mưu cầu một nước Việt Nam độc lập, tự do, no ấm, nơi đó mỗi người dân có đủ điều kiện để sống xứng đáng với NHÂN PHẨM con người. □

Hận Đặng Dung

Vương khe khẽ thở dài trong cũi sắt
Lặng bốn bề trại giặc buồn mơ
Vòng dây xích đang âm thầm siết chặt
Thần anh hùng trong lúc sa cơ.

Lắng tâm tư, Vương mơ về thuở trước
Buổi tung hoành ngọn giáo đầu quân
Tròn tận tụy một thân vì nước
Có ngờ đâu, ôi, nỗi chết kè gần...

Vương vùng dậy hét tràn uất hận
Hơi cuồng mình ta giết hết bọn mày.
Vương vung tay như đang diệt loài xâm lấn
Bỗng nghẹn ngào như cổ nuốt chua cay.

Mai sớm đây chúng sẽ giải vương về đất Bắc
Ôi giang sơn còn biết thuở nào người?
Rồi đất tổ sẽ tràn quân ngược tặc
Đi muôn nơi để chém giết bao người.

Ôi! Còn đâu những ngày trên yên ngựa
Trống vang lừng, gươm xé trời cao
Khắp ba quân khí thiêng hùng quyết rửa
Khiếp oan cừu chông chất năm nao.

Ôi còn đâu những chiến công hiển hách
Cùng ba quân trận chiến Hóa Châu
Ngàn tướng sĩ tràn lên khí phách
Gươm vung lên lớp lớp rơi đầu.

Những trận đánh vang lừng góc bể
Tên đạn bay rạch nát bầu trời
Cờ phấp phật, quân reo ngàn núi lở
Bụi tung mù cuộn cuộn sóng khơi

Tiếng trống trận thúc vang hồi hồi hã
Bước quân lên máu chảy khơi dòng
Đầu rụng xuống trong đất trời rơi tả
Thây ngựa nghiêng trên mặt nước hằng nồng

Còn đâu nữa những ngày trên Hàm Tử
Thuyền giáp thuyền xô sát trên sông
Thây ngựa xuống nước sông ngược ú
Lửa rực trời như buổi rạng đông.

Có những buổi suýt lấy đầu Trương Phụ
Bao gian nguy vùng đất Nghệ An
Và những bận ghim quân cố thủ
Hóa Châu ơi, thôi, yên mã, ôi! Tàn.

Còn đâu nữa Thánh Hoàng, ơi chiến hữu!
Biết bao giờ ta rửa vết nhơ này
Khốn cùng đây biết ai rồi sẽ cứu?
Để dọc ngang thỏa chí râu mày.

Thôi có lẽ từ đây đành cam tận
Gieo khí thiêng qua cửa ngục điều tàn
Rồi một ngày trên pháp trường cam hận
Đầu rụng rơi dưới ánh đao vàng

Ôi thân phụ hồn có còn linh hiển
Giúp cho con rửa sạch vết nhơ này...
Lòng bao la hay triều dâng sóng biển
Mộng tan rồi còn lại những chua cay.

NN

Đoạn Cuối

Một Chuyện Tình

Đoạn cuối một chuyện tình thường là hai nhân vật chính sẽ lấy nhau. Đám cưới tổ chức rình rang hai ba bận ban ngày, có dạ vũ disco buổi tối, khách khứa mời sơ sài vài ba trăm người, có quay phim video, chụp hình ở tiệm, ở công viên, ở nhà hàng...làm kỷ niệm, có bánh kem ngang dọc nhiều tầng, thứ bánh được làm bằng bơ, tô trét bằng đủ thứ màu sắc sặc sỡ hình thù lòe loẹt cốt để lên hình cho đẹp chứ không cần lấy ngon. Lúc cắt bánh có pháo bông, có champagne xịt tung tóe. Rồi chú rể và cô dâu sẽ vòng tay nhau một cách rất dynasty, uống ly champagne trong khi hai họ quan khách vỗ tay chúc mừng, và đèn chụp hình nháy lên liên tiếp lòa cả mắt. Đến đêm động phòng hoa chúc, đôi tân lang và tân nương sẽ lên giường khi phong bì đếm tiền để thanh toán với nhà hàng, dư dả thì mua vé máy bay đi Tây Ban Nha hưởng tuần trăng mật. Quà cáp thì vất qua một bên để tính sau, món nào dùng được thì dùng, bằng không gói lại để dành đi đám cưới khác. Sau rớt, hai người trở về nhà đi cà, sống những ngày hạnh phúc êm đềm không sóng gió, sinh con đẻ cái nối dõi tông đường giống hệt như mấy truyện cổ tích...thời đại. Nếu truyện của tôi có một kết thúc tương tự như vậy thì hẳn tôi đã không kể ra đây làm chi để bạn phải bực mình.

Những chuyện tình nổi tiếng mà tôi được đọc qua thường có cảnh xa nhau đây ngang trái (Đoạn Tuyệt), ướm át hơn thì tác giả bắt một trong hai người phải chết (Chuyện Tình Lan và Điệp), thê thảm nhất là cho hai người chết hết (Romeo và Juliet). Mà cái lý do chết cũng được thơ mộng hóa, như tự tử thì

phải nhảy lầu hay uống thuốc độc, bệnh thì phải bệnh ung thư (Love Story), kẹt lăm thì bệnh cùi (Hàn Mạc Tử) cũng tạm châm chế được. Chẳng lẽ cái lý do chết là bội thực bởi tham ăn, bị chó cắn hoặc bị phong đòn gánh vì đập đinh sét thì e không được...thảm mỹ và romantisk cho mấy! Nhưng chuyện tình mà tôi sắp kể ra đây không biết phải kết thúc như thế nào cho nó lăm ly bi đát. Tôi kể ra đây nhờ bạn giúp dùm.

Số là năm đó, tôi ra trường Gymnas với số điểm trung bình khá cao. Mảnh bằng tôi cầm trong tay chỉ sót vài điểm năm, còn lại bao nhiêu là điểm sáu, nghĩa là tôi có thể xin vào bất kỳ ngành nào tôi muốn. Bố mẹ tôi vô cùng hãnh diện về tôi, đưa con trai đầu lòng, và tôi sẽ là biểu tượng gương mẫu cho đàn em tôi sau này. Bố tôi khuyên tôi nên chọn ngành y vì theo ông chỉ có ngành này mới kiếm được nhiều tiền và được xã hội trọng vọng mà thôi. Ở xứ này, phong trào học y đang lên cao, đi đến đâu cũng nghe nói tới chuyện này giống như cơn sốt điện tử cách đây mười năm. Và hiện tại học bác sĩ là cách duy nhất để leo lên nấc thang danh vọng trong xã hội. Điều đó cũng chẳng lạ vì năm nào đến mùa thuế, nhìn trong danh sách đóng thuế thì mấy ông bác sĩ luôn dẫn đầu về lợi tức. Như ông bác sĩ Hoàng mang bằng từ Việt Nam, qua đây chỉ mất mấy năm học lại đổi bằng rồi mở phòng mạch, đến giờ thì tha hồ hốt bạc. Năm nào tề tề ông cũng kiếm được bạc triệu. Đó là chưa kể đến quà cáp hậu hỉ từ những người đồng hương lớn tuổi sau khi được ông rộng lượng ra ơn xem bệnh ngoài

giờ làm việc và cuối tuần tại tư gia.

Nhưng tôi nghĩ tôi làm gì có lương tâm từ...phụ, đâu đủ kiên nhẫn để làm việc với bệnh nhân? Hễ thấy nơi nào có máu me là tôi tránh xa hàng cây số. Vả lại, tôi không có tách quan tâm nhiều đến người khác. Nội tưởng tượng đến việc ngày nào cũng phải đến văn phòng, bắt bệnh nhân cởi quần áo ngồi nghe họ than thở kể lể về bệnh tình và đời tư của họ là tôi đủ nhức đầu. Thấy khuyên tôi không được nên ông nói lấy với mẹ:

– Con người ta dùng cả ba bốn năm, tốn không biết bao nhiêu tiền học tư học ta mới vào được y khoa, con nhà này có cơ hội vào thẳng thì lại không muốn mình thật là vô phúc!

Mẹ tôi thở dài ra chiều tiếc rẻ vì mất một đứa con làm bác sĩ. Mặt bà cũng làm bộ rầu rầu như để an ủi và cho bố

có đồng minh. Nhưng tôi biết, trong thâm tâm bà thực tế hơn, muốn tôi theo học trường kinh tế để mai một ngày làm việc trong văn phòng của mấy ngân hàng. Chẳng nơi làm việc nào nhân nhả như ở ngân hàng và việc ở đó có gì cực hơn là đếm tiền (?).

Lũ em tôi thì khác, chúng là người trần mắt thịt nên không có cái nhìn xa. Chúng bày xúi tôi chọn học vẽ quần áo mẫu, cái ngành design đang hái ra tiền mà mấy lúc gần đây rất thịnh hành trong giới trẻ. Ngoài sự đương nhiên là kiếm được nhiều tiền, còn thêm được cái lợi khác không kém phần quan trọng là lúc nào chúng cũng được xe xua quần áo đúng mốt.

Đại khái trong nhà tôi, mỗi người một ý. Ai cũng thích tôi trở thành một cái gì đó để có thể kiếm được nhiều tiền thì thôi. Kể chuyện này ra tôi không có ý bói bác gia đình mình. Có lẽ lối sống chật vật, bon chen mang theo từ Việt Nam đã làm bố mẹ tôi thấy được sức mạnh của đồng tiền. Nếu không có tiền dứt lốt lúc bố tôi ở tù, nếu không có tiền chạy chọt vượt biên thì chắc chắn giờ này chúng tôi cũng sống khốn khó như bao nhiêu người còn ở lại bên nhà. Dù hiểu và thông cảm với bố mẹ, nhưng tôi không thể nào chiều theo ý hai người được. Bởi chẳng bao giờ tôi có ý thích làm bác sĩ hay ngồi ngân hàng đếm tiền, đơn giản vậy thôi!

Tôi đã định tâm dọn ra khỏi nhà khi xin trường mới. Thực ra, thành phố Bergen chỗ tôi ở ngành học nào mà không có, nhưng phải dọn ra ngoài tôi mới tập sống tự lập được. Bergen này tuy nổi tiếng thơ mộng nhưng mưa nhiều và thiếu nơi giải trí. Hằng ngày tôi có biết làm gì hơn là chú ý đầu vào mấy quyển vở, với lại bố mẹ tôi cũng kèm tụi tôi chặt lăm, đâu có cho ra ngoài giao du đàn đúm với chúng bạn. Sống lúc rúc trong nhà hoải, tôi cảm thấy nghẹt thở muốn ra ngoài bay nhảy đời thanh niên và đi học xa là những lý do chính đáng quá còn gì!

Ngày giã từ Bergen cõ kính dọn qua Oslo, tôi giống như chim xỏ lồng (dù là lồng son). Tôi dang rộng vòng tay tự tin bước vào đời sống mới. Thế giới trước mắt tôi muôn hình vạn trạng, đời sống

xa nhà thật tự do không bị ràng buộc, đi đâu khỏi phải xin phép bố mẹ, muốn ăn muốn ngủ lúc nào cũng được. Tôi tập sống phóng khoáng và tự do như một sinh viên thứ thiệt, mẫu sinh viên bất cần đời chỉ sống cho hiện tại. Tôi bắt đầu nghe nhạc, tập tành hút thuốc và uống cà-phê cho đậm đà câu chuyện.

Phòng trọ tôi mượn nằm trong cư xá Sogn gần trường. Sống xa nhà có cái cực là tôi phải tự lo lấy việc ăn uống, nhưng mẹ tôi rất chu đáo lo lắng cho đứa con trai cứng phải sống xa nhà. Bà đã làm sẵn thức ăn, chia ra từng gói nhỏ bỏ tủ đá, đến bữa tôi chỉ việc cho vào lò micro hâm lại là được. Thú thực, mấy bữa đầu tôi cũng nhớ nhà lắm chứ, (nhớ bố mẹ thì ít, nhớ những món ăn ngon của mẹ thì nhiều), nhưng bận lo bao nhiêu chuyện ăn ở nên tôi nào còn thì giờ để suy nghĩ vẩn vơ? Qua vài tuần đầu, cuộc sống mới bắt đầu ổn định và tôi làm quen được nhiều bạn Việt Nam trong trường. Hai người bạn mới thân của tôi là Bảo và Khôi.

Bảo, Khôi và tôi, ba tên cũng vào đại học Oslo cũng một năm và cùng ở một cư xá sinh viên. Người Việt ở cư xá này không có bao nhiêu người nên ra vào đụng mặt vài bạn thì chúng tôi trở nên thân thiết. Ông già Bảo lớn hơn tôi và Khôi có đến 7, 8 tuổi nhưng hai đứa tôi lúc gọi Bảo bằng tên, lúc bằng anh, lúc bằng ông. Gọi gì thì ổng cũng dễ dãi chấp nhận hết. Thăng Khôi theo học ngành hóa, ông Bảo y khoa, còn tôi thì cố thủ bên khu infomatikk.

Tôi và thăng Khôi ưa nói, ưa cười, lúc nào hai đứa cũng có thể giỡn được trong khi Bảo lại tiết kiệm từng lời nói, Bảo chỉ đợi hai đứa tôi nói sẵn rồi cười. Thú vui của Bảo ngoài chuyện đọc sách *Học Làm Người* của Nguyễn Hiến Lê là cầm đàn tình tang, giọng vịt đực khào khào một khúc nhạc buồn y như câu “tôi ca không hay tôi đàn nghe cũng dở,” và mặt anh lúc nào cũng trầm ngâm như đang lưu tâm suy nghĩ tới chuyện gì trọng đại lắm. Trong câu chuyện hằng ngày, Bảo thường lắng nghe nhiều hơn nói (điều này anh học được trong sách dạy làm người). Lâu lâu cần đổi đề tài thì Bảo hé miệng phun ra một câu. Nếu chẳng may Bảo nói nhiều như hai đứa

tôi, có lẽ chúng tôi đã phải đánh nhau sớm vì thiếu người nghe và làm trọng tài những khi cần.

Bảo ăn nói mềm mỏng như con gái. Ngay cả mấy môn thể thao, Bảo cũng lựa toàn những môn vận động nhẹ nhàng và... quý phái như tennis, bóng bàn. Phần tôi là dân phi thể thao một trăm phần trăm, còn thăng Khôi thì mê môn đá banh. Vài lần thấy tội nghiệp Bảo, Khôi xúi tôi chiều ý Bảo đi đánh bóng bàn cho Bảo có bạn. Còn đi xem xi-nê thì Bảo thường chọn những phim có chiều sâu, những đề tài đang được tranh luận trong xã hội, phải vướng víu ít nhiều đến lịch sử hoặc chính trị như phim JFK, Hoffa chẳng hạn, thì Bảo mới chịu. Tôi vẫn thường lý sự:

– Đi coi phim mà ông Bảo cứ thích lựa những phim nội dung sâu như đá bóng, coi xong về nhà suy nghĩ đến hai ba ngày cũng chưa biết đạo diễn muốn gì. Mình đã tốn tiền bỏ ra mua vui mà còn bị người ta hành hạ, bắt phải suy nghĩ thì không được chút nào!

Khôi ồn ào bình vực Bảo liền, hay để phản đối tôi thì đúng hơn:

– Chứ không ai như mày chuyên lựa toàn những phim đấm đá action! Phim mà đổ máu càng nhiều, súng càng to, đánh nhau càng dữ thì mày càng cho là hay. Mình là dân tị nạn, đến từ một nước chiến tranh, chịu bao nhiêu cảnh khổ chưa đủ hay sao mà mày còn muốn xem người ta đóng lại?

Tôi chia mũi dùi tấn công thăng Khôi:

– Nói ngu như mày mà cũng nói? Coi phim vậy mới coi, những cảm giác mạnh không tìm được ngoài đời mình bỏ tiền ra mua. Nghe mày nói tao tưởng tượng như mày đã từng sống trong áp chiến lược, từng mặc quần xà-lỏn không giày dép, chạy long nhong dưới làn mưa đạn. Tao nghi là mày chưa được rờ cây súng thiệt lần nào nữa là! Tao thấy mày già đầu rồi mà tâm tính vẫn như con nít, cứ tìm coi mấy phim hài hước rẻ tiền. Bữa nào mày muốn coi phim nói tao một tiếng tao sẽ diễn cho mày cười, đỡ tốn tiền lại khỏi mất công tới rạp cho mất thì giờ.

Thăng Khôi nhất định không chịu thua:

– Mà y diều thì bọn tao phải thọt léc mới cười nổi!

Trong hai người bạn, tôi mến Bảo nhiều hơn vì anh là người có chí hướng và khiêm nhường. Không như thằng Khôi rất ồn ào, khoái tranh luận, hay ra vẻ ta đây hiểu biết và hách ngâm vì bộ vó keng trai của nó. Anh sống hòa đồng, không bao giờ ra mặt đàn anh với tôi và thằng Khôi. Nhưng anh rất trầm kín và ít khi thích tâm sự nọ kia.

Một lần, tôi vô tình bắt gặp tấm giấy trả tiền postgiro cho hội từ thiện Redd Barna. Hỏi ra mới biết anh đang đỡ đầu nuôi một đứa trẻ mồ côi ở Phi Châu, mỗi tháng gửi vào 100 kroner cho họ. Lòng nhân của anh hiện qua từng lời nói, cứ chỉ nhỏ nhặt chứ không phải chỉ thương người theo kiểu trang điểm đời sống cho vui như tôi vẫn thấy ở một số người. Mùa hè, ban ngày anh đi làm trong một viện dưỡng lão, tối về anh tham gia hội Hồng Thập Tự làm công tác thuyết nguyện. Anh nhớ và nhắc hoài chuyện anh được mấy hội từ thiện giúp đỡ trong thời gian ở trại tị nạn ở bên Mã-Lai. Bây giờ có điều kiện, anh muốn giúp lại người khác. Anh kể rằng chính hình ảnh những đứa trẻ ốm yếu, bệnh tật bên Phi Châu trên ti-vi đã làm anh quyết định trở thành bác sĩ. Bởi kẹt anh học không gì xuất sắc nên anh phải mất khá nhiều năm mới lấy đủ điểm vào được ngành này.

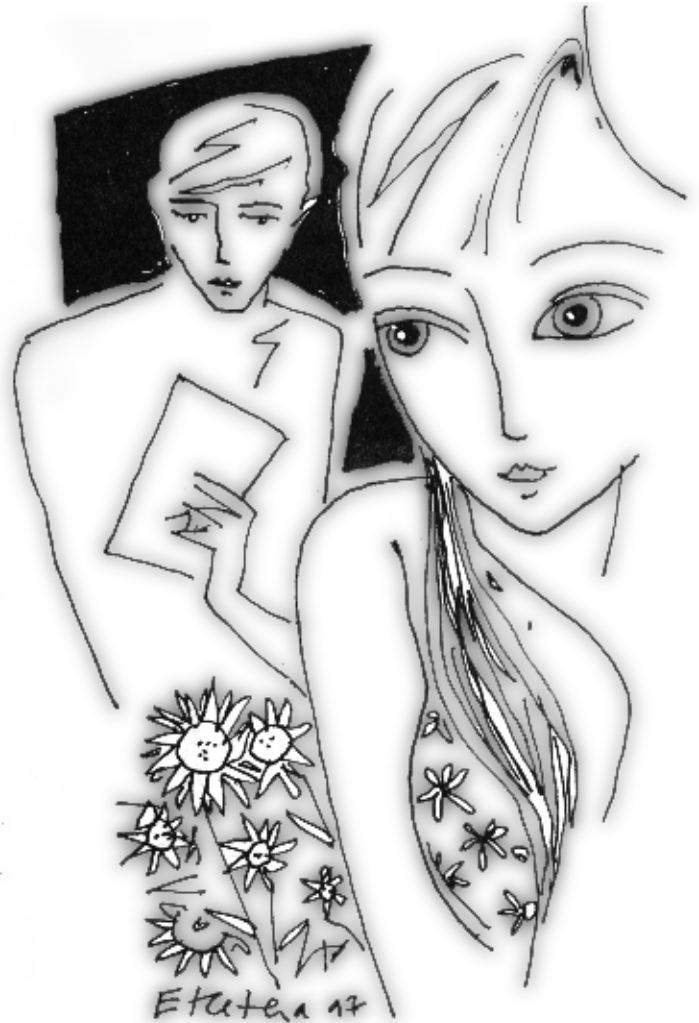
Ba chúng tôi không có đến một sở thích chung vậy mà thân nhau cũng lạ. Nhưng qua đến năm học thứ ba thì tôi và thằng Khôi lại đột nhiên trở chứng có chung một sở thích chết người là cùng để ý yêu một người con gái...

Nàng, tên Kiều Diễm, mới bắt đầu vào trường năm thứ nhất. Thằng Khôi là đứa đầu tiên nhìn thấy nàng hôm ghi danh. Nó lật đật điều tra tên tuổi và về nhà hăm hở báo tin liền cho Bảo và tôi. Thường thì khi đẻ con xấu, cha mẹ nào cũng muốn tên con mình nghe phải hay và đẹp với hy vọng vớt vát được phần nào những nét xấu bề ngoài. Thiếu gì những nàng Bạch Tuyết nhìn giống như có bà con xa gần với Chung Vô Diệm, hay các nàng Đoàn Trang vừa dữ lại đi tương hai hàng? Bởi vậy, nghe đến tên Kiều Diễm tôi tự nhủ không nên kỳ vọng nhiều. Thằng Khôi diễn tả chân dung

người đẹp nghe phát...ham, nào là má lúm đồng tiền, nào là nói chuyện nhõng nhẽo dễ thương hết sức, tóc xõa ngang lưng, mặt tươi như hoa và tương tá đầy đặn không thiếu không thừa...Tôi đã quá quen lối chuyện thối phồng của thằng Khôi. Tin vào miệng thằng này thì có ngày đi bán lúa giống. Nhưng dù sao đi nữa tôi cũng bồn chồn trong bụng dữ lắm, nôn nóng muốn biết mặt của người ngọc mới vào trường.

Mấy ngày sau, tôi vào trường cố ý đi lạc qua khu Kjami để được diện kiến

thường cho nó điểm năm cộng. Tuy nhiên, nó hơi chủ quan chút xíu về cái câu bình phẩm “không thiếu không thừa”, vì theo tôi có lẽ nàng ưa thích đồ ăn chứa nhiều chất bơ sữa. Dù gì đi nữa, cái lối nói chuyện “bắt đền anh đó” nhõa nhoẹt và nhẹ hều như bông gòn của nàng đã bù đắp vào khuyết điểm này và làm nàng nhẹ bốt đi khá nhiều. Quả là cái nét đánh chết cái... mập! Đứng gần nàng, tôi chơi với ngã nghiêng bởi một lực hấp dẫn cuốn cuộn, tựa như nàng là một thói nam châm đẩy từ tính.

giai nhân. Qua sự diễn tả của thằng Khôi, tôi nhận ngay ra nàng đang đứng xớ rớ trước bảng thông tin, và tôi mon men đến gần tìm cách làm quen. Lần đầu tiên, tôi thấy thằng Khôi khá chính xác lúc tả chân dung người đẹp. Nếu là thầy giáo luận văn của nó tôi sẽ không ngần ngại

Từ ngày có nàng thì mấy căn phòng trong cư xá rộn ràng tương bưng hẳn lên. Chúng tôi thay phiên nhau tổ chức tiệc, hết tiệc sinh nhật đến tiệc Trung Thu, tiệc họp mặt... Và thằng Khôi còn bày đặt chế ra cả tiệc đón những sinh viên mới cùng ngành để mong loại tôi khỏi

vòng chiến. Nhưng thằng Khôi muốn cua bồ lại còn mắc cỡ, nó chỉ tìm cách gần gũi nàng nhưng làm sao có gan để tỏ tình như tôi? Tính nó ồn ào nhưng gần gũi thì nó như bị bùa mê thuốc lú, ú ở ra toàn những câu vu vơ xa gần vô thưởng vô phạt. Nó được cái lợi thế hơn tôi là học chung một ngành với nàng, tha hồ gặp mặt nàng để thả dè. Nhưng bất quá, nó chỉ có thể đỡ trò diễn mấy màn chỉ bài vở cổ lỗ xỉ, vờ vịt tốt bụng giúp nàng giải mấy bài tập khó hoặc cho mượn bài làm trong lab là cùng...

Ở đời có câu “Bụt nhà không thiêng,” gặp nhau nhiều đôi khi lại đâm ra nhàm chỉ có thể trở thành bạn thương. Đó là trường hợp của thằng Khôi. Cách tán gái của thằng Khôi có vẻ hơi klassisk-âm thầm, kiên nhẫn- ve vãn vòng ngoài cho đến khi nào biết chắc nàng đã cảm thì nó mới dám thổ lộ tâm tình. Nó làm tôi nhớ tới con mèo thiên vô dụng nhà tôi hồi còn ở Việt Nam. Gặp chuột, mèo ta chỉ vờ đuổi chung quanh mà không dám xông vào tấn công. Mèo ta kiên nhẫn đến độ tội nghiệp. Chú chuột bị bao vây, chạy mệt như rồi tự động lăn quay ra chết. Tôi thì không thế, chủ trương của tôi là lời nói không mất tiền mua, nên mạnh miệng lắm! Đốt được đi tìm chưa chắc gì bạn gặp được người nói chuyện ngọt ngào hơn tôi (mấy đứa xấu miệng lại cho rằng tôi môi mép). Thử hỏi đàn bà con gái ai mà không ham ngọt (cho dù cái ngọt đó lắm lúc làm tôi nhột miệng). Nắm được “chân lý” này thì tôi còn sợ gì thất bại?

Thằng Khôi và tôi có chung quan niệm “chim trời cá nước” nên mặc dù cả hai thằng cùng đang chạy đua đuổi bắt trái tim nàng nhưng vẫn một niềm hòa nhã với nhau. Độ hơn một mùa học thì thằng Khôi đuối sức ê chề bỏ cuộc khi biết nàng đã ngã hẳn về phía tôi. Cũng may, thằng Khôi thuộc hàng quân tử nên khi chuyện ngã ngũ rồi, chúng tôi vẫn là bạn, dĩ nhiên là không thân như trước nữa. Sau này, nó tự động rút lui ra khỏi nhóm, gặp nhau thì nói mấy câu chào thủ tục rồi đường ai nấy đi. Tôi cũng thông cảm với nó. Chẳng lẽ bắt nó lê kề bên cạnh đặng cay nhìn tôi hạnh phúc bên nàng?

Lắm lúc yêu nàng quá tôi cố lục lạo

trong mớ văn chương khiêm tốn của mình, tìm vài ba câu văn lời hay ý đẹp để ca ngợi nàng, nhưng tìm mãi vẫn không lựa được câu nào vừa ý. Người tình của ông Trịnh Công Sơn thì ốm tong teo như cánh vạc, của ông Nguyễn Tất Nhiên là cô em Bắc Kỳ nhỏ nhỏ. Người tình tôi không nhỏ, không gầy mà cũng chẳng phải Bắc Kỳ. Mấy ông nhạc sĩ, đâu có ông nào được điểm phúc có được người yêu đầy đặn và nặng ký như nàng của tôi?! Nghĩ đến đây tôi hãnh diện vô cùng và càng yêu nàng hơn nữa.

Sau ba tháng thật sự làm người yêu của Kiều Diễm, nàng đòi dẫn tôi về nhà chơi cho biết nhà. Chủ ý của nàng là muốn đem tôi về nhà trình diện với gia đình. Tôi đã nghe nàng kể nhiều về gia đình: nàng là đứa con đầu trong một đàn bốn đứa, ba nàng còn trẻ nhưng thuộc loại đàn ông bảo thủ. Lối suy nghĩ của ông còn xưa hơn cả những ông già theo đạo Khổng chánh gốc trên đất Giao Chỉ: đàn bà phải tam tòng tứ đức, không có chuyện bình đẳng nam nữ. Tất cả những điều ông đã nói là ra lệnh và một khi ông quyết định việc gì thì đừng mong gì ai cãi lại được. Bởi vậy, tôi thấp thỏm lo. Lỡ tôi không chiếm được cảm tình của ông thì Kiều Diễm chắc gì còn cơ hội đi lại với tôi? Tôi mới bàn với nàng để anh Bảo tháp tùng theo tôi đến nhà nàng cho tôi đỡ khớp. Tánh Bảo hiền lành dễ chịu nên nghe tôi ngỏ lời là anh đồng ý theo tôi ngay.

Nghe nàng kể về gia đình, tôi tưởng tượng chắc ông già nàng lắm lì và khó chịu dữ lắm! Đến khi gặp mặt thì hoàn toàn trái hẳn. Ba nàng vui vẻ và hỏi chuyện luôn. Nhưng có cái đáng buồn là ông chỉ hỏi thăm tôi vài câu cho có lệ, còn bao nhiêu câu hỏi ông dồn về phía anh Bảo bạn tôi. Ông có vẻ quan tâm đến anh Bảo, hỏi thăm anh chuyện học, chuyện việc làm: học bác sĩ chắc là cực, mai mốt đi làm thì nhàn hơn, lương bác sĩ thì ở nước nào cũng nhất (lại lương!)...Anh Bảo không có tình ý gì với con gái chủ nhà nên ăn nói thật dạn dĩ, cộng thêm tánh lễ phép cố hữu của anh nên một già một trẻ...sắp già vừa đánh cờ tướng vừa nói chuyện ra chiều tương đắc lắm! Chắc lâu rồi ba nàng mới tìm được một đối thủ đánh cờ ngang sức nên ông

hồ hởi thấy rõ và ra lệnh bắt anh Bảo phải trở lại hầu cờ cho ông vào tuần tới.

Tôi có hơi tự ái một chút vì ông già nàng thiên vị ra mặt, ông tỏ ra săn sóc anh Bảo, bỏ mặc tôi cho đám em của nàng hành hạ. Đứa em út nàng cứ bắt tôi làm bồ, làm ngựa cho hấn cỡi trong lúc nàng đang phụ mẹ nàng rửa chén dưới bếp. Nhưng ngẫm lại thì ông quên tôi cũng là điểm hay và có cái lợi là tôi khỏi bị ông tra vấn hạch hỏi nhiều.

Tôi không suy nghĩ đến chuyện này nhiều cho đến hai ngày sau nàng điện thoại sục sùi báo cho tôi biết rằng ba nàng cấm không cho phép nàng gặp tôi nữa, viện cớ là nàng phải tập trung vào việc học. Tôi đâu phải con nít mà không hiểu ra rằng ông đã chắm Bảo vì thấy anh cứng chạc và có nhiều tương lai hơn tôi. Bất giác, tôi hơi hối hận vì không nghe lời bố tôi theo học ngành y để đến bây giờ đỡ khóc đỡ cười ném thứ đau thương.

Nhưng nghĩ cho cùng, tôi vẫn thích nàng yêu tôi hơn là yêu mảnh bằng nghề nghiệp của tôi sau này. Tôi giận nàng vì sống giữa thời đại này mà nàng còn suy nghĩ theo cái kiểu “áo mặc sao qua khỏi đầu.” Đã thương nhau mà sao người ta còn tính toán thiệt hơn! Thời gian quen với nàng tuy không hẳn dài nhưng đủ để tôi hiểu rằng nàng chẳng bao giờ dám cãi lời cha mẹ trong những chuyện quan trọng này. Phục tùng đã trở thành một thói quen ở con người nàng. Lâu dài tình ái xây đắp bấy lâu bỗng trong giây phút sụp đổ, tôi thảm chán thay cho thế thái nhân tình.

Buồn tình, tôi lội bộ qua nhà Bảo cho khuây khỏa. Tôi đến nhà anh lúc anh đang sửa soạn đến thư viện học chung với người bạn cùng lớp. Nhìn thấy gương mặt đưa đám của tôi, anh dư sức đoán rằng tôi đang có chuyện buồn. Anh nói vài câu an ủi, bảo tôi cứ tự nhiên vào trong phòng đợi anh. Anh chạy qua nhà tìm thằng bạn, báo cho nó biết anh không thể tới rồi sẽ quay về ngay với tôi.

Đã đến nhà anh ăn dầm nằm dề bao nhiêu bận nên tôi rất tự nhiên. Tôi cởi giầy mệt mỏi thả người dài trên sofa. Tôi nhào người với tay định lấy cái gối thì một cuốn sách nhỏ bìa da rơi xuống nền nhà. Tò mò tôi mở ra xem. Có lẽ

đây là cuốn nhật ký của anh Bảo, tôi nghĩ thầm. Hèn gì ông nội thật là kín đáo, ít bao giờ tâm sự với ai. Cuốn sách nhỏ đã viết hơn quá nửa, nhưng mỗi trang chỉ vồn vện năm ba câu thơ. Ui cha, tôi chơi với thi sĩ mấy năm nay mà không biết. Mấy bài thơ đầu là những bài thơ về quê hương, thơ cho đồng loại. Lời thơ rất tâm thường và đầy rẫy những sáo ngữ quen thuộc như “nhớ rặng tre già”, “cánh đồng thơm mùi cỏ dại”, “đường xưa quen lối mòn”... Tôi lật nhanh đọc lướt qua đến bài thơ cuối cùng. Bài thơ làm tôi ngỡ ngàng, ngạc nhiên. Tôi lẩm nhẩm đọc đi đọc lại:

*Rượu đời mượn uống cho say đắm,
Uống đến rơi giọt khổ mặn môi.
Đong cho đầy Trương Chi một chén,
Tình si không nói cũng đành thôi...
Đến người tôi yêu KD.*

Mấy câu thơ thất ngôn lãng mạn của anh làm tôi liên tưởng cảnh người lái đò có gương mặt ác quỷ, si tình nàng tiểu thơ My Nương đến nổi lâm trọng bệnh mà chết. Có lý nào anh Bảo đang tương tư Kiều Diễm mà tôi không biết? Bảo chỉ hơi thiếu thớt tác tí xiu, đầu đến nỗi xấu trai như chàng lái đò Trương Chi mà tuyệt vọng viết ra bài thơ này?

Đúng lý khi biết Bảo say mê người yêu tôi thì tôi phải tức giận và thù ghét anh mới đúng. Nhưng từ đáy lòng ích kỷ đang bị dày vò vì tình, tôi đột nhiên nhuốm lòng tội nghiệp đến Bảo. Vì mặc cảm anh đã không dám ra mặt tán tỉnh Kiều Diễm. Trong thâm sâu, tôi đánh giá rất thấp về khả năng của anh. Tôi chủ quan cho rằng anh chỉ nghĩ tới chuyện học, không màng tới chuyện yêu đương. Nhưng dù có màng đi nữa thì anh làm gì có đủ bản lĩnh theo nàng so với những đối thủ lịch lãm và cao ráo đẹp trai như hai đứa tôi. Thậm chí, ngay đến thằng Khôi cũng không thể nào ngờ được rằng anh để lòng tương tư Kiều Diễm. Nó còn vô tâm đem những thành tích của trận chiến tình đem ra kể cho Bảo nghe và xin ý kiến này nọ.

Tưởng rằng tìm đến Bảo, anh sẽ nói vài câu an ủi giúp tôi nguôi ngoai cú điện thoại vừa rồi, nào ngờ tôi lại khám phá ra nỗi đau thầm kín của anh. Đã không biết thì thôi, giờ rõ tới anh cũng có sầu riêng, tôi làm sao có can đảm tâm sự

cho anh biết đau khổ hiện tại của mình? Đến chừng này, tôi mới thực sự thấm thía đau khổ mất nàng của thằng Khôi ba tháng trước đây.

Tôi lảo đảo đứng dậy, đóng cửa phòng, lồm lũi bước ra ngoài. Bên ngoài một ngày đang xuống...

Viết đến đây rồi tôi không biết phải kết thúc như thế nào mới phải. Để cho anh Bảo thất tình nàng thì cũng thấy tội nghiệp. Lỡ mà anh Bảo thất tình, không thiết tha gì đến chuyện học nữa hay anh sâu đời dại dột nhảy lầu tự tử thì tôi mang tội lớn đối với mấy đứa trẻ bệnh hoạn đang chờ chết bên Phi Châu. Giả sử như nàng vâng lệnh cha già (nói cho có vắn điệu chứ thực sự ổng chưa già!) chịu làm người yêu của Bảo thì ít nhất Bảo, một trong bốn chúng tôi (nếu tính luôn thằng Khôi) sẽ tìm được hạnh phúc. Nhưng nghĩ tới cảnh Bảo và nàng âu yếm bên nhau, thân tôi như rụng rời tan nát. Tội đầu thể cam lòng mất nàng vào tay Bảo? Hơn nữa, tôi biết nàng vẫn yêu tôi và nhất định không bao giờ có thể trở thành người yêu của Bảo!

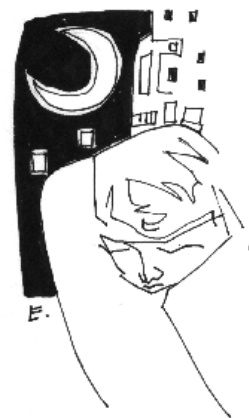
Họa chẳng để cho nàng chết may ra sẽ giải quyết được vấn đề rắc rối của chuyện tình tay bốn này? Như thế thì cả ba đứa chúng tôi—Bảo, Khôi và tôi—đều đau khổ, nhưng nỗi khổ chia ba thì chỉ đau có một phần ba (nếu tính theo kiểu toán học). Lúc đó, nhớ nhung sâu muộn sẽ giăng kính hồng tôi. Rồi chiều chiều thơ thẩn mang hoa đến quỳ cạnh mộ nàng mà thương tiếc giống như mấy truyện của Quỳnh Dao. Mà vô lý, chết làm sao được! Nàng mập mạnh và hồng chửng còn khỏe hơn tôi. Giả như chơi trò đò vật thì tôi phải chịu thua nàng là cái chắc!

Nếu để tôi chết trước trong truyện thì hợp lý hơn hết vì ốm yếu và sống bữa bãi cà-phê thuốc lá như tôi thì bệnh gì mà không có? Nhưng cho tôi chết đi rồi ai sẽ thay tôi kể lại câu chuyện này? Trời ơi, tôi rối trí quá, bạn có cách gì giúp tôi viết cho xong chuyện tình này thì tôi mang ơn bạn lắm lắm! □

K.B.
Oslo, Norway

Cúi Mặt

Non cao ngẩng mặt nhìn trời
Gió u uất thổi, rã rời tâm can
Bao năm theo dấu địa đàng
Một hôm chợt tỉnh mệnh mang nỗi sầu
On trời nghĩa đất bao lâu
Bên đường còn ngại nhịp cầu tử sinh
Đêm nay soi lại bóng mình
Xanh xao râu tóc: vô minh chấp chùng

Lục Bát Tình Yêu

Ta từ phận số long đong
Yêu em sao cứ người trong người ngoài
Nửa đêm thoảng tiếng chuông dài
Hoa Nghiêm vô niệm: hình hài hư không
Yêu em: yêu lúa giữa đồng
Yêu hoa núi tuyết, yêu sông vắng người
Yêu em: yêu nắng giữa trời
Yêu mây tóc rừ, yêu đời từ bi
Yêu em, yêu lệ hoen mi
Phố cao dốc núi, từ khi xa người

Lê Thanh Chung

O Sweet Home!

There is no place like our sweet home
Sweet home—a love so strong, so deep
O sweet, loving home—all bluebirds will sing
Home is so dear—Home is so great

There is no place like our sweet home
Home is there, one we love to meet
Home is the smile of great sunshine
Home is so warm—Home is so sweet

There is no place like our sweet home
Home is where the music of joy flows
Home is mother's love with sweet eyes
Sweet home is where father's affection ever grows

There is no place like our sweet home
Home is not merely roof and four walls
Home is where we all wish to live
Sweet home is happiness with phone calls

There is no place like our sweet home
Home's where mother rocks me in her arms
Home! there my infant lips babble "Mom, Dad!"
Sweet home—the spring of magical charm

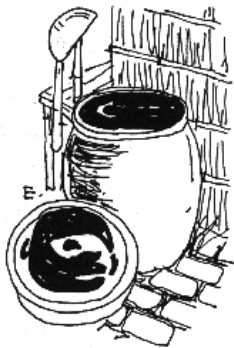
There is no place like our sweet home
Home is where parents' love is so deep
Home is where love runs deeper than ocean
Sweet home is "Give Pardon-Receive Peace"

There is no place like our sweet home
Home is where someone kisses the sad tears
Home is where the dream we dream together
Home is my heart, I've cherished for years

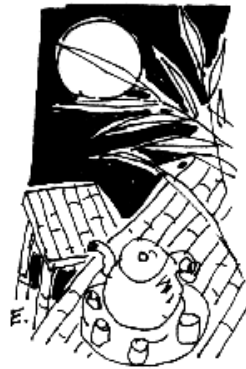
There is no place like our sweet home
Home is where "Mom, Dad is coming home!!!"
Home is laughters, dances, joyful noises
How dear to my heart to be home

There is no place like our sweet and loving home

Sister, M. Dao (1997)

O Mother Rocks Me!

O mother! Rock me and rock me to rest
O mother! Rock me in your tender breast
O mother! Rock me, rock me till I fall asleep
O mother! Rock me with your tears of love

Mother! Rock me, rock me from morning till night
Mother! You cry for fear that father shall die
Mother! No power can retain the hero's hand
Mother! No hand can touch my Father's land

Mother! Rock me, rock me, and don't be afraid
Mother! Rock me, my father is not far away
Mother! You have taught my innocent lips to pray
Mother! Why are you sorrowful? Why do you cry?

Mother! Rock me till I shall return your love
Mother! Rock me to father's footsteps so I may grow
Mother! Rock me; my father's patriotism I can share
Mother! Rock me to the enemy; don't be scared

Mother! Rock me, I swear vengeance against the enemy
Mother! Rock me to set my dear father free
Mother! Hold my hand so I can be strong
Mother! Rock me; love for dad is so profound

Mother! Rock me and hold my hand tightly
Mother! Rock me to fight and kill the tyranny
Mother! Please rock me to run a war risks
Mother! Rock and feed me with your tender breast

Mother! Rock me; hate grows stronger; time grows shorter
Mother! Rock me; the one we've loved is gone forever
Mother! Rock me; vengeance will always be in my heart
Mother! The time has come for me to depart

Patriotism can know no death

Sister, M. Dao (1997)

Ông Như Ngọc (CSUF)

Vào buổi chiều thứ Tư của tuần lễ Phục Sinh, dân chúng thành La Mã và các du khách từ phương xa nườm nượp sắp hàng vào dự thánh lễ bên trong nhà thờ cổ Sistine (Sistine Chapel). Ngôi nhà thờ cổ kính này nổi tiếng bởi những bức họa trên trần nhà của họa sĩ thời Phục Hưng (Renaissance) Michelangelo và những buổi trình diễn thánh ca đặc biệt. Chiều hôm ấy, ca đoàn nhà thờ Sistine sửa soạn xướng diễn bản thánh ca Miserere vốn là một tuyệt tác chỉ lưu

hành trong nội bộ những nhạc công dưới quyền đức Giáo Hoàng. Chưa nhạc công nào từ trước đến nay dám sao lại để phổ biến ra ngoài vì sợ bị rút phép thông công. Vì thế, dân chúng và các du khách không để lỡ cơ hội dự thánh bản thánh ca Miserere vào ngày thứ Tư và thứ Sáu tuần lễ Phục Sinh hằng năm. Trong số người tham dự có một du khách thiếu niên người Áo. Cậu thiếu niên rất háo hức, vẻ mặt rạng rỡ khác thường. Như bao người, cậu chờ nghe bản thánh ca bí truyền với sự chú tâm cao độ.

Và rồi, giây phút mong đợi ấy đã đến. Vị nhạc trưởng bước ra và điều hợp ca đoàn vào vị trí. Những lời ca, lúc cao vút lúc trầm lắng, bắt đầu cất lên. Những bè khi thì đồng thanh, khi thì đan vào nhau tạo nên nhiều giai điệu du dương. Thật là một tuyệt tác! Cậu thiếu niên nhắm nghiền mắt, chăm chú lắng nghe và ghi nhớ từng nốt nhạc.

Xong thánh lễ, mọi người ra về trong niềm hân hoan, sáng khoái. Riêng cậu thiếu niên vội tách khỏi đám đông rồi đi một mạch về nhà trọ. Bước vào phòng, cậu với lấy cây bút lông, chấm vào nghiên mực và cắm cúi viết ngay xuống giấy những dòng nhạc và các bè hát của bản thánh ca bí truyền Miserere. Điều kỳ thay, những dòng nhạc tuôn lên giấy thật nhẹ nhàng, tựa hồ chúng được chép ra từ bản nhạc gốc. Sau một hồi hý hoáy, cậu đã hoàn tất bản thảo ghi lại tuyệt tác Miserere.

Cậu cầm theo bản thảo trở lại nhà thờ Sistine vào ngày thứ Sáu. Trong không khí tôn nghiêm, ca đoàn lại cất tiếng hát bản thánh ca Miserere. Cậu thiếu niên quỳ bên dưới diềm nhiên sửa lại vài giai điệu, thêm bớt vài nốt nhạc. Khi bản thánh ca vừa dứt, cậu cũng hoàn tất bản ký âm.

Tin đồn về bản sao này lan nhanh trong sự trầm trồ, thán phục của dân chúng. Khi đến tai đức Giáo Hoàng, ngài liền cho vời người nhạc sĩ trẻ tuổi đến tiếp kiến. Sau khi nghe cậu trình diễn bản thánh ca bằng một tài nghệ điêu luyện và sự am hiểu âm nhạc tường tận đến nỗi nhạc công trong ca đoàn Sistine phải tấm tắc khen, đức Giáo Hoàng liền trao tặng cậu huân chương của hàng giáo phẩm cao cấp.

Người nhạc sĩ trẻ tuổi chính là thần đồng âm nhạc Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791), khi ấy mới trạc mười bốn tuổi.

W. A. Mozart sanh trưởng trong một gia đình nhạc sĩ. Cha của ông là một nhạc trưởng ở thị trấn Salzburg, Áo Quốc. Cả hai chị em Mozart đều được coi là thần đồng âm nhạc. W. A. Mozart được cha dạy dương cầm từ năm ba tuổi. Lên sáu, cậu bé đã bắt đầu soạn những bài nhạc ngắn cho dương cầm và trình diễn nhiều bài khó hơn của các nhà soạn nhạc đương

thời trong những buổi yến tiệc của hoàng gia Áo. Tuy nhỏ tuổi hơn các nhạc sĩ đương thời, cậu bé không ngại xem họ là ngang hàng với mình. Có lần, trước khi trình diễn một bản nhạc mới soạn của nhạc sĩ nổi danh Herr Wagenseil, cậu bé đã đồng dục mời đích thân Wagenseil lên sân khấu... để gỡ các trang nhạc trong khi cậu đàn.

Tài năng của W. A. Mozart không dừng ở nghệ thuật dương cầm sắc sảo, cậu bé sáu tuổi còn tự tập thêm vĩ cầm và gây nhiều ngạc nhiên thú vị cho cha cậu và những đồng nghiệp của ông. Một hôm, nhạc sĩ vĩ cầm Schachtner đến thăm gia đình Mozart và đem theo cây vĩ cầm quý nhất của ông để hòa tấu cho vui. Với đôi tai thính, cậu bé W. A. Mozart thừa với Schachtner: “Bác vui lòng xem lại cây vĩ cầm của bác đi. Nó bị lạc mất một phần tám cung đấy!” Nhạc sĩ Schachtner cười xòa, không tin. Nhưng cha của W. A. Mozart xin ông đem đàn ra kiểm chứng. Quả thực, dây đàn của nhạc sĩ Schachtner bị chùng một phần tám cung so với những cây đàn khác. Chỉ có một thiên tài âm nhạc như W. A. Mozart mới nghe được sự khác biệt nhỏ nhoi ấy.

Trên đây là một số giai thoại về cuộc đời của nhà soạn nhạc tài ba W. A. Mozart. Trong vòng 35 năm tại thế, ông đã để lại một kho tàng âm nhạc khổng lồ, gồm: 41 bản nhạc giao hưởng (symphony); 27 bản sonata viết cho dương cầm độc tấu và song tấu (piano sonata); 39 bản sonata viết cho dương cầm và vĩ cầm (sonata for piano and violin); 24 tứ tấu khúc và 6 ngũ tấu khúc cho đàn dây (string quartet, string quintet); 9 bản concerto viết cho vĩ cầm (violin concerto); 12 bản concerto viết cho nhiều loại kèn và sáo (horn, bassoon, flute, oboe, clarinet concertos); 23 bản concerto viết cho dương cầm (piano concerto) độc tấu, song tấu, và...tam tấu; 14 vở nhạc kịch (opera); cùng vô số những bài hát, dạ khúc, vũ khúc, v.v.

Xét về giai điệu, nhạc của W. A. Mozart mang nét trẻ trung, tươi vui, cách hòa âm mang nặng tính chất của thời đại Cổ Điển (Classical Period) và o khoảng thế kỷ thứ 16. Xét về tài năng, W. A. Mozart là một thiên tài chưa ai

thay thế được.

Mùa hè là lúc chúng ta nghỉ ngơi, đi chơi xa. Đây cũng là dịp tốt để chúng ta cùng thưởng thức một vài tác phẩm trong kho tàng âm nhạc của W. A. Mozart. Dưới đây, tôi xin liệt kê một số đĩa nhạc (Compact Disc) và dàn nhạc giao hưởng có trình diễn nhạc Mozart ở miền Nam California. Danh sách này còn nhiều thiếu sót, mong quý độc giả lượng thứ. Kính chúc quý vị một kỳ nghỉ hè thoải mái. □

* Mozart: Piano Concertos Nos. 27 & 15. Svjatoslav Richter, piano. Moscow Symphony Orchestra: Rudolf Barschai, director. Leningrad Masters recording.

* Mozart: Arias and Duets / Selections. Donna Robin, Andrea Martin, Capella Istropolitana, singers. Vienna Mozart Orchestra. Naxos recording.

* Mozart: Symphonies Nos. 40 & 41 “Jupiter.” English Baroque Soloists: John E. Gardiner, conductor. Philips recording.

* Mozart: Requiem. McNair, Watkinson, Araiza, Lloyd, soloists. Chorus and Academy of St. Martin-in-the-Fields: Sir Neville Marriner, conductor.

* Mozart: “Coronation” Mass. Winchester Cathedral Choir, Academy of Ancient Music: Christopher Hogwood, conductor. L’Oiseau-Lyre recording.

* Mozart: the Flute Quartets. James Galway, flute. The Tokyo String Quartet. RCA Victor “Red Seal” recording.

* Mozart: String Quintets. Arthur Grumiaux, director. Philips recording.

* 1997 San Luis Obispo Mozart Festival, San Luis Obispo (July 18-August 3). Clifton Swanson, music director. (888)233-2787

www.mozartfestival.com

* 1997-98 Season of the Pacific Symphony Orchestra, Orange County. Carl St. Clair, music director. (714)755-5799

* 1997 La Jolla Summerfest (August 15-24), San Diego. Helichiro Ohyama, artistic director. (619)459-3728

* 1997-98 Season of the Santa Barbara Symphony, Santa Barbara. Gisèle Ben-Dor, music director. (805)898-9626

www.rain.org/~symphony

* 1997 Summer Season at the Hollywood Bowl, Los Angeles (June 14-September 27). Esa-Pekka Salonen, music director.

(213)850-2000

Tài Liệu Tham Khảo

1- Donoghue, Denis. “Approaching Mozart.” On Mozart. Ed. James M. Morris. New York: Woodrow Wilson Center Press and Cambridge University Press, 1994.

2- Niemetschek, Franz. Life of Mozart. Trans. Helen Mautner. London: Leonard Hyman, 1956.

3- Sadie, Stanley. Mozart. New York: Grossman Publishers, Inc., 1965.

Ly sạch

Hai du khách dừng lại một quán nước bên đường. Khi cô chiêu đãi tới, một người nói:

– Cho tôi một ly cà phê sữa đá.

Người thứ hai nói tiếp:

– Tôi cũng vậy nhưng cho cái ly sạch nhé, cô.

Vài phút sau cô chiêu đãi bưng hai ly cà phê ra, tới trước bàn cầm lên một ly và hỏi:

– Xin lỗi hai ông; lúc nãy ông nào đòi ly sạch nhỉ?

Nhiều kinh nghiệm

Một ông lái xe đụng phải một bộ hành ngã lăn kềnh xuống đường. Ông đậu xe xuống đỡ người bị đụng ngồi dậy và phân trần:

– Rõ ràng là lỗi tại ông nhé.

Tôi lái xe chưa bao giờ đụng ai cả. Tôi đã lái xe hai mươi năm nay có rất nhiều kinh nghiệm.

Người bộ hành giận dữ:

– Vậy anh tưởng tôi không có kinh nghiệm hay sao? Tôi đi bộ hơn sáu mươi năm rồi.

Trích “Chuyện Cầm Đàn Bà” của Đặng Trần Huỳnh

Đơn Dương

Và Tôi, Và Kỷ Niệm

Lê, H. N.

Với tôi, Đơn Dương là một người yêu nhỏ, là một bài thơ, một bức tranh với hình ảnh một con "Sơn Dương đơn lẻ" đứng trên triền núi cao lặng nhìn nắng lên, chiều xuống, tắm ánh trắng vàng rồi hong khô bằng gió đông, lắng nghe gió tình tự cùng thông, trang điểm bằng những cánh hoa lan, những cơn mưa cao nguyên ru ngủ, những con suối trong vắt làm dịu cơn khát...

Nơi chốn yêu dấu của tôi là một thị trấn nhỏ bé nằm trong vùng đồi núi chập chùng của cao nguyên Lâm Viên: Đơn Dương. Tôi không biết tại sao thị trấn này lại mang tên là Đơn Dương. Tôi chỉ biết nơi đây trước kia có tên gọi là D'ran và sau quyết định của cố Tổng Thống Ngô Đình Diệm (đổi tên tất cả các địa danh qua thuần tiếng Việt), D'ran có tên mới là Đơn Dương.

Với tôi, Đơn Dương là một người yêu nhỏ, là một bài thơ, một bức tranh với hình ảnh một con "Sơn Dương đơn lẻ" đứng trên triền núi cao lặng nhìn nắng lên, chiều xuống, tắm ánh trắng vàng rồi hong khô bằng gió đông, lắng nghe gió tình tự cùng thông, trang điểm bằng những cánh hoa lan, những cơn mưa cao nguyên ru ngủ, những con suối trong vắt làm dịu cơn khát...

Lúc tôi còn học ở Sài Gòn, mỗi khi bạn bè ngồi kể cho nhau nghe về quê hương của mỗi người, tôi thấy quê hương của họ từ Huế, Đà Nẵng, Qui Nhơn, Buôn Mê Thuột, Nha Trang, Đà Lạt... cho đến Biên Hòa, Vũng Tàu, Cần Thơ, Cà Mau... ai ai cũng biết; còn mỗi lần tôi nói về Đơn Dương là mỗi lần tôi phải vẽ lại bản đồ trong trí của họ.

Từ ngã ba Phi Nôm đi vào hơn 30 km, hay từ Đà Lạt đổ đèo D'ran qua

Trạm Hành, Cầu Đất cũng khoảng hơn 30 km, hai đường này nhập vào một nơi, và từ nơi giao tiếp, xuôi đèo Ngoạn Mục để xuống Phan Rang. Ngay ngã ba đường tỉnh lộ đó là Đơn Dương yêu dấu của tôi. Đơn Dương như một nhánh lan bám vào chạc cây: dịu dàng, mộc mạc, khép kín, nhưng đẹp tuyệt vời.

Ở cao độ 1000 m, thấp hơn Đà Lạt nhưng ẩm hơn nhiều, Đơn Dương nằm lọt thỏm trong vùng thung lũng, đồi núi vây quanh như cánh tay mẹ hiền bao bọc, chở che. Vì địa thế đó mà tuổi trẻ ở Đơn Dương thường ngược nhìn một cách xa xăm, làm sao "bay" vượt qua những vách núi, thành đồi kia để đạt được ước nguyện nơi tương lai, và khi bay đến đích rồi, lại trở về trong vòng tay mẹ.

Thị trấn Đơn Dương nhỏ xíu, nhỏ đến độ bạn không cần đi, chỉ đứng một chỗ, cũng đủ nhìn thấy hết cả mọi sinh hoạt. Từ nhà đô chính ở ngã ba đèo D'ran xuôi về hướng Phan Rang chỉ hơn 100 m là bưu điện, gần đó là nhà lồng chợ Đơn Dương, bên cạnh chợ là bến xe, một ngày không quá năm chuyến đi, về. Sau lưng bưu điện là trạm xá, qua khỏi trạm xá một quãng ngắn là cây cầu đúc, bên kia cầu là hết thị trấn; bắt đầu vào đèo Ngoạn Mục với bên trái là đập Đa Nhim, bên phải là nương rẫy của cư dân. Nhưng trong cái thị trấn bé nhỏ đó lại chứa đựng một nỗi thiết tha nhớ nhung, một nỗi khao khát được trở về trong tôi mỗi khi phải xa cách Đơn Dương.

Ngôi nhà gỗ, nơi tôi đã lớn lên, nằm tận cùng trong một con đường núi. Đầu đường có một cái miếu nhỏ, mà chúng tôi hay lấy trộm trái cây cúng để chia nhau ăn; hay những đêm tối trời giã ma

nhát đám con gái, để rồi cuối cùng bị người lớn dọa lại một lần thất kinh hồn vía, vất giở lên cổ chạy. Một bên đường là con suối sâu róc rách ngày đêm, những cây cúc quỳ đại cứ mỗi cuối năm lại vàng rực trong nắng hanh, những bụi trâm ổi đủ màu soi bóng xuống dòng nước; một bên đường cao thấp, rải rác những căn nhà lụp xụp của cư dân xã Lạc Lâm. Đây là nhà của ông Hai được rào quanh bằng hàng dâm bụt kếp đở ổi những ngày hè, kia là nhà của ông Cương với những dây hồng tường vi đầy những hoa màu hồng phấn, thơm dịu. Màu hồng như đôi gò má của cô gái Đơn Dương đang lớn, hương thơm như dáng vẻ bên lên, khép kín của con gái miền cao, nép sau phen đậu gia đình.

Con đường đó, mẹ tôi đã qua lại biết bao lần để đi xuống phố; thế mà, từ khi có tôi làm “hương đạo” (“Mẹ băng qua đây nè!”, “Đi qua rẫy bắp của ông Hai, nghe mẹ!”, “Lội qua con suối một chút thôi, nước thấp lắm, mẹ đừng sợ...”, “Mẹ thấy không, đường đi gần hơn nhiều.”), mẹ tôi lúc nào cũng “tuân theo” sự dẫn đường của tôi. Bà luôn nhẫn nại chiều ý cái ngô nghê của người hương đạo, dù rằng, con đường vì thế mà dài gần gấp đôi và thật là mệt mỏi vì leo lên, trèo xuống. Giờ đây mẹ tôi không còn nữa, con đường lại trở nên dài vô tận...

Bước qua cây cầu được làm bằng hai gốc thông to, bên phải là vuông ao, được anh tôi ngăn nước lại từ dòng suối để nuôi cá mè, cá trắm cỏ...; bên trái là mảnh vườn trồng hồng trái, cà phê. Lên khỏi 22 bậc thang đắp bằng đất và ngăn bậc bằng những thanh sắt gỡ từ đường rầy xe lửa bỏ hoang, là nơi tọa lạc của nhà tôi với cơ man nào là hoa màu phụ vẫy quanh. Sau lưng nhà là “vườn ngự uyển” của tôi. Từ vườn hoa nhìn ngược lên triền đồi là đường đèo D’ran. Bên cạnh đường là trường trung học Đơn Dương, mà ngày ngày tôi cắp sách đi học bằng cách leo ngược lên đồi để đi cho gần, không bao giờ chịu đi vòng xuống đường lộ, dù đến trường người cứ lấm lem đất cát. Và cũng từ ngôi trường thân yêu đó, tôi đã nhìn ra một nét đẹp mới của Đơn Dương qua lần rung động đầu đời...

Có phải em mang trên áo bay

*Một phần gió thổi, một phần mây
Hay là em gói mây trong áo
Rồi thả cho làn áo trắng bay...*

(Tương Tư — Nguyễn Sa)

Đã bao nhiêu chiều, tôi tần ngần đứng cạnh hàng thông bên trường nhìn bóng dáng những nữ sinh, trong đó có người tôi thích, tha thướt tà áo trắng lúc tan trường, đang xuống đèo về nhà... Không biết là tà áo trắng bay trong gió, hay là sương, mây, của Đơn Dương cứ bay bổng, chờn vờn trong trí của tôi mãi không tan...

Chiều xuống, khi ánh nắng tắt dần

ngự uyển” chần kéo lên tận cổ, ghé tai vào vách ván để lắng nghe lời tình tự của núi rừng, và chìm dần vào giấc mộng bình yên...

Tiếng gà gáy, chim hót, tiếng lợn đòi ăn, tiếng trâu kéo cối xay mía làm đường bên nhà bác Ba, báo hiệu một ngày mới, lôi tôi ra khỏi giấc mộng. Nhìn xuống thung lũng, sương dần tan, thiên nhiên đang vẽ một bức tranh thủy mặc trước mắt tôi. Nắng lên cao nhuộm vàng cả thị trấn trông giống như một dải tơ lụa nõn nà, vàng óng, mát rượi. Trên nương dâu những bàn tay đang thoăn thoắt hái

sau rặng núi, khi những làn khói lam mỏng từ những ngôi nhà gỗ dưới lưng thấp vươn nhẹ vào không gian là lúc đồi núi Đơn Dương kéo “tắm chắn sương” để đắp. Chiều càng lạnh, Đơn Dương càng trải rộng tắm chắn cho đến khi phủ kín cả mình. Lúc đó cũng là lúc thị trấn đang vào cơn ngủ... Tiếng ếch nhái, côn trùng nỉ non, tiếng mưa đêm, tiếng sương rơi, tiếng hàng thông xào xạc, tiếng gió mênh mang buồn lùa qua Eo Gió... Tất cả quyện vào nhau như một bản hòa tấu hoang dại mê hồn. Tôi nằm trên chiếc giường trong căn phòng sát cạnh “vườn

lá dâu. Đơn Dương có một nghề thủ công là nuôi tằm tơ. Tôi đã từng cực khổ với mấy “con sâu” gớm ghiếc đó lắm. Có nuôi tằm mới hiểu thế nào là “nuôi tằm ăn cơm đứng”. Đứng suốt cả ngày tuốt lá, mà phải là thứ lá dâu bánh tẻ, không được già quá hay non quá, mà cũng không được khô hay ướt quá. Nhiều hôm mưa, lá ngắt vào phải đem lau khô hay hong khô mới cho tằm ăn được; nếu không, tằm sẽ bị bệnh. Rồi lại đứng suốt cả ngày cắt nhỏ lá cho tằm ăn. Tằm rất kỵ khói, nên lúc nhiều muỗi phải mắc mùn cho tằm... Thật là lắm chuyện. Khi

mới nở, tầm bé tí ti như con sâu gạo nhỏ, thì lá dâu phải cắt thật nhuyễn; rồi khi tầm lớn dần, lá cũng cắt lớn dần. Đến lúc tầm ăn rồi, thì chịu thua luôn, cứ bỏ cả lá vào nong tầm là xong. Tầm ăn suốt ngày đêm không nghỉ. Đêm khuya tĩnh mịch, tiếng tầm ăn rào rào như mưa rơi. Lúc tầm chuẩn bị kéo kén là lúc quan trọng nhất. Đính một đầu sợi tơ vào thành nong, tầm “rút từ trong ruột” mình ra sợi tơ, và quấn quanh mình dần thành chiếc kén giống như chiếc áo quan để chôn số kiếp làm tầm. Lúc này còn phải tránh làm động mạnh sợ tầm giật mình sẽ đứt tơ mà chết. Đến đúng ngày phải lấy kén thả vào nước sôi ngay nếu không tầm sẽ cắn rách kén để chui ra hóa bướm. Với bàn tay khéo léo, người thợ kéo từ kén ra sợi tơ óng ánh rồi gắn vào guồng quay để kéo thành từng búp sợi. Phần đầu sợi tơ to, thô, ta gọi là đũi; phần sau sợi nhỏ, mềm mại, ta gọi là lụa. Được tơ rồi, tầm cũng đã chết để trả nợ đời; nhưng chưa hết đâu, xác tầm là một món ăn độc đáo mà nhiều người sợ lắm không dám ăn. Đó là nhộng.

*...Nắng Sài Gòn anh đi mà chợt mát
Bởi vì em mặc áo lụa Hà Đông...*

(Áo Lụa Hà Đông — Nguyễn Sa)

Tôi không biết lụa Hà Đông đẹp như thế nào, chứ lụa Đơn Dương mềm mại, bóng mượt và mát rượi lắm.

Đơn Dương không có danh lam, thắng cảnh nổi tiếng. Thủy điện Đa Nhim được nhiều người biết đến; nhưng ít người biết Đa Nhim ở Đơn Dương. Hồ Đa Nhim là một cảnh trí tuyệt mỹ, còn nguyên sơ vì được bảo vệ rất kỹ nhằm giữ nguồn nước cung cấp cho máy phát điện. Vậy đó, mà dân Đơn Dương mỗi ngày cũng chỉ có điện được mấy tiếng để sinh hoạt thôi, còn phải tiết kiệm cho Sài Gòn đủ điện... ăn chơi. Hồ Đa Nhim xưa là một thung lũng đầy dân cư ở, trong đó có gia đình tôi. Khi chính phủ Nhật chịu xây dựng một trạm thủy điện để bồi thường chiến tranh cho Việt Nam, họ đã chọn thung lũng Đa Nhim. Tất cả mọi người dân đều được chính phủ bồi thường thích đáng để dời nhà lên vùng cao quanh thị trấn sinh sống. Họ xây một cái đập ngăn khổng lồ để chặn nguồn nước sông Đơn Dương và các con suối chung quanh thung lũng, biến thung lũng thành

một hồ chứa mênh mông, sâu thẳm. Hai ống kim loại thật to từ Đa Nhim băng trượt qua núi đồi tới Krong Pha tạo ra một độ chênh lệch hàng trăm mét nhằm đưa lượng nước vĩ đại từ hồ chứa xuống để chạy những tuốc-bin phát điện.

Khung cảnh quanh hồ thật là huyền ảo, mặt hồ mênh mông, phẳng lặng như một chiếc gương được viền quanh bằng hàng hàng, lớp lớp đồi thông. Sương mù lơ lửng trên rừng cây; hơi nước mờ mờ, là là trên mặt hồ tạo cho khung cảnh một vẻ êm đềm, yên tĩnh kỳ lạ. Nhưng năm nào trời mưa lớn và kéo dài, mọi người sẽ thấy được sự nổi giận kinh hồn của “mặt hồ tĩnh lặng” kia. Đâu đâu cũng là nước, trên trời như trút nước, những con suối hiền hòa quanh hồ nay là những dòng cuồng lũ. Mức nước hồ lên rất nhanh, sóng dậy thật cao. Khi nước lên đến mức vạch đỏ là lúc cư dân dọc hai bờ sông Đơn Dương được lệnh phải di chuyển lên vùng cao để được an toàn. Nước qua vạch đỏ, nhà máy phải mở cửa đập tràn để xả bớt nước, nhằm giảm áp suất quá lớn có thể gây vỡ đập. Lúc đó đập tràn Đơn Dương là một khung cảnh cực kỳ hùng vĩ. Tôi đã từng đứng chôn chân dưới mưa, hồi hộp chứng kiến hàng triệu, triệu mét khối nước từ cao độ hơn 50 mét đổ ập xuống như vũ bão mà không có một cảnh trí của con thác nào có thể sánh nổi. Trong khoảnh khắc, con sông Đơn Dương, bình thường chỉ là một dòng suối sâu, nhỏ, hiền hòa, nay đã biến thành một dòng nước hung hãn, cuốn phăng đi tất cả những gì nó đi ngang. Tôi còn nhớ năm 1985, mức nước Đa Nhim cao chưa từng có, khi mở cửa đập tràn, hai bờ sông Đơn Dương gần như là bình địa, và khối nước tiếp tục tràn về Liên Khương, làm sụp một phần thác Liên Khương, tạo cho thác có một vẻ đẹp mới.

Những lúc mở đập lại là những lúc dân Đơn Dương tha hồ... ăn cá. Bao nhiêu là cá mè, trắm cỏ, rô phi bị nước cuốn ra khỏi hồ, quăng qua cửa đập, rớt xuống đầy sông. Nếu bạn đến Đơn Dương mà thấy “nhà nhà có cá, người người ăn cá” là bạn biết Đơn Dương vừa mở cửa đập tràn. Còn gì tuyệt hơn một bữa gỏi cá mè nhắm với rượu ngâm dâu tằm, ăn một bát cháo cá thơm ngọt, nóng

sốt trong một chiều mưa gió dầm dề...

Mưa, gió, sương và những cánh rừng chưa bị khai thác tạo cho Đơn Dương một vẻ đẹp hoang dại, đồng thời cũng sản sinh và bảo vệ một nguồn lan rất phong phú. Trong vườn ngự uyển của tôi có bao nhiêu là lan. Không biết bị nhiễm tính ai mà tôi mê lan lạ lùng. Trong nhà tôi có ai thích trồng hoa đâu; chỗ nào cũng chỉ thấy rau, đậu, cà, bắp... Tôi phải tự “khai khẩn” để dành chỗ trồng lan. Và vì lan mà hồi 14, 15 tuổi tôi bị ăn đòn biết bao nhiêu trận về cái tội trốn nhà, vào núi hái lan. Mỗi tháng ít nhất một lần, tôi rủ mấy thằng bạn len lỏi vào rừng cao nơi Lạc Tâm, Lạc Xuân, Lạc Nghiệp... để tìm giống lan mới. Không giống như Đà Lạt, một trung tâm du lịch bị khai thác quá độ, bàn tay con người vẫn còn giữ được bản sắc hoang dại. Suối, thác, thông, lan cứ nối tiếp nhau tạo cho chúng tôi cảm giác sảng khoái vì được thỏa chí với thiên nhiên. Lúc đi gặp cây hoa nào thích, chúng tôi đánh dấu để khi quay về mới hái; nhưng chúng tôi cũng không dám đi quá sâu vào trong núi, vì sợ Fulro hay bắt trắc do địa thế quá cheo leo. Thế nhưng có một nơi không bao giờ chúng tôi hái dù chỉ là một hoa. Đó là lần đang cố leo lên những ghềnh đá để hái một nhánh Huyết Nhung đỏ thắm, tôi bắt gặp một mảnh đất bằng phẳng, ngang dọc chừng 40 m, nằm giữa những ghềnh đá, đầy đặc lan Hải. Hải là một trong những loại quý, hiếm của họ lan, chỉ mọc trên những triền đá cao được phủ một lớp đất mùn và lá mục mỏng với năm, sáu chiếc lá màu cẩm thạch có vân sậm mọc sát mặt đất. Mỗi cây vươn thẳng lên một phát hoa cao khoảng 20 cm mang một hoa đơn. Sở dĩ hoa mang tên Hải là vì môi hoa hình chiếc hài và những cánh hoa rất mềm mại vây quanh môi. Nơi đây đủ cả Vân Hải, Kim Hải, Hải Vệ Nữ. Cả thảm lan Hải trải ra trước mắt tôi, rung rinh trong gió như đang hồn nhiên đùa giỡn, tranh nhanh phô sắc đẹp của mình. Màu sắc hoa đã rực rỡ lại thêm nắng chiếu lên những giọt sương đọng trên hoa, trên lá, trên ngọn cỏ, thắm rêu làm tôi có cảm tưởng như mình vừa khám phá ra một kho tàng đầy ngọc ngà, kim cương trên

triển núi Lạc Xuân. Tôi gọi cả đám bạn lên xem, tất cả đều ngẩn ngơ trước một cái đẹp tuyệt mỹ. Chúng tôi sợ phải phá đi sự thanh bình, toàn hảo đó nên không dám hái đi một hoa nào, và cùng đồng ý nhau không chỉ cho ai biết nơi đây; mà đó sẽ là “tài sản” riêng của chúng tôi. Cứ mỗi lần đi tìm lan sau đó, là mỗi lần tôi leo lên triển núi có kho tàng với câu thần chú “Hài ơi! Mở cửa ra.” Vâng, kho tàng đã mở: cả thời thơ dại hồn nhiên, cả thời hạnh phúc của tôi, và cả cái đẹp của đất trời Đơn Dương đó...

Cứ như vậy sau nhiều năm trời, tôi có một bộ sưu tập hoa lan khá đồ sộ. Quanh năm, vườn ngự uyển của tôi tràn ngập hoa lan. Lập xuân với ngày Tết cổ truyền là những dây Long Tu dài thậm thụt, rực rỡ những cánh hoa như nhung, Kim Điệp rung rinh như đàn bướm vàng nô đùa trong nắng, Huyết Nhung đỏ thắm màu hạnh phúc, Hài như “đôi hia bầy dậm” bước vào chốn thần tiên. Mùa hạ với Thanh Ngọc, Mặc Lan, Hồng Hoàng, Ý Thảo mát dịu, ngọt ngào. Thu về với những cánh Giáng Hương, Chu Đình, Cành Dao tím, Nhất Điểm Hoàng buồn man mác trong gió heo. Đông đến với Đuôi Chồn, Cẩm Báo, Bạch Điểm, Nhất Điểm Hồng uể oải vì lạnh lẽo...

Bốn mùa hoa nở quện với hương lá thông, mùi hoa cà phê, mùi mật mía làm đường... đã từng làm cho tôi bật khóc vì nhớ thương.

Mấy năm tôi về Sài Gòn học, tôi chỉ trông đến hè để chạy về Đơn Dương ngay, để hít lấy cái không khí diệu kỳ đó, để lần tay vuốt ve những cánh lan gầy. Anh tôi đã mệt mỏi vì nường rẫy, giờ lại phải chăm sóc vườn hoa giùm tôi nữa, và anh sẽ còn săn sóc nó mãi mãi...

Chiều cuối cùng rời Đơn Dương để ra đi, tôi lang thang lên trường học. Đây là lần đầu, và cũng có thể là lần cuối, tôi đi đường vòng xuống tỉnh lộ rồi lên trường chứ không chạy băng lên triển đồi như xưa. Tôi thần thờ đứng trước hàng thông do lớp tôi trồng, nay thông đã cao lớn hơn tôi nhiều. Không một bóng người, người xưa cũng không còn... Tôi đã hát cho Đơn Dương nghe:

*Ta vẫn chờ em trên bao la đồi nương
Trong mênh mông chiều sương
Giữa thu vàng trên đồi sim trái chín*

*Một mình ta ngồi khóc tuổi thơ bay
(Thu Hát Cho Người)*

Gió từ Đa Nhim cũng đã gửi trả lại cho tôi lời hát cuối:

*Thời gian nào trôi bèo bọt trên
phận người*

*Biệt ly nào không muộn phiền trên
dấu môi*

*Mùa vàng lên biêng biếc bóng chiều rơi
Nhạc hoài mong ta hát vì xa người...*

(Thu Hát Cho Người)

Không, tôi đang níu kéo tất cả lại để gói ghém những gì yêu dấu vào hành trang của mình.

Nơi đây năm 1975, tôi đã nhìn thấy hàng ngàn, hàng ngàn người từ Đà Lạt, Đức Trọng... lũ lượt, bồng bế nhau xuôi

đèo Ngoạn Mục về Phan Rang để chạy trốn làn sóng Đỏ. Nay chính tôi đang cô đơn bỏ chạy, bỏ lại con “Sơn Dương đơn lẻ” của tôi, bỏ lại cả cái kho tàng kỷ niệm... Tôi như cánh “hoàng hạc bay, bay mãi bỏ trời mơ” *(Thu Hát Cho Người)*...

Giờ đây tất cả đã xa lắm rồi, nhưng mỗi lúc mưa ngoài trời, mưa trong tôi, lại làm dậy lên những con sóng Đa Nhim tung trào trắng xóa qua thành đập nhớ nhung... □

*Gần xa chiều xuống đâu quê quán?
Đừng giục cơn sầu nữa sóng ơi!...*

(Vũ Hoàng Chương)

(trích trong Ở Một Nơi Nào, văn tuyển của BÙI VĂN PHÚC)

Tự trải nghiệm mình LÒNG TỰ TRỌNG CỦA BẠN CÓ CAO HAY KHÔNG?

Quốc Hưng

Ngày nay tại Hoa Kỳ rất nhiều thanh niên thiếu lòng tự trọng. Chúng ta đang phải sống trong một xã hội bất an, đầy rẫy những văn hóa kém lành mạnh, thiếu vắng giá trị tinh thần, và tình cảm gia đình cũng như xã hội. Thiếu lòng tự trọng là nguyên nhân của bao bất ổn trong xã hội chúng ta hiện nay. Bạn cứ tưởng tượng nếu trong lớp học chúng ta cứ thoải mái “cheating,” “chatting,” hay trong sân trường chúng ta thoải mái xả rác, văng tục, cờ bạc không chút e dè, tự trọng. Rộng hơn nữa, trong gia đình, ngoài xã hội, trong quan hệ bạn bè, tình cảm lứa đôi, thiếu lòng tự trọng với chính mình thì làm sao ta có thể tôn trọng được những người chung quanh: cha mẹ, anh chị em, bạn bè, người yêu của ta. Theo thống kê thăm dò của các nhà xã hội học thì các bà mẹ độc thân vị thành niên (single mothers) là những người thiếu lòng tự trọng rất trầm trọng. Gia đình một mẹ “độc thân” nuôi con tại Mỹ là mẫu gia đình phát triển nhất hiện nay. Nếu họ không gấp rút tìm cách sửa đổi thì thế hệ con cái họ sẽ ra sao? Hiện nay rất nhiều lớp học được tổ chức để giúp đỡ thanh niên lấy lại lòng tự trọng. Các lớp học trên được dạy bởi các nhà tâm lý học, các chuyên gia xã hội (social workers).

Tôi xin chia sẻ với các bạn một trải nghiệm mà tôi sưu tầm được trong lớp Speech Communications của bà giáo sư Dolores Curry, M.A., một trong những thầy cô mà tôi kính thương nhất tại ngôi

trường đại học cũ của tôi. Cuộc đời của bà cũng là tấm gương soi cho sự cố gắng trong cuộc sống của tôi. Mong rằng bạn sẽ chia sẻ với tôi về kinh nghiệm của bạn để chúng ta cùng học hỏi lẫn nhau hầu tạo dựng một xã hội vui hơn, đáng sống hơn.

Chỉ dẫn: Đánh dấu “Đ” cho “Đúng” hoặc “S” cho “Sai” với những câu bạn thấy mô tả đúng những gì bạn suy nghĩ về mình.

1. Tôi cảm thấy công việc/ hay việc học của mình tiến bộ là nhờ vào vận may hơn là sự cố gắng của tôi.
2. Tôi thường suy nghĩ: “Tại sao mình không thể thành công hơn được nữa?”
3. Tôi không tin rằng mình đã làm việc hết khả năng.
4. Tôi thấy thất bại nếu không thực hiện được mục đích đề ra.
5. Khi người khác tử tế với tôi, tôi hay nghi ngờ lòng tốt của họ.
6. Khi khen người khác về điểm tốt của họ, tôi thường cảm thấy khó chịu.
7. Tôi cảm thấy khó khăn khi nhìn bạn học hay đồng nghiệp của tôi được điểm cao, được khen, hay được tăng lương bởi vì tôi cảm thấy mình xứng đáng hơn.
8. Tôi không hẳn tin tưởng tinh thần có ảnh hưởng trực tiếp đến thể chất và sự thành công của mình.
9. Khi những việc tốt xảy ra với tôi, chúng thường không tồn tại lâu.
10. Tôi coi những điều người ta đánh giá về tôi là quan trọng.
11. Tôi muốn làm cho người supervisor của tôi cảm thấy hài lòng về tôi.

12. Tôi cảm thấy khó có thể trực diện với lỗi lầm của mình.

13. Tôi cảm thấy rất khó chịu khi phải nói thật những gì mà tôi suy nghĩ.

14. Tôi cảm thấy khó khăn khi phải nói: “Tôi có lỗi.”

15. Tôi có thói quen chấp nhận sự thay đổi trong việc làm một cách chậm chạp vì tôi hay sợ sệt.

16. “Cần cù” là một từ đúng để mô tả thói quen làm việc của tôi.

17. Tôi thường nghĩ trong đầu: “Tại sao lại phải cố gắng? Mình sẽ không thành công được.”

18. Khi cấp trên của tôi khen tôi, tôi không tin lời ông ấy hay bà ấy.

19. Tôi không nghĩ rằng các bạn đồng nghiệp mong muốn tôi tiến bộ về mặt nghề nghiệp.

20. Tôi tránh những người mà tôi cho rằng họ không thích tôi.

21. Thái độ của tôi đối với cuộc sống có thể cải tiến được.

22. Nếu tôi thật lòng với chính mình, tôi hay trách cha mẹ đã làm cho cuộc đời tôi tệ như thế này.

23. Tôi thấy khó lòng tìm cái tốt ở mọi người.

24. Tôi không tin rằng người ta có thể thay đổi thái độ, tính tình của họ.

25. Tôi thật sự không tin rằng một cuốn sách dạy làm người có thể giúp tăng lòng tự trọng của người ta.

Bạn hãy cộng các câu Đúng hay Sai lại.

Số câu Đúng.....

Số câu Sai.....

Nếu bạn có trên phân nửa số điểm là Đúng: Bạn hãy nên bỏ ra nhiều thời gian hơn nữa với chính bạn, hoặc với một người cố vấn để suy nghĩ về cuộc đời của bạn. Hãy suy nghĩ tại sao bạn có những ý nghĩ này. Một cách tốt nhất để lấy lại lòng tự trọng là bạn hãy làm thật nhiều việc tốt, giúp đỡ mọi người và luôn nhìn đời với ánh mắt yêu thương.

Nếu phần lớn các câu hỏi trên đều Sai: Bạn có thể có một lòng tự trọng rất cao và bạn đang trên đường thành công, thỏa mãn trong cuộc sống.

Xin thành thật chúc bạn và mong rằng bạn luôn giữ vững niềm tin vào cuộc sống, vào cái “thiện”. □

LÀM QUEN VỚI CỘNG TÁC VIÊN NON SÔNG

Vũ tướng Mây biên tập
Etcetera hí hợ

LTS: Kể từ số báo này, bạn đọc sẽ lần lượt được giới thiệu chân dung thật của một số cộng tác viên thường xuyên với **TẬP CHÍ NON SÔNG**. Qua từng số báo, giữa tác giả và người đọc, chúng ta đã khá quen thuộc nhau qua những bút hiệu. Nhưng “văn kỳ thanh, bất kiến kỳ hình”, biết tên mà chẳng bao giờ thấy mặt mũi, người ngợm ra sao. Qua những dòng tự bạch này, mong rằng “**Làm Quen Với Cộng Tác Viên Non Sông**” sẽ là nhịp cầu thân ái giữa bạn đọc gần xa và những bạn trẻ, đã và đang hết mình với **Non Sông**.

TRƯƠNG PHƯỚC và Nàng Thơ Non Sông

Tên thật: Trương Phước

Bút hiệu: Trọng Thức, Hương Thượng

Về cộng tác với NS: 20 tháng

Biên tập: Thơ và Thư Ngỏ

Làm thơ từ thời trung học. Thơ độc quyền đăng trên báo...NON SÔNG!!!

Yêu các nhà thơ Tiền Chiến, thích thơ Đường luật

Chỉ có hứng làm thơ khi đến tòa soạn Non Sông

Vừa học vừa làm

Mãi yêu Nàng...Thơ quá nên chưa chịu để người đẹp nào hợp hôn

Thích đàn, hát (hét), viết,...và làm việc với Non Sông

Về bạn đọc: Mong các bạn đọc nhận xét và giới thiệu phổ biến cho NS.

Với các cộng tác viên: Xin cùng giữ mãi tinh thần và lòng thiện chí mà chúng ta đang có.

ĐIỆP KHÚC TÌNH YÊU

Tình yêu là khúc nhạc không lời
Khi trầm, khi bổng, lúc buồn lo
Lúc say, lúc tỉnh, khi ngơ ngẩn
Quên mất thời gian lẫn đất trời

Đời tìm ấp ủ hòa nên nhịp
Làn hơi hợp tấu điệu chơi vui
Tiểu âm thanh thoát bay cao vút
Kết khúc tình ca đẹp nhất đời

HÈ NHỚ

Xác điệp buông lơ dưới nắng hè
Tâm sự triền miên những chú ve
Mai đây cách biệt không gian cũ
Sân trường vắng lặng cảnh buồn hoe

Bàn ghế nằm yên, người bụi phủ
Học đường im ắng, cõi lòng se
Trở gót lòng còn vương vấn mãi
Trường, lớp, thầy, cô, lẫn bạn bè

Trọng Thức

Kỳ Tới: Vũ Hoàng Lân, người làm nên vẻ đẹp Non Sông.

Nhận lời mời của Hội Sinh Viên Việt Nam tại California State University, Fullerton (CSUF), Tạp Chí Non Sông đã cử người tham dự buổi họp với các bạn ngày 16 tháng năm, 1997 để nghe tường trình lại nội vụ xung đột xảy ra trong hai tuần lễ đầu tháng năm, giữa VSA CSUF và thầy Phạm Tín, một giáo sư dạy Việt Ngữ tại trường này. CSUF là một trong những trường đại học lớn miền Nam California, nơi có đông đảo sinh viên Việt Nam theo học. Hội Sinh Viên Việt Nam ở đây hoạt động rất sôi nổi về các mặt văn hóa, xã hội, chính trị. Nơi đây, những năm đầu thập niên 80, đã có những xung đột lớn xảy ra giữa thầy và trò Việt Nam, có liên quan đến vấn đề chính trị. Riêng lần này, Tạp Chí Non Sông đang tìm hiểu những gì đã và đang xảy ra giữa giáo sư Tín và VSA CSUF. Chúng tôi gửi đến bạn đọc bài phỏng vấn sau với những người có liên quan trực tiếp tới vấn đề này. Mời bạn đọc theo dõi.

Xung Đột Căng Thẳng Giữa Thầy Trò Việt Nam Tại Đại Học Fullerton

**“EM KHÔNG TRẢ LẠI CHÌA KHÓA,
THẦY SẼ BỎ TAY EM”
XUNG ĐỘT VÀ CĂNG THẲNG GIỮA
MỘT GIÁO SƯ VIỆT NGỮ VỚI MỘT SỐ
SINH VIÊN TẠI ĐẠI HỌC FULLERTON**

Bài của ETCETERA, Phóng Viên Tạp Chí Non Sông

Phỏng vấn Nguyễn Phú

Non Sông (NS): Chúng tôi là phóng viên đặc biệt của Tạp Chí Non Sông được cử tới đây để tìm hiểu về những việc đang xảy ra giữa một vị giáo sư tên Phạm Tín — dạy Việt Ngữ ở Cal State Fullerton với một số thành viên thuộc Hội Sinh Viên Việt Nam ở đây. Trong đó, hai bạn Phú và Ngọc là hai nạn nhân chính của những lời đe dọa, áp đảo tinh thần của vị giáo sư trên trong các hoạt động của các bạn đối với VSA. Anh Nguyễn Phú, tân Hội Trưởng VSA CSUF, nhiệm kỳ 97-98, xin Anh cho biết sơ lược nội vụ.

Phú: Thưa Anh, hai tuần qua, hôm 2 tháng 5, VSA CSUF tổ chức cuộc bầu cử chức Hội Trưởng cũng như Ban Chấp Hành Hội nhiệm kỳ 97-98 thì lúc đó, 12 giờ trưa, thầy Tín cùng một số bạn trẻ đến phòng họp, theo như Phú được biết thì chỉ có một số bạn theo học ở Cal State Fullerton mà thôi. Thầy Tín và nhóm người này ngăn cản cuộc bầu cử đang tiến hành của chúng em. Họ cho rằng cần có một cuộc bầu cử khác mà trong đó tất cả các sinh viên Việt Nam trong trường được tham gia bỏ phiếu. Chúng em có trình bày cho họ hiểu là theo điều lệ của Hội thì chỉ có hội viên chính thức mới đủ tư cách bầu cử bằng lá phiếu của mình. Thế nhưng họ vẫn cho rằng họ có quyền chọn lựa người làm Hội Trưởng VSA đại diện cho họ trong thời gian tới. Em giải thích thêm, vấn đề ở đây hoàn toàn dân chủ, do sự tín nhiệm của các hội viên, nhưng các cá nhân ra ứng cử chức Hội Trưởng bắt buộc phải qua tiến trình bầu cử: phỏng vấn, tiếp xúc với các hội viên, v.v... Thời gian chuẩn bị ít nhất từ 3 cho tới 4 tuần. Trong số họ, không ai qua những giai đoạn này nên việc đề cử người Hội Trưởng trong nhóm họ là không hợp lệ. Ngay trong buổi họp đó, thầy Tín có cho quay video, ông yêu cầu tụi em phải nói tiếng Anh. Nhưng thực ra, thì những buổi họp nội bộ của các hội viên Việt Nam với nhau tụi em vẫn dùng cả Việt lẫn Anh Ngữ để trao đổi thảo luận. Em hơi lạ với yêu cầu này của Thầy, sau đó thì em mới biết được là việc ông yêu cầu nói tiếng Anh là nhắm vào em. Khi ông ta cho chiếu lại cuốn videotape này trong lớp Việt Ngữ mà ông ta dạy (95% là sinh viên Việt

Nam), ông ta nói rằng: “Thấy chưa, Hội Trưởng Hội SVVN mà không biết tiếng Việt!” Ngoài ra ông còn nhận xét về em ăn mặc không chỉnh tề (quần short, áo thua) và ông ta cho là tác phong của em không xứng làm Hội Trưởng...

NS: Ông ta nói lời này trước lớp, trước các sinh viên?

Phú: Dạ đúng thế.

NS: Mục đích những nhận xét, phê bình cá nhân Phú của thầy Tín là gì, theo Phú?

Phú: Em cho rằng ông ta muốn hạ thấp uy tín (Hội Trưởng) của em với các bạn, mục đích là đưa ra một nhóm sinh viên khác mà ông chọn. Dĩ nhiên, ông ta có thể “control” được nhóm này. Vì theo kinh nghiệm cũ cho thấy, ông ta không gây được ảnh hưởng gì với ban chấp hành cũ, mà Toàn (Hội Trưởng) và Ngọc (Hội Phó) nhiệm kỳ qua. Ông ta cũng nghĩ là không thể “control” được em vì em cũng cùng suy nghĩ như các bạn kia, thế nên ông ta phản đối.

NS: Theo Phú, “control” là gì? Có phải là những mục tiêu mà thầy Tín nhắm đến cũng cùng với những hoạt động của VSA là đưa hội viên đi lên với những sinh hoạt văn hóa học tập tốt đẹp? Hay ông ta có những mục đích gì khác?

Phú: Theo em nhận biết, là thầy muốn control VSA nhằm ủng hộ thầy trong các lớp Việt Ngữ. Trước đây, CSUF chỉ có một lớp Việt Ngữ 101, lớp này là lớp căn bản dành cho những người bắt đầu làm quen với tiếng Việt. Đối với các sinh viên Việt Nam, hầu như ai cũng lấy được “A” hết. Tụi em không ủng hộ lớp này vì tụi em cần học những kiến thức cao hơn. Có lẽ vì VSA không ủng hộ thầy những lớp Việt Ngữ này nên thầy không hài lòng.

NS: Theo chúng tôi, việc các bạn ủng hộ thầy trong các lớp Việt ngữ căn bản là cần thiết, vì có khá nhiều bạn sinh viên qua đây từ nhỏ, không rành tiếng Việt thì những lớp này cũng bổ ích cho họ lắm chứ?

Phú: Thực tế không được như vậy đâu Anh, vì có đến 95% sinh viên lấy các lớp tiếng Việt này đã quá rành tiếng Việt. Nếu cứ tiếp tục, em thấy rất lãng phí thời gian, tiền bạc của trường, nên chúng em không ủng hộ. Tụi em muốn

thay đổi cái nhìn của các giáo sư và sinh viên trong trường về các lớp Việt ngữ này.

NS: Theo lời của Phú, chúng tôi khách quan cho rằng những phản ứng của thầy Tín vừa qua là do các bạn không ủng hộ các lớp thầy dạy?

Phú: Phần đông các bạn nghĩ vậy.

NS: Chúng tôi sẽ cố gắng liên lạc và phỏng vấn một số sinh viên trong Hội cũng như các bạn là học trò của thầy Tín để biết thêm chi tiết. Xin cảm ơn Phú đã dành cho chúng tôi cuộc phỏng vấn này.

Phỏng vấn Ông Như Ngọc

NS: Xin Ngọc có đôi lời về mình cũng như các hoạt động của Ngọc?

Ngọc: Cảm ơn anh, Ngọc sinh hoạt tại VSA Cal State Fullerton được một năm nay, hiện giờ Ngọc là hội phó của VSA (Vietnamese Student Association) nhiệm kỳ 1996-1997, đồng thời Ngọc cũng sinh hoạt với các anh chị bên Tổng Hội Sinh Viên Nam California được 3, 4 năm. Nói chung, Ngọc thích các sinh hoạt của giới trẻ, nơi Ngọc nói lên tiếng nói của chính mình. Ngoài ra, quen kể với anh, Ngọc cũng là một thành viên trong Hiệp Hội Sinh Viên ở trường CSUF (Associated Students of CSUF).

NS: Với những hoạt động đa dạng, phong phú như thế, chứng tỏ Ngọc là một sinh viên năng động, nhiệt tình... Thế nhưng, sự việc vừa xảy ra ở trường giữa thầy Tín và một số thành viên của VSA, đặc biệt trong đó có Ngọc, Ngọc cảm thấy sao? Xin Ngọc tóm tắt những gì đã xảy ra cho Ngọc?

Ngọc: Đây là việc xảy ra hết sức bất ngờ, lần đầu tiên, không may, Ngọc phải gặp tình huống như thế. Anh biết rồi, khi tham gia hoạt động, Ngọc luôn luôn mong mỗi được đóng góp tích cực khả năng của mình và cũng muốn gặp được những người, những tổ chức tốt để học hỏi. Thế nhưng, như anh đã thấy, nhiệm kỳ này, Ngọc là hội phó VSA Cal State Fullerton, có một vị giáo sư tên Tín Phạm đã gặp Ngọc và ông có ngó ý là muốn được làm cố vấn (advisor) cho hội VSA... nhưng tụi em không đồng ý vì hiện tại Hội đã có một cố vấn là cô Võ Kim Sơn rồi. Sự việc này có lẽ đã khiến

thầy Tín không hài lòng. Riêng việc xảy ra đến cho Ngọc là trong tuần vừa qua, Ngọc có việc phải đến phòng thầy Tín để lấy chiếc chìa khóa mở cửa phòng triển lãm mà Ngọc chịu trách nhiệm, nhân tiện Ngọc hỏi receipt của tiền làm banner theo thủ tục hành chánh, nhưng ông từ chối không đưa receipt. Ông bức bối và đe dọa Ngọc, đòi lấy lại chìa khóa. Ông ta nói: “Em không đưa lại chìa khóa cho thầy, thầy bẻ tay em.”

NS: Vị cố vấn của VSA, cô Võ Kim Sơn, có ý kiến gì không?

Ngọc: Cô ấy cũng rất ngạc nhiên với

rõ về các sự việc đang xảy ra cho em cũng như anh Phú.

NS: Tập quán của người Việt chúng ta, như Ngọc biết, là “Trọng thầy mới được làm thầy,” vậy Ngọc có nghĩ rằng Ngọc cũng như VSA sẽ tạo cơ hội để các bạn và thầy Tín ngồi lại giải quyết vấn đề này trong tinh thần ôn hòa?

Ngọc: Em cũng hy vọng vậy. Nhưng không biết giữa thầy Tín và tụi em đã thật sự có được sự cảm thông đó chưa. Mặc khác, tụi em đang nỗ lực cho các kỳ thi cuối mùa nên chưa biết phải làm sao để có được một buổi nói chuyện như vậy.

Khánh: Những việc xảy ra như anh đã biết, chủ nhật vừa qua VSA Cal State Fullerton có đến THSV và yêu cầu THSV lên tiếng về việc này. Theo các anh em, thầy Tín, giáo sư dạy Việt ngữ ở đây đã đem một số người đến cuộc bầu cử của Hội sinh viên. Có những yêu cầu mà chúng tôi nghĩ rằng trái với điều lệ của Hội, đồng thời có những hành động đe dọa, đặc biệt với 2 cá nhân sinh viên: anh Phú (hội trưởng VSA), và chị Ngọc (hội phó VSA). Chúng tôi cũng được biết sự việc này qua tờ Daily Titan, tờ báo thuộc phạm vi trường Cal State Fullerton. Qua bài báo, chúng ta thấy việc làm của thầy Tín là không đúng. Một giáo sư không nên uy hiếp tinh thần của sinh viên, làm các em sợ hãi, nhất là nhất đối với người Việt chúng ta, ông đã lạm dụng quyền của một vị thầy để áp đảo các em. Mặt khác, những hoạt động của sinh viên các trường là những hoạt động có tính cách độc lập, họ bầu ra một ban chấp hành (BCH) — BCH này có trách nhiệm cũng như quyền hạn để hướng dẫn các hoạt động của Hội sinh viên ở đây trong các sinh hoạt của trường mình. Chúng tôi cũng như THSV, nhận thấy việc làm trên của thầy Tín hoàn toàn sai. Chúng tôi sẽ thảo một lá thư gửi cho ban giám hiệu trường Cal State Fullerton cũng như các cơ quan báo chí, truyền thông hữu trách để nói lên quan điểm và sự bất bình của chúng tôi về việc này.

NS: Lá thư của THSV sẽ soạn thảo và gửi đến các nơi, theo anh có mục đích gì?

Khánh: THSV có trách nhiệm là bảo vệ quyền lợi của sinh viên VN miền Nam California trong phạm vi sinh hoạt thuộc THSV. Chúng tôi thấy sự việc xảy ra ở đây, không chỉ với hai cá nhân anh Phú và chị Ngọc, mà còn ảnh hưởng đến cả hội cũng như BCH VSA. Lá thư chúng tôi soạn ra nhằm lên tiếng phản đối những hành động của giáo sư Tín, và đồng thời yêu cầu nhà trường thực hiện một cuộc điều tra hầu làm sáng tỏ việc này. VSA CSUF là thành viên của THSV nên chúng tôi đại diện các bạn đưa tiếng nói của sinh viên đến ban trị sự nhà trường.

NS: Theo chúng tôi biết, cô Võ Kim

Phóng viên Nguyễn Trường đang phỏng vấn Ông Như Ngọc, hội phó VSA Cal State Fullerton

những lời phát biểu như trên của thầy Tín. Cô khuyên các em nên bình tĩnh và chờ ban giám hiệu của trường giải quyết.

NS: Với tư cách là Hội Phó VSA, Ngọc có nghĩ rằng VSA nên đặt ra những phương thức để ngăn chặn lại những tin đồn có ảnh hưởng xấu trong trường?

Ngọc: Tụi em đã tường trình tất cả những sự việc xảy ra với viện trưởng, ban giám hiệu của trường và yêu cầu mở cuộc điều tra. Tụi em cũng biết, về phần mình, tụi em cũng bảo nhau bình tĩnh, giữ thái độ ôn hòa theo tinh thần người Việt chúng ta là kính trọng thầy cô, tuy nhiên tụi em hy vọng rằng, nhà trường sẽ điều tra rõ việc này. Tụi em cũng đã mở cuộc họp VSA để giải thích

NS: Về phía gia đình, ba mẹ Ngọc phản ứng thế nào?

Ngọc: Tất nhiên là cũng lo lắng, anh. Nhưng gia đình ủng hộ và động viên em rất nhiều.

NS: Cảm ơn Ngọc đã trả lời những câu hỏi của chúng tôi.

Phỏng Vấn Hoàng Quốc Khánh

Anh Hoàng Quốc Khánh hiện là Chủ Tịch Tổng Hội Sinh Viên Việt Nam Miền Nam California (THSVVN Nam California) và Counselor tại Cal State Fullerton.

NS: Xin anh Khánh cho biết ý kiến của anh về nội vụ đang diễn ra tại Cal State Fullerton cũng như ý kiến của THSVVN Nam California?

Sơn, cố vấn của Hội sinh viên ở đây, anh Khánh đã liên lạc với cô chưa và xin cho biết ý kiến của cô như thế nào?

Khánh: Cô Võ Kim Sơn, cố vấn của Hội, cho biết rằng cô chỉ muốn đứng ở vị thế trung lập vì cô là nhân viên của trường (?) - tất cả đã có ban giám hiệu trường giải quyết. Tuy nhiên, cô nói sẽ sẵn lòng cho sinh viên biết hệ thống pháp lý và hành chính của trường, nếu cần. Cho đến phút này tôi chưa thấy cô Sơn có tiếng nói chính thức nào để bình luận về những việc xảy ra.

NS: Có khía cạnh chính trị trong đây hay không?

Khánh: Khánh không biết “Có khía cạnh chính trị,” theo câu hỏi của anh là gì, tuy vậy, những việc làm của thầy Tín đã làm chia rẽ các bạn sinh viên ở đây. Hiện tại, Khánh thấy rõ ràng ranh giới giữa hai nhóm: một nhóm đang hoạt động với Hội và một nhóm khác có ý đồ thành lập một danh sách bất tín nhiệm các bạn đang hoạt động trong Hội. Khánh tạm dùng là “hai phe” đối kháng khá gay gắt, như anh biết. Đó là điều không tốt cho bất kỳ sinh hoạt nào đối với một tổ chức. Chúng ta có thể có ý kiến riêng nhưng tất cả phải đồng nhất dưới sự lãnh đạo của một ban chấp hành của Hội mà thôi. Sự chia rẽ gay gắt nhất có lẽ là vào ngày ra mắt BCH mới của Hội sinh viên. Đã có trên mười người kéo tới cuộc họp và có những hành động mang tích cách đe dọa các bạn trong tân ban này. Đã có một số những lá thư nặc danh đe dọa là sẽ có chuyện không may xảy ra... Ngay cả cá nhân thầy Tín cũng đã đe dọa bằng lời đối với anh Phú, hội trưởng mới, là sẽ “more trouble” trong thời gian sắp tới. Tất cả những điều đó là sai. THSV phản đối những hành động đó.

NS: Hiện tại đang là mùa thi cử, mọi sinh viên rất căng thẳng, bận rộn ôn thi. Tuy nhiên anh có nghĩ là các bạn sẽ có buổi họp sau kỳ thi, giữa thầy Tín, các bạn trong cũng như ngoài VSA, và những người quan tâm về việc này... hầu giải quyết vấn đề một cách êm đẹp?

Khánh: Theo tôi thì rất nên. VSA nên mời các bạn chưa hiểu rõ các thể chế hoạt động của Hội cũng như thầy Tín để giải thích những thắc mắc cùng trình bày nhận xét của mình để tạo cơ

hội dàn xếp êm thấm. Điều Khánh muốn nói là việc trên có thể xảy ra cho bất kỳ một hội VSA nào, không riêng ở CSUF. Khánh hoàn toàn bất đồng với bất kỳ một giáo sư nào, ở bất cứ trường nào... mà có những hành động có tính cách chia rẽ, cản trở các sinh hoạt của sinh viên. Tôi nghĩ rằng, với một giáo sư, trách nhiệm của họ là phải tạo cơ hội, nâng đỡ các em đã nhiệt tình dấn thân hoạt động xã hội, văn hóa trong môi trường học đường.

NS: Ban giám hiệu trường đã có phản ứng gì cụ thể chưa, thưa anh?

Khánh: Theo tôi biết, các em đã báo cáo tất cả những việc xảy ra với Ban Giám Hiệu, Viện Trưởng, Khoa Trưởng, ... và họ đang tiến hành điều tra.

NS: Các hội sinh viên trường bạn đã biết vụ việc xảy ra chưa? Và anh có hành động, phương thức nào để cho các bạn ấy biết kịp thời để học hỏi, hỗ trợ và rút kinh nghiệm?

Khánh: Chúng tôi đã triệu tập một buổi họp lúc 1 giờ chiều nay với các hội trưởng/phó của các VSA liên trường để thông báo và kêu gọi sự hỗ trợ của các bạn đối với VSA CSUF. Ở đây, tôi cần nhắc lại là THSV có trách nhiệm yểm trợ, ủng hộ, và bảo vệ quyền lợi của người sinh viên. Tuy nhiên, chúng tôi nhận thấy các bạn sinh viên ở các trường đại học ở đây vẫn chưa thấy được quyền lợi cũng như sức mạnh của mình. Các bạn sinh viên ở trong VSA ở Cal State Fullerton hiện nay rất hoang mang, bị áp đảo. Các bạn yên tâm, Ban Giám Hiệu của trường sẽ bảo vệ các bạn - đó là trách nhiệm của họ.

NS: Phụ huynh của các bạn có phản ứng gì?

Khánh: Khánh biết họ rất phẫn nộ về sự việc này vì con em họ bị đe dọa, nhất là vào mùa thi. Như anh nói, họ có hỏi Khánh nên làm gì? Khánh cho biết họ có quyền tập họp và lên tiếng với Ban Giám Hiệu, đòi hỏi sớm tiến hành giải quyết vấn đề này.

NS: Anh có ý kiến gì về tình hình chung trong khuôn viên trường, nhất là đối với sinh viên Việt Nam, và anh có lời nhắn nhủ nào với các bạn trong hội VSA ở đây?

Khánh: Khánh kêu gọi các bạn trong

VSA CSUF bình tĩnh, đoàn kết, và nhất là làm việc dựa theo pháp luật chung. Cũng như kêu gọi các bạn bên ngoài Hội nên tham gia, tìm hiểu các hoạt động của Hội để cùng bắt tay nhau làm việc chung. Riêng thầy Tín, Khánh hy vọng thầy sẽ xem xét lại những hành động của mình, và tự thấy mình cần phải làm gì để các học trò của ông kính trọng ông như một vị thầy thật sự.

NS: Chúng tôi, tạp chí Non Sông, hoàn toàn đồng ý với ý kiến của anh Khánh, cũng như THSV, đã kịp thời lên tiếng và hỗ trợ sinh viên VSA CSUF. Chúng tôi hy vọng rằng các bạn sinh viên các trường khác sẽ rút kinh nghiệm và có phản ứng đúng đắn đối với sự việc tương tự xảy ra cho hội VSA của trường mình. Xin cảm ơn anh Khánh.

Phỏng Vấn Một Số Hội Viên VSA CSUF:

Nguyễn Phương: Em sinh hoạt với VSA được 2 năm rồi. Rất vui, nhưng đây là lần đầu tiên chúng em gặp chuyện như vậy. I was shocked!

Nguyễn Quốc: Tôi có dự thính một buổi học với lớp thầy Tín. Nói chung thầy rất nhiệt tình, tuy ông có hay đùa quá lố...

Cẩm Thi: VSA là nơi em rất thích tham gia sinh hoạt. Em tìm thấy nơi đây tình bạn, hỗ trợ nhau trong học tập. Riêng vụ thầy Tín và VSA khiến em rất hoang mang. Em mong mỗi việc trật tự trở lại.

Phỏng Vấn Cô Võ Kim Sơn

... Các em là sinh viên trẻ, là những trí thức sau này. Lời khuyên của tôi là, các em phải hành xử theo tư cách của một trí thức, một người có học. Mọi vấn đề giải quyết phải dựa trên những sự kiện xác thực và khoa học. Các em phải tạo được những hình ảnh đẹp về mình, những sinh viên Việt Nam ưu tú. Riêng vấn đề nóng hổi đang xảy ra: lẽ ra nên giải quyết giữa thầy và trò, cùng là người Việt với nhau, để tạo tình đoàn kết giữa thầy và trò trong phạm vi học đường.

Giáo Sư Phạm Tín:

Chúng tôi đã cố gắng liên lạc với giáo sư Phạm Tín để xin được phỏng vấn. Rất tiếc, cả hai lần ông đều từ chối tiếp xúc với phóng viên Non Sông, với lý do: **Confidential!?** □

Mảnh Vườn

Những tháng năm kế tiếp, tôi và em gái tôi vẫn lớn lên như bao đứa trẻ Việt Nam khác. Nghĩa là vô trường nói toàn tiếng Mỹ, về nhà "thỉnh thoảng" chêm tiếng Mỹ vô tiếng Việt. Mẹ tôi rất hãnh diện với sự "thỉnh thoảng" đó, bởi dù sao con mình cũng ít nói tiếng Mỹ ở nhà hơn những đứa trẻ khác.

Qua Mỹ được bốn năm gia đình tôi mới mua được một căn nhà. Lúc mới xuất trại, chúng tôi được một nhà thờ Tin Lành bảo trợ về ở Wisconsin. Thành phố nhỏ chỉ có mỗi gia đình tôi là người Việt. Người ta lo cho đủ thứ áo quần, chén đĩa, nhà cửa, ti-vi, tủ lạnh... Ba tôi đi học nghề theo chương trình trợ cấp của chính phủ cùng với hai anh lớn của tôi. Mẹ tôi buồn bởi chuyện hai anh tôi phải đi học nghề lắm, vì người muốn mấy ảnh đi học đại học tiếp tục. Nhưng vì tiếng Mỹ thì không rành, mà tiền cũng không có. Nên đành. Hai năm ở đó chẳng có gì lạ. Đến khi ba tôi mãn khóa, mẹ tôi bảo là ở đó buồn, ít đồng bào, mùa đông thì quá lạnh — nên người muốn dọn về phía Nam. Cũng lạ, suốt hai năm mẹ tôi chịu lạnh

không thấu mà vẫn cắn răng chịu đựng cho ba tôi yên tâm đi học nghề, không nói một câu nào cho đến hôm đó. Sau này tôi mới biết lý do. Lần đó mục sư nhà thờ dụ tôi và em gái tôi vô đạo. Nhà tôi đạo Phật. Hai đứa tôi về kể lại, cả gia đình bàn thảo. Rồi không hiểu vì sao tôi và em gái tôi cãi nhau. Bằng tiếng Mỹ. Và mẹ tôi biết mình phải làm gì.

Khi về Houston, chỉ có anh Hai tôi được việc làm trước nhất. Làm thợ tiện, đúng với nghề học. Ba tôi cũng chạy xuống hãng đó xin việc làm cùng với anh Ba tôi. Được cả hai. Ba tôi cũng đi làm thợ tiện. Anh Ba tôi học kỹ-nghệ-họa, nhưng cũng được cho đi quét sắt vụn. Gia đình tôi ở chung cư. Được hai năm sau cả nhà quyết định phải mua nhà — “Chứ không lẽ cứ đưa tiền cho nó mà lúc đi chẳng có cái gì trong tay”. Mẹ tôi hay nói thế. Cái-gì-trong-tay đó là cái nhà chúng tôi đang ở hiện nay. Nghĩ cũng buồn cười. Cái nhà phải trả nợ đến ba mươi năm mới là của mình, nhưng mẹ tôi vẫn thích những cái-tạm-là-của-mình đó.

Những tháng năm kế tiếp, tôi và em gái tôi vẫn lớn lên như bao đứa trẻ Việt Nam khác. Nghĩa là vô trường nói toàn tiếng Mỹ, về nhà “thỉnh thoảng” chêm tiếng Mỹ vô tiếng Việt. Mẹ tôi rất hãnh diện với sự “thỉnh thoảng” đó, bởi dù sao con mình cũng ít nói tiếng Mỹ ở nhà hơn những đứa trẻ khác.

Nhà tôi khá rộng, nhưng khu vườn quanh nhà thì rất hẹp. Gọi là vườn, chứ thật ra, chỉ có một vùng đất nhỏ trước mặt tiền. Những phía còn lại thì chỉ là hai, ba thước đất bọc bởi hàng rào bằng gỗ. Vậy mà mấy năm sau, ba mẹ tôi đã trồng được đủ thứ rau, trái — mỗi thứ

một ít. Trên thì giàn mướp, khổ qua, bầu... Dưới đất thì quế, hẹ, bạc hà, rau răm, húng cây, húng nhủi. Buồn cười em gái tôi. Lúc đầu, mẹ tôi bảo ra vườn cắt rau là sớm muộn gì cũng phải ra cắt lấy. Bởi em gái tôi nào biết rau nào tên gì đâu mà cắt. Mẹ tôi vừa cắt, vừa chỉ. Riết cũng quen. Có điều, mỗi lần nhà ăn bún, phải cắt rau cho mẹ, em gái tôi vừa đi, vừa nói lâu bầu một mình: “Húng nhủi!... Rau gì tên kỳ cục...” Vậy đó, mà cắt cũng trúng.

Ba tôi lúc nào cũng vậy. Mỗi buổi chiều đi làm về, vô thay đồ, mặc cái quần đùi dài tới đầu gối (mẹ tôi đã cắt hai ống sau một lần bị rách), ra sau vườn loay hoay mãi cho tới khi ăn cơm mới vô. Người ngất đọt quế, hẹ cho mau lên. Người bắt ghế lung lay giàn mướp, giàn bầu, coi có chắc chắn không. Rồi sửa lại vị trí của trái mướp này cho nó khỏi bị cắn, cột lại giàn bầu chỗ kia, hoặc lấy vỏ trứng gà vùi quanh gốc cây ớt, cho nó cay (?). Thậm chí, mỗi lần nhà ăn tôm, người luộc đầu tôm đem chôn dưới đất. Cho tốt. Cũng may là đầu tôm luộc, chứ nếu là đầu tôm sống chắc láng giềng họ kiện cho chết luôn, vì mùi biển quá nặng.

Cuối tuần ba tôi hay đi hạp lung tung. Ba tôi xưa là lính, đã hơn hai mươi năm. Những lần đi như thế, người bảo tôi ở nhà tưới cây, tưới rau. Tưới cây là một cực hình với tôi. Nào là giàn bầu, giàn mướp phải tưới gốc cho thiệt ướt, rồi phải tưới lên trên giàn nữa. Rau thì phải tưới nhẹ nhẹ, kéo trôi đất, tróc rễ. Còn mấy bụi hồng trước nhà ba trông cho mẹ nữa. Phải vắn vòi nước thật nhẹ, tưới lên lá, lên hoa “như sương” cho tưới lâu hơn. Đó là chưa kể lâu lâu bị kiến

cẩn. Nhà tôi có một ổ kiến lửa khá to sau vườn. Mẹ tôi không cho phá đi, sợ tội sát sinh. Ba tôi không đồng ý, nhưng cũng chịu theo ý mẹ. Mẹ bảo để nhìn nếu kiến dời tổ là biết khi nào có mưa lớn. Lúc đoán đúng thì mẹ nhìn ba nói: “Anh thấy chưa!” Còn khi nào đoán trật thì mẹ lại bảo: “Tại vì con kiến Mỹ nó... ngu hơn kiến Việt Nam!” Lúc đó, ba tôi thường nói tôi nháy mắt cười hóm hỉnh. Hình như mẹ tôi cũng muốn cười lắm, mà cố làm nghiêm.

Cách đây mấy năm, bão Allen thổi vào Texas. Lúc đó ba tôi đi họp xa, gọi

đọc trong bếp từ sáng sớm, như ở Việt Nam, để khi ba tôi về có cháo ăn sáng cho khỏe sau chuyến lái xe đi họp xa. Tôi thức dậy trời đã sáng hẳn, nghe tiếng ba tôi đang chẻ cây sau vườn. Sực nhớ tới giàn mướp, tôi tốc mền chạy ra — Ba tôi đang ngồi chẻ cây bằng con dao sắt mà anh Hai tôi đã làm trước khi bỏ nghề thợ tiện để đi học lại đại học. Thấy tôi, ba nói: “Thằng Út! Vô nhà thay đồ đi, rồi ăn sáng. Mẹ có cháo ở trống.” Và tôi chết sững, tưởng sẽ bị la một trận nên thân. Nhưng không. Hình như ba tôi đã đoán trước định mệnh giàn mướp của

mình thật có tội. Ba tôi vừa làm, vừa nói với tôi:

— Sửa lại giàn mướp cho con Út (em gái tôi) có mướp ăn. Út nó thích mướp. Tội nghiệp, lúc đi còn quá nhỏ nên nó đâu có biết mướp ở bên ngọt ra sao. Con may mắn hơn em, sinh trước mấy năm, nên còn nhớ.

Từ đó, tôi biết thương cái vườn. Tôi biết niềm vui những khi ra sau vườn, tìm được một trái mướp mới, còn non nằm núp sau đám lá rậm. Mỗi lần nhà ăn tôm, tôi cũng biết tự động xách cái xẻng theo ba tôi mang đầu tôm luộc ra sau vườn chôn dưới đất. Cho tốt.

Mùa đông năm nay sắp đến. Hôm qua ba tôi cùng tôi bứng rau bở vô chậu nhỏ đem vô trong nhà để làm giống cho năm sau. Người đem củ khô để dành từ những lần cắt củ mùa hè phủ lên khoảng đất đang trụi dần, bảo làm như vậy mùa xuân năm sau rau sẽ mọc nhiều hơn. Nhìn khoảng đất đầy củ khô, người nói với tôi:

— Từ đây về sau con ráng lo vườn rau cho mẹ. Ba sẽ bận nhiều hơn. Hai anh con còn đi học. Con may mắn hơn hai anh, được học hành suông sẽ. Bây giờ đi làm trước thì lo lại cho mẹ và em. Đừng như ba hồi đó sớm xa nhà, bây giờ có muốn lo cho bà nội, bà ngoại, chú Sáu, cô Bảy của con cũng không làm sao được. Con lớn rồi, đủ để hiểu những điều ba nói, những chuyện ba đang làm. Ba già rồi, nhưng ba không muốn chết già bên này. Còn con Út nữa. Ba muốn nó được tự do ăn cây trái, rau cải bên nhà. Rau trái trồng bên này ăn không ngọt bằng bên bên. Con hiểu không?

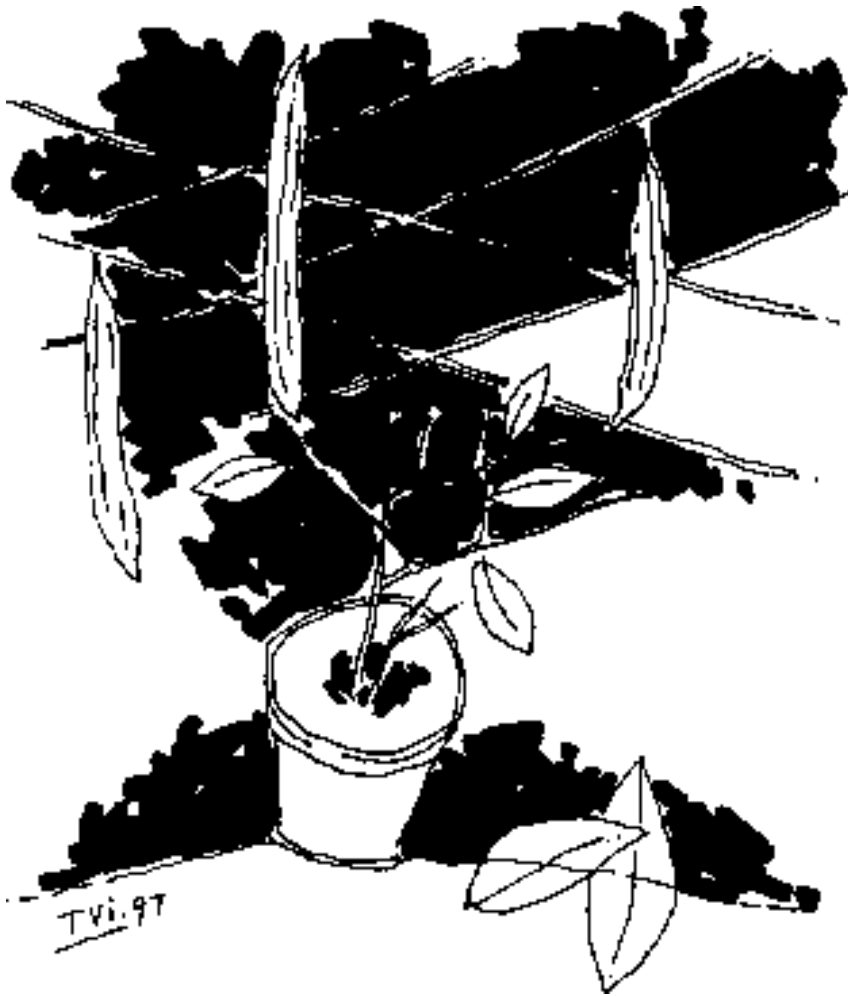
Tôi gật đầu, nhớ lại những lần ba tôi bàn với mẹ về một chuyến đi xa, sau kỳ đi họp mùa bão năm nào. Em gái tôi, lúc đó, từ trong nhà bước ra. Một tay cầm rổ, tay kia cầm con dao nhỏ để cắt rau. Vừa đi, vừa nói lâu bầu một mình:

— Rau húng nhủi!... Tên gì kỳ cục...

Tôi ngo ba tôi. Ánh mắt người nhìn em gái tôi thật hiền từ.

Chợt tôi nghe thương ba, mẹ và em gái tôi thật nhiều. Và tôi bỗng đứng thềm được cùng có mặt trong một chuyến đi xa nào đó, sẽ đến, với ba tôi. □

Nguyễn Phước Nguyên

điện thoại về nhà bảo tôi cột chặt lại giàn mướp, giàn bầu cho chắc — kéo không gió thổi sập hết. Tôi dạ dạ, vâng vâng. Nhưng rồi lại quên hẳn đi vì mê coi ti-vi đến khuya. Sáng hôm sau, khi bão tan, ba tôi về lúc tôi còn đang ngủ. Người ra sau vườn lui cui một mình lấy cây gỗ chặt nhỏ làm lại giàn mướp bị bão thổi sập đêm qua. Mẹ tôi thì đã lục

người. Tôi vô nhà sửa soạn, thay đồ. Vừa tính ra phụ ba thì mẹ tôi đã gọi ngược lại, bắt ăn hết tô cháo lót lòng rồi mới cho đi ra vườn. Khi ra đến nơi, ba tôi đang đứng trên ghế chẻ cây làm lại giàn mướp. Người bảo tôi đứng ở dưới chuyễn cây lên để cột cho lẹ. Dưới ánh nắng vào trưa, bóng của ba tôi vô tình ngã lên chỗ tôi đứng. Và tôi chợt muốn khóc, thấy

Đời nở muôn hoa khi anh vào hạ

Đời nở muôn hoa khi anh vào hạ
Mặt nước xôn xao lay động bờ hồ
Anh nói, anh cười, tình như mỡ ngổ
Em, sóng trong lòng xao động nhấp nhô

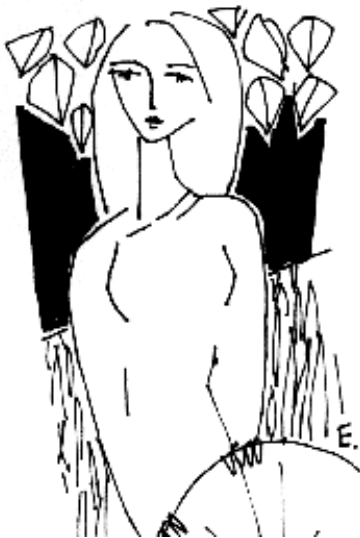
Anh, người nghệ sĩ xa quê đuổi mộng
Nặng nợ áo cơm, nặng sách học trò
Tìm phút yên bình, ngồi trên thảm cỏ
Em hát anh đàn vào cõi mộng mơ

Cuộc sống tha hương lắm điều khốn khó
Bút mực trên tay anh vẽ cuộc đời
Nét nhạt, nét nhòa, nỗi lòng bày tỏ
Từ đáy vực sâu đến đỉnh cười vui

Mười mấy năm qua đời mình thay đổi
Em mãi lang thang phiêu bạt mọi miền
Anh đến một lần trăm hoa đua nở
Em thấy đời mình bỗng hết truân chuyên

Em chợt yêu hơn, cuộc đời trôi nổi
Em chợt yêu hơn, tất cả mọi người
Đời nở muôn hoa khi anh vào hạ
Em nở nụ cười bên những cành hoa

Kiểu Lệ

Địu Dàng Một Nỗi Đau

Có tốt với tôi thì hãy tốt bây giờ
đừng đợi đến lúc tôi qua đời
đừng đợi đến khi tôi phải ra đi
và tất cả... thì đã muộn mất rồi
Có tha thứ cho tôi thì tha thứ bây giờ
đừng đợi đến lúc tôi nhắm mắt lại
đừng đợi đến khi tôi không còn hơi thở
tôi nói được lời xin lỗi với ai đây?
Có thương tôi thì hãy thương bây giờ
đừng đợi đến khi tôi nằm xuống bơ vơ
hồn phiêu dạt không nơi nương tựa
Có bao dung tôi thì bao dung bây giờ
đừng đợi đến lúc tôi xa lìa thế giới
đừng đến khi tôi thành mây thành khói
cát bụi làm sao có thể mỉm cười?
Có vui với tôi thì vui bây giờ
đừng đợi đến khi nỗi tiếc ngày xưa
tôi muốn nói cảm ơn... thì đã trễ!

Ngô Tịnh Yên

Nỗi Buồn Thấy Ở Trong Nhau

Ở bên này cuộc sống
Buồn, cũng giống nhau thôi
Mình ngậm kín trên môi
Chỉ nhìn nhau, cũng hiểu
Đừng trách tao cười, điều
Tao cũng trĩu lòng đau
Chỉ có khác là tao
Không thét gào, đấm ngực
Cùng đứng bên bờ vực
Đời chờ chực đẩy xô
Trên triền sóng nhấp nhô
Mày và tao chơi với
Vội nhau hoài không tới
Giữa thế giới lặng câm
Tao gọi, mày nghe không
Bằng tiếng lòng đứt đoạn
Đừng rủ tao nổi loạn
Mình cũng phải chờ phiên
Cả nhân loại đang điên
Thêm hai thằng, cũng vậy!
Chớ trách tao nói bày
Đừng nghĩ nữa, là xong
Cuộc sống vốn bất công
Là những vòng hệ lụy
Mày nhớ nhà tiểu tụy
Tao chết, quì, trong tim
Thôi, mày hỡi, lặng im
Cho lắng chìm nỗi nhớ
Đêm hai thằng nằm mơ
Gọi ầm ớ... quê hương

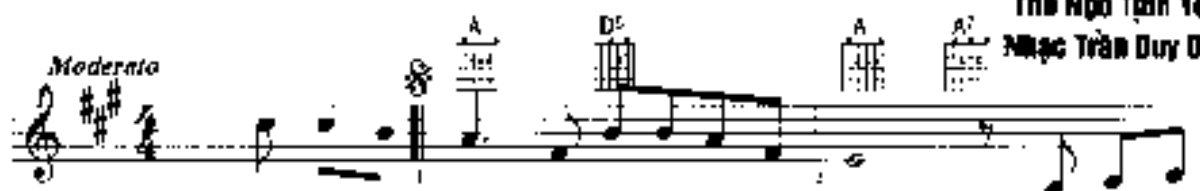
Nguyễn Phước Nguyên

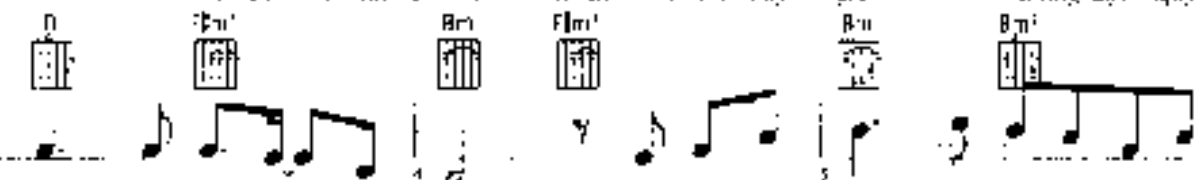
điệu dàng một nỗi đau

Thơ Ngô Tất Yên
Nhạc Trần Duy Đức

Moderato

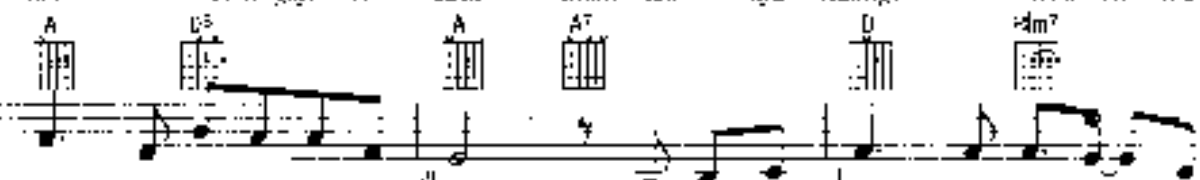
1 - Có lúc với tôi thì sót với tôi hay giờ Đứng đợi ngày
2 - Có nhớ thuở tôi đi đến với tôi này giờ Đứng đợi ngày

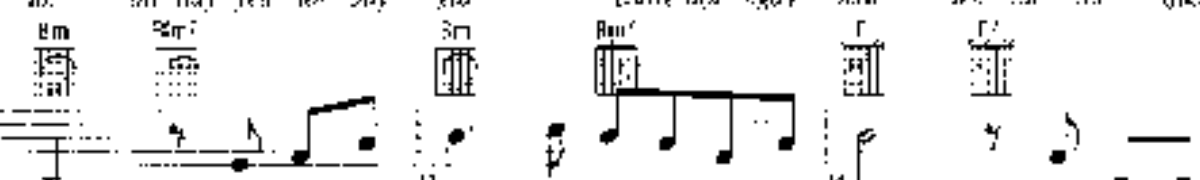
mai... đến lúc tôi xa người Đứng đợi ngày mai... đến khi tôi phải ra
mai... lúc nhớ tôi thếp lệ Đứng đợi ngày mai... vì khi tôi đành rời

đi Ông triệu làm anh nên ăn bị em Nếu có hạn
học Trời giết về đâu? Chôn rau rốn mẹ xuống? Nền cỏ yêu

đúng thì hãy bao dung hãy giờ Đứng đợi ngày mai... đến lúc tôi xa
đó thì hãy yêu tôi bấy giờ Đứng đợi ngày mai... đến lúc tôi phải ra

đời Đứng đợi ngày mai... biệt đầu tôi trên em hỡi Tôi chẳng làm
đời Đứng đợi ngày mai... đến khi tôi thành mây khói rồi cái bạn làm

sao bị lời tình người Bận rắng một nỗi đau?... Nghẹn ngào một nỗi vui?...
sao mà biết mình cười?... Đưa dâng một nỗi đau?... Ngẹn ngào một nỗi vui?..

Copyright © 1985 by Trần Duy Đức

Mùa hè đến rồi sao???

Mùa xuân năm nay đến thật chậm, và cũng thật là lạ, cứ vài ngày gió lạnh buốt da, lại xen kẽ vào vài ngày trời nắng ấm tuyệt vời. Đôi khi buổi sáng trời lạnh cắt da, mà trưa lại oi nồng như đang giữa hè, thiên hạ đua nhau ra bờ hồ tắm nắng, ấy thế mà, đến sẩm tối trời lại trở gió, gió thổi muốn tung mái nhà, muốn hất bổng những chiếc xe chạy vun vút ngoài xa lộ, muốn

trêu đùa những khách bộ hành mỏng manh trong những bộ áo mùa hè mát mẻ. Mùa xuân, mùa của muôn hoa đua nở, của những bãi cỏ xanh mướt mà, mát mắt, mùa của các bông hoa Tulip khoe hương sắc. Những đặc biệt năm nay, những vườn hoa Tulip chừng như còn ngái ngủ nên chỉ có một số bông hoa chợt thức giấc vội vàng sau khi vài ngọn gió ấm khê thổi qua đánh thức, còn đa số thì các nàng hoa còn ngủ mãi. Bởi vậy, cái thú ngắm nhìn vườn hoa Tulip đủ màu sắc đã bị giảm đi rất nhiều, thật tiếc quá đi thôi....

Có lẽ mùa xuân chỉ đẹp với những ai không còn nặng nợ sách đèn, với những ai còn có thì giờ ung dung mà so sánh vẫn vợ giữa vẻ đẹp của mùa xuân năm nay và những mùa xuân đã qua...Chứ còn riêng với cái đám dân đang ngày đêm cặm cụi với sách vở và computer thì những bãi cỏ non xanh mướt, những cơn gió ấm chỉ báo hiệu năm học sắp hết, những ngày thi cuối niên học đang gần kề... Thế rồi những

ngày thi cuối năm cũng đã qua thật nhanh, thật nhanh đến khó tin được. Và bây giờ là những ngày “nghỉ hè”. Mùa hè đã đến thật rồi sao???

Mùa hè nơi đây không có những cảnh hoa phượng vĩ đỏ thắm, không có tiếng ve sầu kêu inh ỏi suốt trưa nắng chang chang, không có những ngọn gió hè nóng bức tạt hơi nóng hầm hập, và không có cả những quyển lưu bút của tuổi học trò Việt Nam. Có ai còn nhớ chăng những quyển vở học trò, trang trí màu mè hoa lá cành, rồi chuyển tay nhau để viết viết, vẽ vẽ những lời văn non nớt, những bài thơ chép trong sách ra, hay những hình vẽ sặc sỡ mà đôi khi phải chú thích mới hiểu là hình chi... Ôi thương sao những ngày hè của một thuở xa xưa. Mới đó mà sao tưởng chừng như thật là xa, xa với vợ...

Vâng, mùa hè nơi đây chỉ báo hiệu bằng những ngày thi cuối năm vừa xong, bằng những dòng chữ thông báo account sẽ bị xóa vào những ngày đầu tháng sắp tới...Bạn bè cũng chuyển tay nhau vài quyển “yearbook” để ký ngoằn ngoèo hay viết vội vàng vài dòng chia tay, kèm theo số điện thoại, thế là xong, mạnh ai về nhà nấy. Chẳng có ai tỏ vẻ quyến luyến, bùi ngùi khi phải xa trường, xa bạn, mà dường như mọi người đều có vẻ hớn hởi, rộn ràng khi nghĩ đến những ngày hè sắp đến, những ngày để có thể du lịch đó đây, những ngày để có thể rong chơi, phơi nắng tận hưởng những tia nắng ấm...

Mùa hè này thật là đặc biệt vì ta phải chia tay cùng vài người bạn thân mến và đồng thời lại là dịp gặp gỡ những người bạn phương xa, thân qua từng dòng emails dù chưa gặp mặt. Mùa hè ơi, ta nên thương hay nên ghét mi???

Tử Diễm

Chỉ Có Em

Chỉ có em,
Cho niềm cảm xúc
Để thơ anh rào rạt yêu đương
Chỉ có em,
Lòng anh vấn vương
Trong suối nhạc dạt dào thương nhớ
Đã bao lần anh ngồi tự hỏi
Có làm sao lại nghĩ đến em?
Có làm sao những lúc về đêm
Hình bóng ấy dầy vò tâm trí?
Chỉ có em,
Dịu dàng, huyền thoại
Vào đời anh,
Phép lạ
Đổi thay...
Chỉ có em,
Chan chứa, mê say
Trong khoảnh khắc,
Hồn anh dâng trọn
Anh chợt bỗng trở thành nhỏ mọn
Mong đời này, chỉ có hai ta
Tình yêu em trải khắp bao la
Cho quả đất thành vườn ân ái
Chỉ có em
Người anh sùng bái
Dạy cho anh ý nghĩa yêu đương
Chỉ có em
Một cõi vô thường,
Anh thoát xác, về bờ thiên mỹ

Hoàng Vi Kha

Thương Nhớ

Mãi mãi em là xa xôi cơn mưa
Mùa hạ ấy, thấm mềm vai áo phố
Cây thấp lửa bên kia trời thương nhớ
Cuối sân trường, gốc phượng, dáng em ngoan.

Áo em làm mây trắng đổ bên sông
Cháy khát đời tôi, hoang vu sa mạc
Trái tim nổ đóa xương rồng trên cát
Lối em về tôi chết giữa thương mong

Mãi mãi em là say ngất đêm đông
Hương dạ lan vườn ai khuya lạnh rụng
Cửa sổ khép, trò trốn tìm đại vụng
Gió đi về đủ ráo tóc em hong?

Tôi ở đây thương nhớ đến tê lòng
Nhớ con trăng những đêm buồn lẻ đạo
Thương câu hát “bên cầu ai giật áo”
Nên thơ buồn, chung chỉ nhớ thương em.

Đình Tín (Cal Poly San Luis Obispo)

Chút Bâng Khuâng

Đôi khi chỉ là hạt mưa ướt nhẹ trên vai, chiếc lá vàng lả tả, hay đôi khi cơn gió thoảng qua, tất cả... tất cả... đều gọi cho ta cảm xúc chơi vơi, kỷ niệm xa xôi nào đó mà tựa hồ như đã lãng quên. Đôi khi chùng bồng giầy cam cam, nắng chiều chậm chậm vùn vờ, những giọt nước mắt lăn dài trên má... Mọi thứ quện nhẹ với không gian, thời gian, như tựa hồ, như vương vấn một bóng hình ai, một đôi mắt ai đen huyền, sâu thẳm vời vợi trong tim. Ta nhắm mắt hòa nhập vời đất trời, hương xưa, với kỷ niệm menh mang chất chứa. Ta nhắm mắt tìm trong làn gió, giọt mưa, hạt nắng, cỏ cây, hoa lá, làn mây, nước mắt... “Nhắm mắt cho ta tìm một thoáng hương xưa... Nhắm mắt ôi sao nửa hồn bỗng thương đau... Nhắm mắt chỉ thấy một chân trời tím ngắt... Chỉ thấy lòng tái tê chất ngất... và nước mắt... và tiếng hát...”^{*} lặng yên và lặng yên để hồn mình trong những ý thơ dào dạt.

Nguyễn Phượng Linh (CSUF)

9/12/95

* “Nửa Hồn Thương Đau” của Vũ Hoàng Chương

SỰ NGƯỢC ĐÃI TRẺ EM

Quốc Hưng

Trong một buổi viếng thăm một cơ sở nuôi dưỡng trẻ em bị ngược đãi, tôi đã chứng kiến một số khá đông trẻ em trong cộng đồng chúng ta có mặt tại đây. Hiện tượng ngược đãi trẻ em tưởng chỉ có trong các cộng đồng khác, thế nhưng nó đã xảy ra trong cộng đồng chúng ta. Để góp phần phòng chống ngược đãi trẻ em, tôi xin được tạm lược dịch một bài viết liên quan đến sự ngược đãi từ sách “Child Welfare,” hiệu đính bởi Neil A. Cohen, một trong những giáo sư của tôi tại Cal State Los Angeles.

Ray Helfer, một bác sĩ y khoa cũng như một chuyên viên nổi tiếng về phát hiện và phòng ngừa sự ngược đãi con cái, cho rằng nếu cha mẹ không được học năm kỹ-năng căn bản sau đây khi còn nhỏ, họ sẽ không làm tốt nhiệm vụ làm cha hoặc làm mẹ của mình.

1. Học cách đòi hỏi nhu cầu của mình một cách hợp lý. Nếu bậc cha mẹ lúc bé không được dạy cách nhận biết nhu cầu của chính mình và làm cách nào đòi hỏi để được người khác đáp ứng, họ cứ nghĩ rằng mọi người biết mình muốn gì. Thí dụ như, khi một đứa bé đòi uống nước, cha mẹ không đáp ứng nhu cầu của nó, đứa nhỏ cứ phải đòi đi đòi lại nhiều lần. Cuối cùng đứa nhỏ bắt đầu trở chứng; vì nó trở chứng nên cha mẹ phải đáp ứng. Đứa nhỏ bắt đầu học được

rằng bằng cách trở chứng cha mẹ nó mới đáp ứng những nhu cầu của nó. Đứa nhỏ suy nghiệm rằng dùng hành động quá đáng như trở chứng là cách để cha mẹ nó đáp ứng. Khi lớn lên, đứa nhỏ này (lúc này trở thành cha hay mẹ) chỉ biết phản ứng với con cái bằng những hành động quá khích. Vì vậy, khi con hư, người cha hoặc mẹ này chỉ biết phản ứng bằng cách la đánh hơn là nói chuyện với con một cách nhẹ nhàng.

2. Học được sự khác nhau giữa cảm xúc và hành động. Tất cả cha mẹ có những lúc cảm thấy tức giận với con mình, nhưng có nhiều cách để đối trị với cơn giận hơn là đánh đập con cái. Nhiều bậc cha mẹ không học được cách nào khác hơn để bày tỏ cơn giận của mình ngoài bạo lực.

3. Học cách quyết định. Nếu người ta không học được cách quyết định lúc còn thơ ấu (qua những việc đơn giản như được cha mẹ mình hỏi “con thích ăn món kho hay món canh buổi trưa?”), khi lớn lên họ sẽ cảm thấy bị khủng hoảng, tê liệt khi phải đương đầu trong việc giải quyết một việc gì đó. Họ cảm thấy mình yếu đuối và mất tự chủ. Họ có thể quay ra hành hạ những người yếu đuối hơn—thường là con của họ.

4. Học rằng họ chỉ có trách nhiệm với hành động của họ, không phải với hành động của người khác. Nhiều

người khi còn nhỏ hay bị cha mẹ mình nói những lời đổ tội: “Nếu không vì mày, cha mày đã không bỏ tao,” hay là “nếu không vì tụi bây thì tao đã không phải chịu khổ với cha tụi bây,” hoặc “Vì mày, tao phải lấy cha mày, bây giờ tao khổ như vậy đây.” Những lời nói này làm cho trẻ con có mặc cảm tội lỗi và bị đổ tội. Cuối cùng mặc cảm đó trở nên quá lớn. Khi lớn lên chúng hay thấy bối rối không biết chúng có hay không có trách nhiệm với một việc gì đó. Một vài người còn lặp lại những lời nói đó với con của mình, gây nên những vết sẹo tâm lý khó phai.

5. Học cách trì hoãn sự ham muốn của mình. Một vài người có tuổi thơ không được hạnh phúc và vững chãi và khi sự kiên nhẫn của họ không được đền bù bằng sung sướng. Ví dụ khi còn nhỏ họ mong chờ hoài một cái cặp tốt để đi học để cuối cùng họ không có dù đã kiên nhẫn đợi chờ. Đứa trẻ như vậy sẽ học cách tìm cho được sự sung sướng ngay khi nào nó muốn mà không thể chờ đợi lâu được nữa. Những bậc cha mẹ có tuổi thơ như vậy hay muốn được thỏa mãn ngay lập tức; họ muốn con mình vâng lời mình ngay tức thì. Suy nghĩ như vậy sẽ làm cho cha mẹ dễ đánh đập la hét con mình nhiều hơn.

Hiểu được những nguyên nhân quan trọng kể trên, chúng ta thấy rõ cách thức giao tiếp hằng ngày giữa cha mẹ và con cái ảnh hưởng trực tiếp từ môi trường giáo dục gia đình. Để phòng ngừa nạn ngược đãi con cái trong gia đình, mỗi người chúng ta trước hết cần nhận rõ hơn về mình và môi trường mình đã lớn lên. Năm kỹ năng trên giúp cho người cán sự xã hội (social worker) làm việc hữu hiệu hơn với những trường hợp ngược đãi con cái. □

Ở Một Góc Đường

Đứng đón metro ở góc đường
Kỹ sư, hai tiếng, nghỉ mà thương
Một thằng con nít đang vừa lớn
Mỗi tháng hai kỳ ngóng chờ lương

Hai mươi bốn tuổi, đã nửa đời
Lìa xa tổ quốc, sống như dơi
Ban ngày đi học, ban đêm thức
Kiếm tiền gửi mẹ sống cầm hơi

Trừ tiền điện, nước, với tiền nhà
Tiền cơm chiu chất, để may ra
Gom góp gửi đi, mong về kịp
Lần kế đổi tiền ở quê xa

Kỹ sư máy móc với họa đồ
Phương trình, công thức, nói bô bô
Ốn nhà, nợ nước, làm sao tính?
Vật chất, nhu cầu, cứ đẩy xô

Đi làm thức ăn có nhiều lần
Hộp, lon, đông lạnh, chẳng ngon ăn
Nghĩ đến quê nhà đang đói khổ
Rồi cũng nghẹn ngào nhai hàm răng

Rồi có một lần nhận được tin
Thằng bạn tranh đấu đã hy sinh
Để những ngày sau ngồi trong số
Rọc nát tim mình với đỉnh ninh

Tóc vẫn còn xanh, đã bạc lòng
Ôi ta, tuổi trẻ thả trôi sông!
Bài thơ hưng quốc – đang viết dở
Bản nhạc lên đường – hát chưa xong

Đứng đón metro ở góc đường
Mà lòng quặn xót kiếp tha phương
Mười năm, lẻ một, chiều nay có
Tên hề điệu dỡ khóc quê hương

Nước mắt trong tim rớt nghẹn ngào
Thành đăm ba chữ, giữa cơn đau
Non sông lên tiếng trong lòng réo
(Mà cũng gọi là thơ nữa sao?)

Nghĩ đến những ngày mai vô số
Nghe giữa tim mình có lưỡi dao

Nguyễn Phước Nguyên

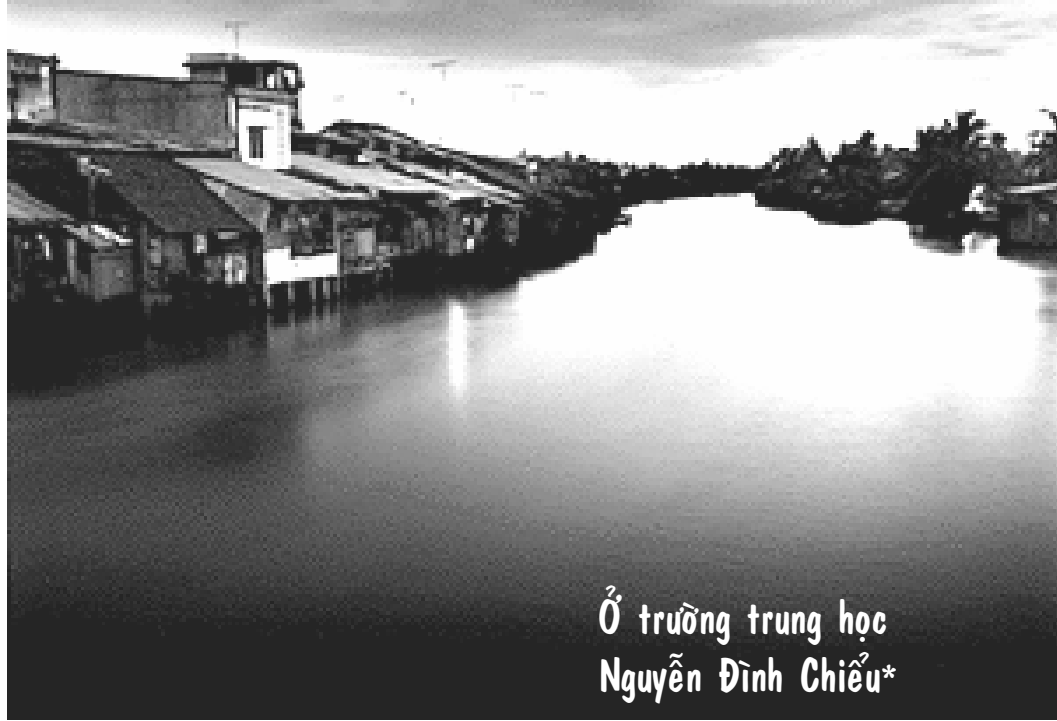

Photo by Peter Steinhauer

Ở trường trung học Nguyễn Đình Chiểu*

Hoa ửng vàng trong nắng
ngày dịu dịu hương bay
đẹp sân trường áo trắng
hiền sách vở trên tay.
Xôn xao vùng ký ức
mòn lối cổ xanh rêu
mười năm chùng tất bật
mang thương nhớ về theo.
Bạn bè bao nhiêu ngã
bấy nhiêu rồi bến sông
xưa thiếu lời từ tạ
có còn trách nhau không?
Đứng bên ngoài hiên cửa
chờ cô giáo năm xưa
trường ta màu áo túa
cô lặng người, em thưa.
Xoa đầu như ngày nhỏ
cô vẫn lòng đại dương
rưng rưng em về trọ
dòng tình nghĩa quê hương.
Em một lần làm khách
cô đưa đò qua sông
để suốt đời ly khách
thương hoài một bến sông.

Nguyễn Thị Lộc Quy

*Trường trung học

Nguyễn Đình Chiểu, Mỹ Tho

Hai màu trắng

(Thương về Huế Tết Mậu Thân)

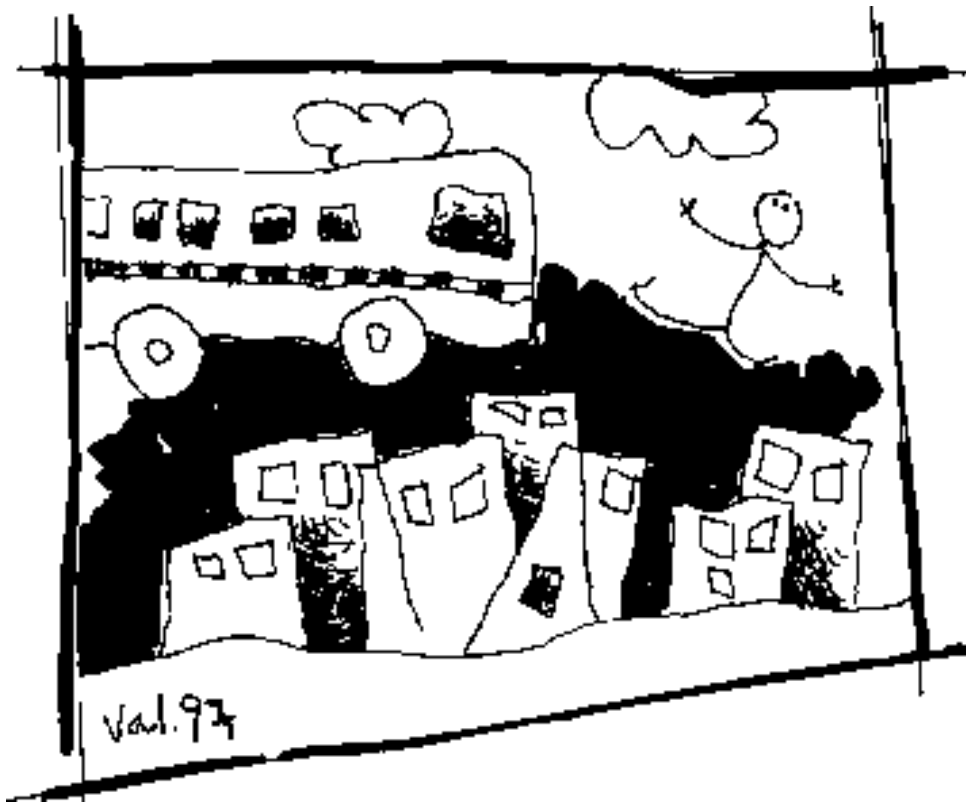
Nhớ em hoa trắng cài đầu.
Trường Tiên áo trắng trên cầu gió bay.
Cùng trang giấy trắng trong tay.
Đem dòng não trắng về ngày lớn khôn.
Trắng trong từng thớ tâm hồn.
Mộng đời cũng dẹt từ nguồn trắng trong.
Bỗng đâu, màu trắng đau lòng
Đem vành tang trắng mấy vòng vấn quanh.
Thế là Huế trắng màu xanh
Hận thù bạc trắng tình anh em nhà
Lòng em trắng mộng ngày qua
Cuộc tình lạnh dưới mộ hoa trắng đầy.
Ta rồi cũng trắng mơ say.
Và từng đêm trắng từ ngày đó thôi!
Ở đây sương tuyết trắng trời
Thơ Hai Màu Trắng thay lời thăm em.

Thanh Hữu Huyền

Thời tiết xứ này thật là lạ. Duy vừa lấm bắm một mình vừa đi lui đi tới. Trạm đợi xe bus trung ương đã mở máy lạnh nhưng hình như vẫn chưa đủ để xua đuổi hết cơn nóng hầm hập bên ngoài đang ùa vào mỗi khi cửa ra vào đóng mở.

Duy không biết phải làm gì cho qua thời gian trong khi chờ đợi chuyến xe về Montreal. Anh cứ đi qua đi lại một lúc. Chốc chốc lại đưa tay lên nhìn đồng hồ.

Chuyện ở một trạm xe

Cây kim chỉ giây hình như cũng lười biếng di chuyển.

Thời gian trôi qua thật chậm. Duy chắc lười thờ dài một mình. Nhưng rồi như tự nhận ra hành động vô lý của mình, anh đưa mắt nhìn quanh tìm nơi mua báo để đọc. Anh mua kèm theo tờ báo vài gói kẹo cao su, lon nước ngọt cùng một gói thuốc lá.

Sau đó Duy xách hành lý đến một băng ghế còn trống, ngồi xuống rồi thông thả đọc từng trang báo. Có lẽ đây là lần đầu tiên anh có dư giờ để nhàn nhã đọc kỹ càng các mục. Chẳng bù cho mọi

ngày, Duy chỉ đủ thì giờ lướt sơ qua các tựa đề lớn trong giờ ăn trưa trước khi liệng bỏ tờ báo. Nhiều hôm quá mệt mỏi, anh chỉ ăn vội vàng cho qua bữa rồi kiếm một góc lẩn ra ngủ. Anh chỉ còn biết tin tức qua radio trên đường lái xe trở về nhà. Cuộc sống nơi đây đều đặn và bình thường đến độ nhàm chán. Nhưng sao lúc nào cũng thật bận rộn. Duy cảm thấy 24 tiếng chưa đủ dài cho anh làm hết những việc cần làm trong một ngày. Buổi tối nào anh cũng thờ dài khi thấy còn nhiều việc đã dự tính từ lâu mà chưa thực hiện được. Duy suy nghĩ lan man khi vừa giờ đến trang báo cuối cùng. Đúng lúc đó cửa ra vào bật mở. Một luồng gió nóng hổi bên ngoài ùa vào, cùng với tiếng trẻ con khóc lè nhè, khiến tất cả hành khách đang ngồi đợi ngẩng đầu lên nhìn. Duy cũng không kềm được tính hiếu kỳ nên tò mò nhìn người mẹ trẻ đang bối rối trước ánh mắt của mọi người.

Duy cúi đầu giả bộ đọc tờ báo trước mặt nhưng thật ra anh vẫn kín đáo quan sát người khách vừa đến. Bà mẹ trẻ, còn quá trẻ, rất xinh xắn và còn nhiều nét ngây thơ, đang lúng túng với đứa trẻ trên tay và đám hành lý ngổn ngang trông đến tội nghiệp. Duy đang tính đứng dậy giúp cô ta một tay thì một người đàn ông da trắng đã nhanh nhẹn làm giúp. Có lẽ ông ta cũng muốn bắt chuyện làm quen với người thiếu nữ. Nhưng tiếng khóc ngằn ngặt của đứa bé đã dập tắt nụ cười làm quen trên môi ông ta. Duy có cảm giác người đàn ông hơi mạnh tay khi đặt các món hành lý xuống đất trước khi quày quả bỏ đi. Duy tự chế riều cái tính tưởng tượng của mình, anh cảm thấy mình hơi khiếm nhã khi tò mò theo dõi hành động của người khác. Vì thế anh lại cắm cúi đọc lại thật kỹ càng những tin tức trong tờ báo.

Tuy nhiên tiếng trẻ con khóc khiến anh không tài nào đọc thêm được một chữ. Anh lại khẽ liếc nhìn người thiếu nữ bằng đuôi mắt. Người thiếu nữ đang bồng đứa bé đi qua đi lại và ru nho nhỏ. Âm điệu rất trầm bổng nhưng Duy không nghe rõ lời. Đứa bé cứ oằn người và khóc lớn tiếng. Người thiếu nữ càng thêm bối rối khi bắt gặp những tia nhìn soi mói xen lẫn bức bối của nhiều người. Cô ta

vội rảo bước ra ngoài cửa, có lẽ để khỏi làm phiền người xung quanh.

Chỉ vài phút sau, có lẽ không chịu được sức nóng bên ngoài, người thiếu nữ lại hấp tấp trở vào. Đứa bé hình như cũng quá mệt vì kêu khóc nhiều nên đang thiêm thiếp trên tay cô ta. Lần này người thiếu nữ đi đi lại lại gần nơi Duy đang ngồi. Anh có thể nhìn rõ những giọt mồ hôi đang đọng lấm tấm hai bên thái dương và cả trên cánh mũi thon thon của cô ta. Những sợi tóc mai bết quanh khuôn mặt càng khiến người thiếu nữ thêm duyên dáng. Duy có thể nghe giọng nói rất êm đềm, quyến rũ của cô ta đang cất lên nho nhỏ: “Chóng ngoan nào, Jane. Chỉ còn vài tiếng nữa là về đến nhà. Chỉ còn vài tiếng nữa thôi. Lúc đó Jane tha hồ mà nghỉ ngơi nhé...” Không biết người thiếu nữ đang nghĩ đến chuyện gì mà chỉ thấy cô ta mỉm cười làm rạng rỡ cả khuôn mặt, khiến Duy không tài nào rời mắt khỏi cô ta.

Thời gian từ từ trôi, bỗng có người khách vừa bước vào. Ông ta làm rơi chiếc va-li xuống đất. Tiếng động khá lớn khiến đứa bé giật mình thức giấc và bắt

đầu khóc lớn tiếng. Chỉ tội cho người thiếu nữ. Cô ta lại phải tìm đủ mọi cách để dỗ đứa bé. Duy nghe cô ta lập đi lập lại câu “Chóng ngoan nào, Jane. Sắp đến nhà rồi. Lúc đó, Jane được tắm rửa, thay quần áo, ăn uống và nghỉ ngơi. Ngoan nhé, Jane. Chỉ còn vài tiếng nữa là đến nhà rồi...” Cái giọng nói trầm bổng của cô ta nghe như đang hát khiến đứa bé dịu lại, thôi không dấy dựa nữa. Sau một lúc đứa bé bắt đầu ngủ tiếp. Duy dường như nghe được tiếng thở phào nhẹ nhõm của người thiếu nữ. Cái giọng nói êm đềm của cô ta vẫn khe khẽ vang lên bên cạnh, khiến Duy chợt nhớ đến tiếng ru của mẹ thuở xưa lúc anh còn bé. Chưa bao giờ Duy cảm động trước tình mẫu tử như hôm nay. Ôi còn gì cao quý như tình mẹ. Mẹ thương con như trời như bể. Ngày ấy anh còn quá dại khờ, có hiểu đâu được tấm lòng của mẹ. Đến ngày nay khi đã trưởng thành thì mẹ con lại nghìn trùng xa cách. Có lẽ chẳng khi nào còn gặp lại. Duy chỉ muốn tiến lại để ngỏ lời khen ngợi tính nhẫn nại của người thiếu nữ. Đã từ lâu lắm Duy mới được nghe và thấy một người mẹ ru con bằng

một giọng êm đềm và thật dịu dàng như thế. Nhưng vốn sẵn tính nhút nhát nên anh chỉ ngồi yên và kín đáo nhìn hai mẹ con người thiếu nữ mà thôi.

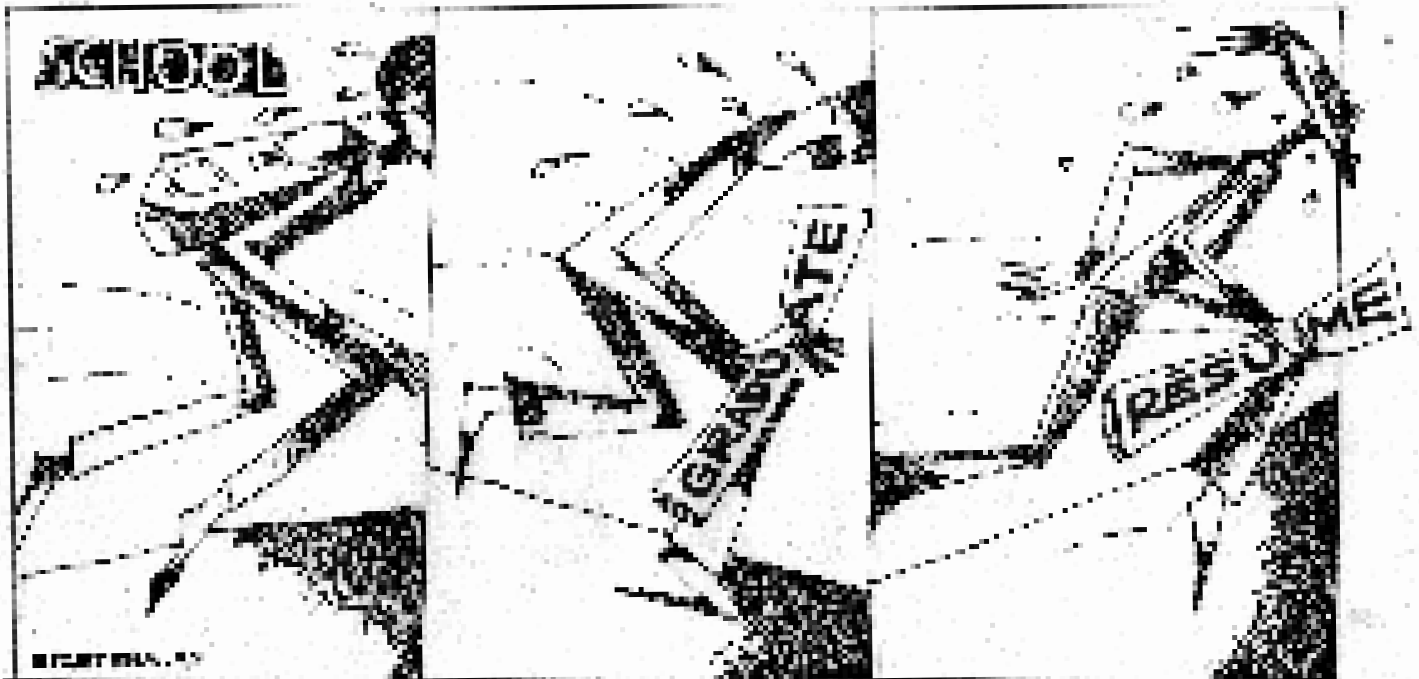
Mãi đến lúc chuyển xe bus Toronto-Montreal vào trạm, các hành khách lục đục sửa soạn mang hành lý ra xe, Duy mới giật mình đứng dậy. Anh kiểm soát lại hành lý rồi rảo bước về hướng xe bus. Người thiếu nữ vẫn ôm đứa bé ngồi ở băng ghế gần đó. Duy chần chừ một chút rồi lấy hết can đảm quay trở lại. Anh dùng tất cả vốn liếng sinh ngữ để kết thành một câu khen, mong xứng đáng với tình mẫu tử của người thiếu nữ. Đại ý anh tỏ vẻ cảm phục vì lần đầu tiên sau nhiều năm mới được nghe một người mẹ nói với con mình bằng giọng thật dịu dàng như thế. Duy chấm dứt bằng câu: “Bé Jane thật hạnh phúc khi có người mẹ như cô.”

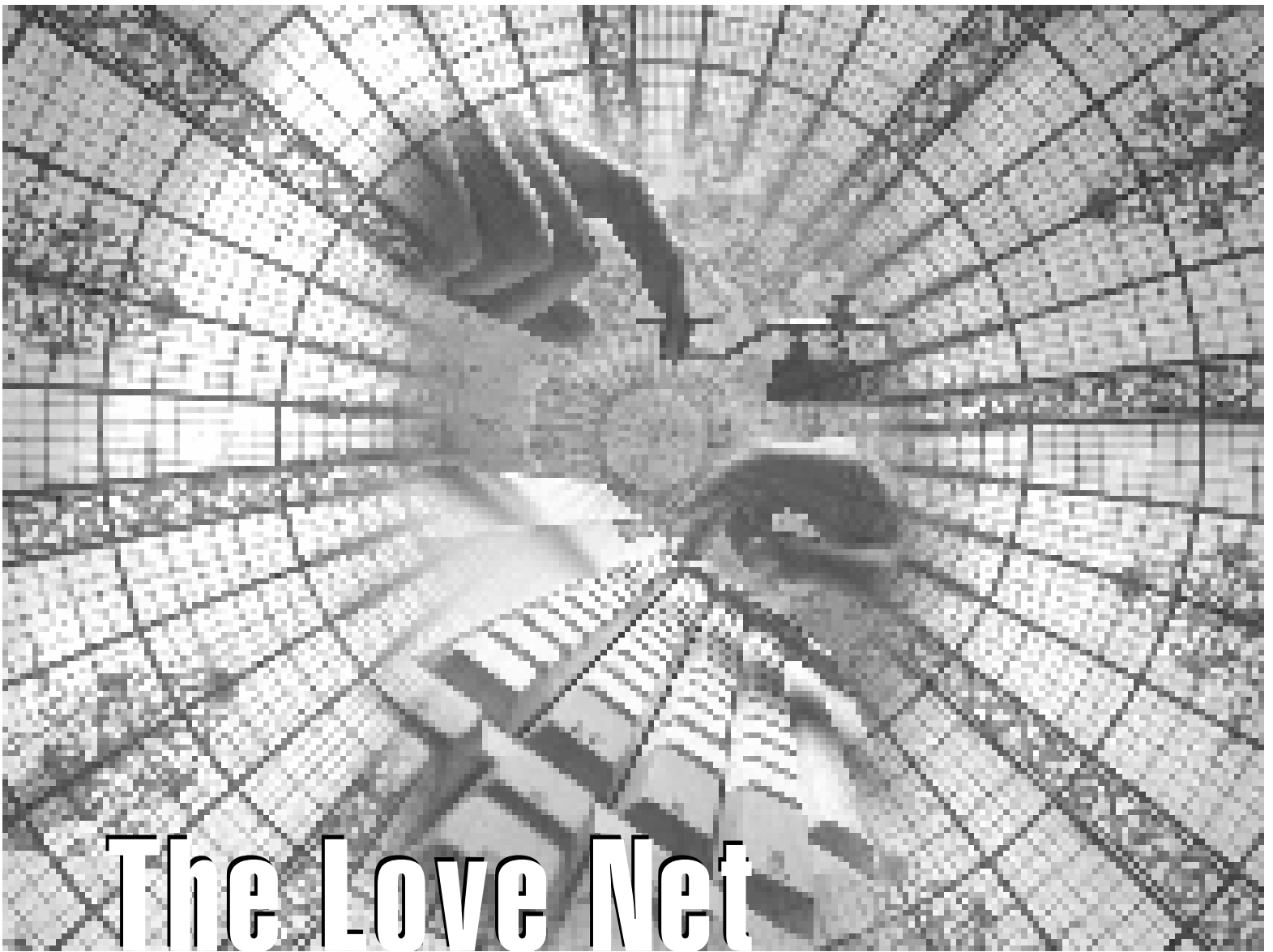
Người thiếu nữ bỗng mỉm cười, ánh mắt thoáng lên một tia tinh nghịch rồi trả lời:

— Thưa ông, Jane chính là tên của tôi ạ. □

Từ Điển

TRANH VUI

The Love Net

tnguyen@csulb.edu

Tuan felt he was left out. He looked at Tom and Duy, and remembered things they did together. They shared a lot of secrets: all their sins, their first sexual experience, all the girls they went out with, their families, their jobs, and their classes. Do they have emotional intimacy? Tuan was confused. He knew there was something missing. He tried to think of a word. What is that word? Love? Fantasy? Romance? That's it! Romance.

It was late in the evening. Almost everybody left the computer lab. Tuan was still trying to debug the program that he was supposed to turn in next week. He had been working on this project for the past two weeks or so, but he only made little progress. He read at least two books on the subject and still could not figure out a way to solve the problem. Maybe the professor was right when he didn't want his students to consult outside materials. He said in class that the more you read other books, the more confused you would become. Tuan thought that he was making a joke, but now he realized why Dr. Watson said that. Every book seemed to have a different way of discussing about the same thing. He was really con-

fused. It was a computer graphics class and the project was to write a program to draw simple projective patterns. "Simple!" Tuan read the project assignment sheet over and over again, and the word "simple" somehow made him angry. He didn't know why he got angry. Either he thought Watson lied, or he thought he wasn't smart enough.

Tuan leaned backward on the swivel chair to stretch himself. He looked around and realized that he was the only one in the lab. The two Arabian guys sitting at the corner of the room already left quietly. Another wasteful night! The buzzing noise from the little cooling fans in the PCs sounded like some sleep-inducing background music. Feeling weary, Tuan wanted to go home to get some sleep. He ate a hamburger a few hours ago and felt hungry. Tuan decided it was enough for today. He had been sitting in front of the monitor for almost three hours. He moved the mouse quickly on the mouse pad and clicked to close all the small windows on the screen. The system prompt appeared. When he almost logged out, something suddenly flashed through his mind.

"Let's check out who are on the net," he talked to himself and got excited. His energy came back. He loved this game of talking to strangers on the Internet. Tuan quickly typed on the keyboard and a list of names appeared on the screen. He recognized some familiar names. "dtouza, dkarlin, fsully, rchen, vfisher, why this guy idles for 2 hours?" he mumbled while fingering through. At least 30 people were logging on at this hour. Some of them probably just logged on and did not do anything, especially those professors. Dr. David Touza, for example, was idling for one hour. What is he doing at this time? Maybe he is grading the exams. Tuan wanted to pick somebody to e-talk to. He was bored.

This time Tuan felt like talking to a Vietnamese. He "talked" to a couple of Vietnamese strangers in the past but didn't like it very much. Perhaps he was embarrassed when those people "talked" to him in Vietnamese—by typing Vietnamese words. When they found out

Tuan couldn't "talk" in Vietnamese, they just cut the conversation short. Perhaps it was more fun typing in Vietnamese. Tuan could read or write some Vietnamese words like ca'm o+n anh or cha`o co^ . He also learned to make out Vietnamese alphabets using the English keyboard. Although he could speak Vietnamese, enough to communicate with his parents, he just didn't know how to write or read the language. Of course he could recognize Vietnamese names easily. They all ended with nguyen, tran, le, pham, vu, do, doan or ly. In a typical Vietnamese e-talk conversation, they would become nguye~n, tra^`n, le^, pha.m, vu~, ddo~n, ddoa`n, and ly'. This time he felt like it because there was only another Vietnamese on the net. His name was "chi tran." From his knowledge about Vietnamese names, this must be Tra^`n Chi'.

Tuan started ringing the guy. At the third ring, the guy answered:

"Hello.

Do I know you?"

Immediately, Tuan didn't like that patronizing tone. *Who the hell do you think you are?*

"Probably not because I don't know you," Tuan replied.

"Well?"

Tuan hesitated for 30 seconds. He didn't know what to do next. This guy probably was busy working on a class project like him. At this hour he must be desperate. An idea crossed his mind. *I should play a joke on him. Yeah. Why not? Pretend I am a girl.*

"I am a new student here and I am using my brother's account," he typed hurriedly.

"So? What's new?"

"I am lonely and I want to make friends with people." Tuan wanted to sound like a girl. He tried not to laugh although he knew Chi would not hear him.

There was a silence for about 15 seconds.

"Are you a girl?" Chi seemed curious.

"Yes, how about you?"

There was another silence.

"I am a male student," Chi slowly typed his answer as if he used only one finger.

"Are you Vietnamese?" Tuan knew he was Vietnamese but he just pretended. He wanted to add some innocent features to his new character.

"Yes. I guess you are also Vietnamese. What is your name? My name is Chi."

Tuan searched through his memory for a Vietnamese female name: Loan, Trang, Tram. Somehow he thought a Vietnamese name might not be interesting.

He finally got a name. "My name is Demi." Tuan was thinking of Demi Moore, and he was sure Chi also was thinking the same.

"Hi, Demi."

"Hi, anh Chi! You can call me 'em' if you want; I don't mind." Tuan smiled when he imagined the guy's face. From what he knew about the Vietnamese language, "em" and "anh" indicate a close relationship, or, according to his dad, *em* shows a "submission" from a girl and *anh* a "dominance" from a guy.

"I don't speak Vietnamese very well," Chi typed faster. Probably he became interested. Or maybe he was stunned at Demi's bold invitation.

"I don't either."

Then both fell into silence for a while. Tuan cleared the screen by pressing the return key several times, and Chi did the same. Tuan was thinking of making up some details about Demi. He thought of his sister, Thuy. In fact, Thuy looked a lot like Demi Moore.

"I am 18 years old. My major is History. This is my first semester here."

Tuan changed Thuy's major from Psychology. He didn't want to scare the guy. That's what Thuy had told him. She said that whenever she told people, especially men, her major was Psychology, they just reacted differently.

"Wow, History! You must be good at dates, names and years," Chi sounded sarcastic.

"Not really, I am just good at memorizing things. I hate biology, so I figure the next best thing is history," Tuan re-

peated Thuy's argument.

"I am 20. My major is business. I am also new here. I transferred from a J.C. (Junior College)."

Ah ha, you are new here. No wonder you are so stupid. All the Vietnamese guys on this campus know that Vietnamese girls don't talk like me.

"How tall are you?" Tuan wanted to sound like Thuy. She was always curious about people's height. Perhaps she had an inferior complex about being short.

"I am 5'8", 155 lb., black hair, black eyes. How about you?"

Sh...! Where do you get that American-style description. We Vietnamese do not have a lot of hair or eye colors, even height or weight. We all look the same.

"People said I look like Demi Moore; that's why I pick Demi to be my name. But of course I am not as pretty. I am 5'1", 100 lb., black hair, brown eyes. How do you look like?"

"Well, you might think this is joke, but people said I look like Michael Douglas."

Tuan couldn't help but laugh out loud. *This guy is really a jerk.*

"What are you doing this late?" Tuan asked.

"I am reading my e-mail messages. How about you?"

"I am not doing anything. I just want to make friends with people."

"Are you friendly?"

"Yes, of course I am friendly. Only friendly people want to make friends with others."

"Not true. Lonely people want to make friends with others, too. And lonely is not synonymous with friendly."

Somehow Tuan felt Chi sounded like Thuy. He didn't want to argue so he changed the subject. He wanted to have fun.

"Do you have a girlfriend?"

There was a real long pause. Then came the reply.

"I did but we broke up some time ago. She left me for another guy. I was heartbroken so I now concentrate on studying to forget her."

"I am sorry. I've never had a boy-

friend. I mean, a real boyfriend, so I don't know what it's like."

"Do you want to have a boyfriend?"

"No, my brother said I am too young for that. Besides, nobody seems to like me very much."

"Why?"

"Because I am too direct, sometimes blunt."

Tuan was telling the truth. He never had a steady girlfriend, although he keeps a list of at least ten girls who were ready to go out with him.

"Are you sure that's the reason?"

"Well, I am not as pretty as Demi Moore, but I am not ugly either. I am reasonably intelligent. I am somewhat short but I don't think boys care. I cannot think of other reasons."

"Did you say 'reasonably' or 'very'?"

"You got me there! I wanted to say 'very' but I think it's too arrogant."

"I agree that you are direct and perhaps blunt. But that may not be the reason why people don't like you. Maybe you are...like you say, arrogant?"

"Perhaps. But people would not know that until they know me very well. Here, they don't even want to know me very well."

"That's interesting!"

The conversation went on for some time. Eventually Tuan thought it was enough for a joke, but he didn't want to let Chi know. Why? He had so much fun tonight. He wanted to keep the fun for the future. They said bye to each other and logged off. Tuan had a real big laugh afterward.

Tuan didn't think much of the practical joke that night. Chi didn't sound like other Vietnamese guys. He seemed intelligent and intellectual. Tuan had to pretend to be Thuy in order to sound intelligent and intellectual. Tuan always felt stupid whenever he talked to Thuy, although Thuy was 3 years younger than he. Thuy was intelligent and intellectual. She read a lot and argued a lot. Tuan also read a lot and liked to argue. He and Thuy used to argue all the time when they were younger. Since he started college three years ago, he didn't have much

time to talk with Thuy. In fact, he didn't have much time to read or to discuss serious things. Whenever he hung out with his friends, he talked just like them. Most of the conversations centered around school, girls and family. But they just complained. Hung, for example, criticized his teachers almost all the time. To Hung, none of the professors deserved to teach. Either they didn't know how to teach, or they were plain stupid. One of Hung's favorite target was Dr. Wang, the professor in the chemistry department. According to Hung, not only Wang couldn't explain, he was also stupid and unfair. Tuan actually took a class with Wang. Wang didn't say a lot. He just wrote the notes on the board and only explained if there were questions from students. But he was not really that bad. His notes were clear and easy to understand. His exams and grading were equally tough, but Tuan didn't think he was unfair or stupid. Although he got a C, he would not blame it on Wang. However, whenever Hung criticized Wang, Tuan went along with him. Sometimes Tuan felt ashamed of his cowardice, not voicing his independent opinions. He knew his sister, Thuy, would object to anything that was slightly off her belief.

Tuan missed the deadline to turn in the project. He came to see Dr. Watson to ask for one-week extension. When asked why, Tuan couldn't lie. He told Watson that he spent hours on debugging the program but couldn't figure out what was wrong. After hearing that, Watson shook his head and denied his request.

"It's not fair to other students," Watson said.

"But other students don't come to see you," Tuan tried to be convincing.

"Well, because they didn't know if I could give an extension," Watson smiled wryly.

Tuan bitterly left Watson's office. He pleaded to Watson and received a flat rejection.

Watson knew he was a good student. Why did he behave like a jerk? Actually, Watson was a nice professor, compared to others in the department. At least he was willing to listen to Tuan and seemed

to care. However, Tuan still thought he deserved more time to work on that impossible project.

Tuan came down to the lab to look for his friends. The lab was half occupied but none of his friends were there. Tuan only recognized the two Arabian students in his graphics class; they were always together. They briefly said hi to Tuan and quickly returned to their work.

Tuan logged in. He wanted to delete those files and checked his e-mail. His first e-mail message was from Thuy. She wrote briefly:

"Tell mom I will be home late today. I have the Econ exam tomorrow."

Who cares about your exam? What about my project? Tuan talked to himself. *Why can't she call home and tell Mom? What if I don't check my e-mail today?* Thuy was very tricky. She didn't want to confront Mom on the phone because she knew Mom would not be happy if she came home late. She pushed everything to Tuan. Tuan regretted that he had talked his parents into forcing Thuy to go to CSULB. Thuy was admitted into UCLA, UCI and UCSD. Tuan didn't want his sister to go to those UC schools. He was rejected by all the UC schools before and he was still bitter about that. He told his parents that he would take care of Thuy better if she enrolled at CSULB; it's cheaper and closer. He could drive her to school. His parents agreed. They didn't know the difference between UC and CSU systems. To them, going to college was already a big deal. It turned out that Tuan never had to drive Thuy to school because she had friends. It also turned out that Tuan didn't take care of Thuy much. She had been independent long before she got into college. In fact, she knew more about college stuff than Tuan: she knew how to select classes and planned a program. Tuan's main duty was reduced to being a messenger for Thuy, and he was sick and tired of doing it.

This is the fifth time that Thuy asked him to tell Mom that she would be late. Tuan was surprised to read the next message. It was from Chi. Chi wrote:

"Please forward this message to

Demi. I would like to know if Demi has her own account so that I can send her e-mail without bothering you. Thank you."

Demi was supposed to borrow her brother's account. Tuan felt uneasy. Chi probably suspected something fishy. It is very easy to get an account. Why doesn't Demi have her own account? Girls are usually secretive and they would not want to have their e-mail messages read by anybody, let alone their own brother.

Tuan didn't know what to do. Should he tell Chi the truth and hope Chi would laugh it off? Or should he continue to play the practical joke on him? What if Chi likes Demi? *Oh, sh...!*

The idea that Chi likes Demi made Tuan tremble. This practical joke may go too far. Chi doesn't have a girlfriend now so he might grab Demi as a substitute for his former girlfriend. Tuan found it amusing that Chi seemed to be interested in Demi. At the same time, he felt somewhat embarrassed that he was Demi.

Tuan got upset with himself. How could he be so stupid, getting involved into this mess. What if Chi wants to investigate. He could trace the account to know who he is. Tuan's name is very unique: Tuan Hoang. There are only a few Vietnamese students with the same last name on campus. In fact, Tuan knew of only one guy, and that guy probably graduated.

All of a sudden, there was the familiar sound ringing from the computer and a message appeared on the screen:

request to talk from ctran@galaxy....

"ctran" was Chi. Tuan was shocked. *What a coincidence! What should I do? Should I respond? If I respond, who should I be? Tuan or Demi? Damned!*

The message continued:

request to talk from ctran@galaxy....

request to talk from ctran@galaxy....

Apparently, Chi seemed to be determined. Tuan decided to respond after some hesitation.

"Hello," Tuan replied.

"Hi, who is this? Is this Demi?" Chi asked.

"Well, who do you want me to be?" Tuan tried to buy time.

There was some pause. Then came

back the reply.

"I want to talk to Demi. But if you are her brother, I don't mind talking to you. I am bored to death."

What a cool answer!

"This is Demi." Tuan thought he had no choice.

"Hi."

"Hi, how are you?"

"I am bored to death," Chi repeated.

"You have nothing to do?" Tuan felt awkward. He didn't know what to say.

"No, I have a lot to do. But right now, I have nothing to do. Did you receive my e-mail message?"

"Yes. In fact I've just finished reading it."

"Well?"

Tuan hesitated. What should he say? Should Demi have her own account?

"Well what?" Tuan tried to buy time again.

"Do you have your own account?" Chi was anxious.

"No."

"Do you know that it is very easy to get an Internet account?"

Yes, of course I know, you idiot.

"Yes, I know, but my brother wants me to keep it active. He never uses the computer."

"Yeah. I heard that if you don't use the account, they will purge it."

Tuan didn't know whether it was true, but he was glad that he came up with a valid excuse for Demi to use her brother's account.

"How's school?" Chi asked.

"Nothing exciting. I have a midterm exam coming up, my first college exam." Thuy had told him about it.

"How many units are you taking this semester?"

"Only 12. My brother said that I should take it easy the first semester to avoid the culture shock."

"Is he right?"

"Yes, he is right. College is totally different from high school."

"In what way?"

Tuan remembered his advice to Thuy, but Thuy didn't listen to it. She was too ambitious by taking 16 units. She even said that college classes were much

easier than her high school honor classes.

"It's more relaxed but a lot tougher when it comes to exams."

"I thought you said your coming mid-term exam is your first college exam?"

Tuan hated himself and Chi.

"Yes, it is my first midterm exam. But I see my friends suffering." He tried to type fast so that Chi would not know he was lying. He found out that it was easier to lie when he typed than when he talked face to face.

"Are you well prepared for your exam?" Chi didn't seem to detect his lie.

"I am never well prepared for exams."

"Me too. Worse than that, I am very nervous when taking exams."

"Are you nervous talking to a stranger?"

There was a pause. Chi cleared the screen. Tuan knew he was buying time to think of an answer. He cleared the screen and stared at the blinking cursor. He imagined Chi's face on the screen. He said he looked like Michael Douglas. *How could an Asian guy look like Michael Douglas? Maybe he had thin lips.*

"Not by e-talk." Chi finally responded.

"Why?"

"Because the elements of shyness and fear are missing."

"R U shy?" Tuan was truly curious. He used to be shy himself when he was in high school, so he knew what it was like.

"Maybe. R U?"

Tuan noticed Chi copied his cryptic typing.

"Not @ all. My brother always complains that I'm 2 bold."

"What's d boldest thing that U did?"

Tuan tried to remember. In a moment, he forgot he was supposed to be Demi.

"I poured milk over a guy in the cafeteria line."

"WOW!!! That's pretty bold for an 18 year old Vietnamese girl."

"No, I was 14." Tuan giggled when he remembered that incident. He and Thuy were standing in line when three guys teased Thuy. Thuy was not afraid

of them even though they were much bigger than Tuan. She cursed them. Then one guy pushed her. Tuan was holding a glass of milk. He pretended to fall and poured the milk on that guy's new shirt. Then he pulled Thuy to run as fast as they could.

"HA HA HA !!! :-))) " Chi probably was laughing real loud.

"Stop laughing! How about U? What's the boldest thing U did?"

"Me? ...Let me think ... . Well, I smashed the counter in a liquor store with a baseball bat."

"Yeah, when U lost ur job, right?"

Tuan thought Chi was funny. Maybe he really looked like Michael Douglas.

Chi then turned to another subject. "U said U don't have a boy friend, right?"

"Right, but I don't need one right now, I just want to have friends, male or female."

"U said not a lot of people like u, right?"

"Right! What r u trying to say?"

"Nothing. Somehow, I think we r in the same boat."

I knew it! This guy started to use the same old trick: trying to get sympathy from girls. Tuan felt like teasing him.

"Maybe there is sth. wrong with U, Michael."

"Yes, maybe. That's why my girlfriend left me 4 another guy."

Tuan felt sorry for Chi. Although he never had that kind of experience before, he knew it could be devastating for a guy when his girlfriend left him for another guy.

He wanted to say something nice. "U want to talk about it?"

"Maybe later. When I know U better. Speaking of that, tell me about U."

"What U 1 2 know?"

"Anything."

"Well, I am stubborn, bold. I like reading, swimming, & studying. I love school. I probably will be a college professor so that I can stay in school forever." Tuan was telling the truth.

"I also like reading & studying. But I don't know how to swim. Never have time to learn. I am not usually stubborn but I could be argumentative."

"Why did U pick business to be ur major?"

"Because I 1 2 run a business some day. I don't really want to be a businessman, but I think it's good to learn the basic stuff. Besides, my parents want me to study business."

"Do U usually do whatever ur parents want?"

"Yeah, most of the time. I am their oldest child. I have 4 brothers & sisters. I have to set a good example. U R lucky, U have an older brother."

Tuan smiled. He knew what it was like to be the oldest son. Chi only had 4 siblings. He had 6.

"Not really. Being a girl, I don't receive much attention."

"I know."

They continued their conversation about family for about another fifteen minutes, and then logged off. Tuan found out Chi had a good sense of humor and was intelligent. He felt guilty. Chi seemed to be a good person. He shouldn't have played a trick on him. Tuan tried to think of a way to get out of his practical joke. When he got home, he forgot to tell his mom about Thuy's message. It turned out that Thuy got home early. Tuan went to bed thinking about Chi.

In the next several weeks, Tuan and Chi exchanged several e-mail messages, and e-talked a dozen times. Increasingly, Tuan wanted to tell Chi the truth. He discovered that Chi was very sincere. Chi told him about his life, about his loneliness. He came to California to live with his aunt, leaving his parents, brothers and sisters in Illinois because his aunt needed him to take care of her business in Orange County. He didn't want to go to California, but his family needed money. He worked for his aunt to pay for his tuition and saved money to send back home. His aunt treated him very well and paid him more than he would need. He didn't have to pay for room and board.

Tuan also told Chi about his life. He alienated from Thuy's life and revealed his character little by little through Demi. Once in a while, he made an inconsistent detail, but he corrected before Chi

discovered it. Chi didn't seem to suspect anything.

The e-mail messages and the e-talk conversations became more and more intimate. Tuan's guilt grew bigger and bigger. In addition, he had some weird feeling. He began to look forward to e-talking to Chi, or reading his e-mails. Chi's letters were usually brief, but always made him happy. Tuan preferred e-talk to e-mail because it was more spontaneous, and more real. On e-talk, Chi was more humorous, witty and sensitive. They talked about almost every possible subject: politics, philosophy, religion, family, life, school, boys and girls. They didn't always agree on many of the subjects, but in general they shared the same thinking. Tuan discovered that he could converse with Chi intelligently. He even cracked a lot of good jokes. One time he made a joke so funny that Chi

had to type his laugh "HA HA HA" on the entire screen.

Tuan never asked to meet Chi in person, for obvious reasons. He thought it was strange that Chi didn't ask that either. Perhaps Chi was such a gentleman, he wanted Demi to raise the question first. Or perhaps he was shy.

Tuan spent less time in the lab to e-talk to Chi. He did it more often from home. He had a modem in his home computer but had found little use for it because he spent most of his time on campus until now. To avoid tying up the phone, Tuan e-talked after midnight when everybody was sleeping. He always found Chi on the Net after midnight on weekdays. Tuan thought it was kind of funny: they could easily speak on the phone, but somehow Chi didn't bother to ask Tuan's phone number. Perhaps he felt more comfortable typing

than speaking. For now, it seemed to be a good arrangement. It was also cheap talking on the Net.

The semester was almost over. Tuan did well in three classes, but still struggled in Watson's class. He decided not to drop. He just didn't want to go through the same pain again. He knew he could pass.

Tuan still hung out with his friends, but he no longer enjoyed talking to them. They talked about the same subjects, did the same things, and went to the same places. Tuan wondered why he didn't see that before. One evening, Tuan and his two closest friends, Tom and Duy, went to a party. They met some girls at school. They talked to them, danced with them, and took them to see a movie. When they got out of the theater, it was almost midnight. One girl wanted to go home because she had curfews. After a brief dis-

cussion, they decided to take all the girls home. They were hungry. After dropping the girls off, they went to eat at a Vietnamese restaurant that usually opened very late. Their conversation turned to girls.

"They are all smart," Tom started.

"Why?" Duy asked.

"They pretend to be virtuous."

"All of them?"

"Well, not all of them, but most of them."

"Who do you have in mind?" Tuan jumped in.

"Lan," Tom answered.

"But she is truly virtuous. She never flirts with guys," Tuan sounded positive.

"Yeah, because she is a lesbian," Duy said.

Tuan looked at him, stunned.

"How do you know?" Tom was curious.

"I heard," Duy smiled cunningly.

"What's wrong with lesbians?" Tom asked, looking up and staring at Duy.

"Well, what's wrong with gay?" Duy asked sarcastically.

"Nothing wrong with lesbians or gays," Tom said, glancing at Tuan as if Tuan would agree with him.

"I think it's more wrong being gay than being lesbian," Duy said as-a-matter-of-factly.

Tuan felt awkward. He immediately thought of Chi.

"How's it so?" Tuan wanted to participate.

"Because girls are weak and they cannot stand rejections. Therefore, they are easily more intimate with each other. They like to talk and reveal secrets. If you read 'Dear Abby' regularly, you will find out that most readers are women. Therefore, by nature, it is more acceptable for them to love each other."

"What about the sex part?"

"You cannot have a sexual intimacy without having first the emotional intimacy," Duy said authoritatively.

"Since when did you become a sex therapist?" Tom asked with a wry grin.

"You don't have to be a sex therapist to know these things."

"Are you telling me that guys can-

not share secrets, and therefore it is more wrong for them to have emotional intimacy?" Tuan asked slowly.

"Well, to some extent, it is true."

"Do we share secrets?"

"Sure, but not that kind of secrets."

"What kind of secrets are you talking about?"

Duy looked at Tuan and Tom; he couldn't answer. He knew there was something wrong with his theory. He felt stupid. He had not thought about the problem fully and he was not prepared to argue.

"Well, I don't know," Duy shrugged.

They changed subject and talked about the party. Tuan couldn't leave the subject. He didn't fully follow what Tom and Duy were talking about in the next several minutes. He didn't really care. He was thinking about Chi. Did they share secrets? Probably not. He only played Thuy's role. His secrets were Thuy's secrets, although he did tell Chi many of his own. Chi also talked a lot about his personal stuff, but they could hardly be secrets. Why does it have to be secrets? What is emotional intimacy? Why does emotional intimacy have to go before sexual intimacy? Probably not. People can have sex even before they know each other very well. They may not love each other. Will he love Chi? Will Chi love him? Are they already in love with each other? *Am I gay? Is Chi gay? Damned! What a mess!*

Tuan felt he was left out. He looked at Tom and Duy, and remembered things they did together. They shared a lot of secrets: all their sins, their first sexual experience, all the girls they went out with, their families, their jobs, and their classes. Do they have emotional intimacy? Tuan was confused. He knew there was something missing. He tried to think of a word. *What is that word? Love? Fantasy? Romance? That's it! Romance. But what is romance? That cannot be it. Attraction? Yeah, that's more like it! Physical attraction.* Tuan found the answer. "Physical attraction" is the magic word. There must be a physical attraction before any kind of intimacy. Since he and Chi could not have any kind

of physical attraction, they could never be intimate. Tuan felt released. *I am not gay!* Smiling to himself, he looked at Tom and Duy but they didn't notice. They were busy arguing about who was the best-looking girl at the party.

Tuan went home around two o'clock in the morning. His mom opened the door and she looked worried, as usual. Tuan knew his dad was sleeping. He kissed his mom on her cheek. He didn't do that very often, only when he was in trouble. It worked all the time. His Mom smiled at him and kissed him back. She even said good night to him.

Tuan couldn't sleep. He thought about what Duy said. Until tonight, they had never discussed about homosexual life or people. He didn't know why. He thought about all the e-talk conversations and the e-mail messages with Chi. There was something about Chi that he liked. Chi seemed to be sensitive about his feelings, in a strange way. Maybe he was sensitive only because he thought Tuan was a girl. Is it possible for a guy to behave differently according to the gender of the subject? Tuan tried to think if he was like that. He might have been more gentle to girls, but in general, he would be the same. He thought he was also sensitive to people's feeling, too. He was also equally honest, even though with guys he would tend to be more blunt.

He knew he liked Chi very much. Maybe he liked Chi too much. Tuan was shivering. *I should tell him the truth. This game is out of control. It is no longer fun because I am now confused and in trouble.* He wanted to talk to Chi right now. *I must tell him the truth. I have to send him a message. I don't have the courage to e-talk to him.* Without thinking further, Tuan got up and went to the computer. He logged in and went to his e-mail. *I got mail. Maybe from Chi.* Tuan went through the mail messages. *Yes, there is one from Chi. I knew it!* Tuan could hear his heart beating. He didn't know why he was so nervous. He had read Chi's mail many times before. He looked at the size of the mail. Wow, more than 14,000 bytes; it is a long one.

"Dear Demi,

I think it's about time for me to tell you the truth. I am not Chi, at least not the Chi you have imagined. My full name is Tra^n Thi. Quy'nh Chi, and I am a girl.

Yes, Demi, I am a girl, just like you. Please don't yell or scream. I know I am playing a dirty joke on you. It's unforgivable. I am not asking you to forgive me. I couldn't even forgive myself. I have been very honest with you. Everything I have told you is true. I only lied to you about my gender, my height and my weight.

Demi,

If I hurt your feeling, I didn't mean it. Not at all. When you first e-talked to me, I was depressed and lonely. I'd just broken up with my boyfriend, and it was still painful at the time. That was one of the reasons why I left Illinois for California. I told you that. He was a jerk. He

didn't care much about me; he was fooling around with other girls. I hated all the girls looking for guys. When you told me you were looking for a friend, I thought you were that kind of girl. In my most stupid moment, I pretended to be a guy.

Lately I have been thinking extensively about you. I don't know what's going on. I am totally confused. I want you to be my friend, but at the same time, there is something between us that makes it very hard for me to treat you like a female friend. You know why, because I fooled you.

You didn't sound like many of the female friends I have. I know I am 2 years older than you, but I don't feel like being an older sister to you. You are too smart for that. You don't need my advice. You are truly a mature, responsible and independent woman.

I think of you more than I should. I don't know why. This is the first time I am experiencing this kind of feeling. I want to apologize to you, but I don't know how to. I guess the best way is to tell the truth. I don't know what will happen next.

You don't have to respond to this letter. If I don't hear from you in a week, I will assume that our "friendship" is gone. I will never bother you again. I will cancel my Internet account.

Whatever happens, I want to tell you that you are a very special person. I want to thank you for giving me the best time of my life in the past few weeks.

Quy'nh Chi"

The sky seemed to fall on Tuan and he thought he could die. □

Long Beach, 12/20/95

**PHIẾU ĐỘC GIẢ ỦNG HỘ
NON SÔNG**

Tên Name .....

Địa Chỉ Address .....

Điện Thoại Phone .....

Điện Thư Email .....

Trong nước Mỹ (In U.S.) \$18.00 cho 1 năm (for 1 year)

Ngoài nước Mỹ (Outside U.S.) \$30.00 cho 1 năm (for 1 year)

Ủng hộ Donation.....

Chi phiếu xin đề (Chech payable to): Non Song Magazine
Và gửi về (and send to) **NON SÔNG MAGAZINE**
12771 Western Ave., Suite H
Garden Grove, CA 92841 • USA

Oatmeal Cookies

- 1 cup (250 ml) butter, margarine, or shortening
- 1 1/4 cup (315 ml) firmly packed brown sugar
- 2 eggs
- 1/2 teaspoon (2.5 ml) vanilla extract
- 1 1/4 cup (315 ml) all-purpose flour, sifted
- 1 teaspoon (5 ml) baking soda
- 1/2 teaspoon (2.5 ml) salt
- 1/2 teaspoon (2.5 ml) cinnamon
- 2 1/2 cup (625 ml) old-fashioned oats
- 1/2 cup (125 ml) wheat germ

Yếu Hy phụ trách

Trang Đố Bạn kỳ này gửi đến quý độc giả về Địa Lý nước Nam ta. Giải thưởng cho ba vị độc giả nào đáp đúng và gửi câu trả lời sớm nhất là một năm tạp chí NS. Phần kết quả trúng thưởng và giải đáp sẽ được đăng trong hai số kế tiếp. Mời quý độc giả đón xem.

Đố Địa Lý

Soạn Giả Lê Ái Việt

1. Núi nào cao nhất hoàn cầu?
2. Núi nào chót vót đứng đầu nước ta?
3. Núi nào sánh với công Cha?
4. Núi nào thi sĩ Tản Đà mượn tên?
5. Núi nào trấn cõi Long Biên?
6. Núi nào nổi tiếng ở miền Đế Kinh?
7. Núi nào nhắc đến Tây Ninh?
8. Núi nào khiến cụ Trạng Trình nổi danh?
9. Núi nào trấn giữ miền Thanh?
10. Núi nào các bậc lão thành bày chơi?

Editor's note: To promote the English portion within our bilingual magazine, Non Song's "Nữ Công Gia Chánh" (Home Economics) section will be in English in this issue.

Household Hints: Usage of Salt

Preheat oven to 350 degrees F (177 degrees C). Using a hand or electric beater, in a large bowl, cream butter and sugar until fluffy. Add eggs and vanilla, beating until well mixed. In another bowl, combine flour, baking soda, salt, and cinnamon. Gradually stir flour mixture into first bowl and mix well. Stir in oats and wheat germ. Grease baking sheet with butter or ready-made spray. Drop batter by rounded teaspoons (5ml) onto a lightly greased baking sheet. Bake 10 to 12 minutes until lightly browned. Remove cookies from baking sheet and cool on a rack or a large plate. Makes about 5 dozen cookies.

To remove rust from household tools, make a paste using 2 tablespoons salt and 1 tablespoon lemon juice. Apply the paste to rust with a dry cloth and rub.

To remove water rings or spots from wood furniture, apply a paste of equal parts of salt and salad oil. Let stand one minute. Wipe and polish.

To make pantyhose more resistant to runs and snags, wash pantyhose according to manufacturer's instructions and allow to drip dry. Then mix 2 cups of salt with one gallon of water and immerse pantyhose in solution. Soak for 3 hours and drip dry.

(N.A. Sửu Tâm)

**Nguyễn Ngọc Hiệp
(Bergen, Norway)**

Ban biên tập Non Sông (NS) vô cùng cảm động khi được biết qua những dòng tâm sự trong lá thư của bạn. NS rất hiểu và thông cảm cho hoàn cảnh của những người Việt, nhất là các bạn trẻ, đang sống nơi hải ngoại. Chính vì thế mà NS đã, đang và sẽ cố gắng duy trì và phát huy tiếng nói của mình nhằm mục đích xây dựng tiếng nói chung cho người Việt hải ngoại. Do đó NS luôn mở rộng vòng tay để được tiếp đón tất cả các bạn, nhất là các bạn trẻ như Hiệp, còn có những trở trở, những thiếu vắng trong kiếp sống tha hương này. Vậy không có lý do nào phải ngần ngại hết Hiệp nhé! Rất mong nhận được những đóng góp quý báu hay thư từ của bạn thường xuyên hơn. Chúc bạn và gia đình luôn có được niềm vui thoải mái nơi xứ lạ quê người, và luôn an mạnh, như ý.

Thân ái.

**Lê Thu Thảo
(Clearbrook, Texas)**

Cảm ơn bạn đã không chậm trễ gửi ngân phiếu và không quên kèm theo lá thơ giải thích về chuyện hiểu lầm đó. Mọi việc đã được giải quyết êm xuôi.

Mến.

**Trần Minh Khổng Tước
(San Diego, California)**

Anh Tước thân mến,

Chúng tôi có nhận được thư anh yêu cầu kiểm tra lại hồ sơ và điều chỉnh lại ngày hết hạn của tờ tạp chí Non Sông gửi tận nhà. Do sơ xuất, chúng tôi đã đóng dấu hết hạn trên tờ tạp chí gửi cho anh số 85 tháng 4 vừa qua trong khi chúng tôi đã nhận được chi phiếu \$20 số 1279 của anh. Chúng tôi đã thay đổi trong danh sách gửi báo cho độc giả và sẽ gửi tạp chí Non sông cho anh đến số 90. Chân thành cảm ơn sự nhắc nhở của

anh và tấm lòng thân thương đã bảo trợ tạp chí Non Sông trong thời gian qua.

Trân trọng.

**Mai Bá Thành
(Tranby, Norway)**

Anh Thành thân mến,

Ban Biên Tập Non Sông rất vui khi nhận được thư thiệp của anh gửi tặng nhân chuyến đi nghỉ hè vừa qua của anh. Chúng tôi cũng đã nhận được \$30 tiền bảo trợ mua tạp chí dài hạn của anh. Chân thành cảm ơn sự thương mến của anh và cầu chúc anh một mùa hè thật vui.

Trân trọng

CHI PHIẾU NHẬN ĐƯỢC

Mai Bá Thành (Norway) \$30
Anthony T. Nguyễn (Fairfax, VA) ... \$20
Võ Anh Tuấn (Fairfax, VA) \$18

SÁCH BÁO NHẬN ĐƯỢC

Nhân Bản — Vietnam Democracy —
Bản Tin Hưng Việt — Southeast Asian
Archive, UCI Libraries — Sinh Viên
Xuân '97, VSA Chaffey College — Bản
Tin Người Việt Illinois — Việt Magazine
— Sống Mạnh — Saigon Times — Tập
San Sinh Viên, VSA Cypress College —
Nguyệt San Hiệp Nhất — Asian Pacific
Affairs — Giao Điểm — Đa Hiệu — Đặc
San Xuân, VSA Wichita State Univer-
sity, Kansas — Tập San Sinh Thức, Úc
Châu

Kết Quả Giải Đố Vui Tạp Chí Non Sông Tết Đinh Sửu 1997

Chúng tôi rất vui khi nhận được sự hưởng ứng nồng nhiệt của quý bạn đọc trong kỳ đố vui lần đầu tiên nhân dịp Tết Đinh Sửu vừa qua. Và cũng thật là khó cho chúng tôi trong lúc chấm giải khi phải đọc qua hàng trăm lá thư giải đáp đố vui mà hầu như giải đáp nào cũng đúng. Chúng tôi rất cảm động khi có một số độc giả đã dự đoán có đến 10 ngàn và cả 15 ngàn người đã tham dự kỳ đố vui này. Đây là niềm mong ước của chúng tôi trong tương lai sắp tới.

Sau đây là kết quả của 3 người đã giải đáp trúng hết các câu hỏi trong thời gian sớm nhất, và nhất là đã đoán được gần trúng số người tham dự kỳ đố vui vừa qua (hơn 400 người):

Lê Thị Hồng Nho

Đặng Thị Xuân Xuân

Nguyễn Lau

Xin 2 vị độc giả Đặng Thị Xuân Xuân và Nguyễn Lau liên lạc cho chúng tôi địa chỉ vì chúng tôi đã không tìm thấy địa chỉ của quý vị trên thư gửi về chúng tôi.

Chúng tôi sẽ gửi đến 3 vị độc giả trên giải thưởng là 1 năm báo Non sông gửi tận nhà.

Chân thành cảm ơn sự tham dự của quý bạn đọc. Mong quý vị bạn đọc sẽ tiếp tục tham dự các kỳ thi trong mỗi số phát hành của Tạp Chí Non Sông.